

MASARYKOVA UNIVERZITA

Pedagogická fakulta

Katedra historie

**Likvidace údajné protistátní skupiny v Rokytnici nad Rokytnou
v souvislosti s případem Babice**

Bakalářská práce

Brno 2011

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Vypracoval: Josef Herbrych

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně dne

.....

podpis

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Liboru Svobodovi, Ph.D. za to, že se ujal vedení mé práce, za jeho podnětné připomínky při psaní a za čas, který mi věnoval. Dále bych chtěl vyjádřit vděčnost panu Jaroslavu Václavkovi za jeho vzpomínky, o které se se mnou podělil, a panu Mgr. Janu Růžičkovi za cenné informace k životu P. Jana Buly. Můj dík patří také zaměstnancům Archivu bezpečnostních složek a Moravského zemského archivu v Brně, jmenovitě ředitelce Moravského zemského archivu PhDr. Kateřině Smutné za zpřístupnění archivních dokumentů.

1. ÚVOD.....	6
2. STRUČNÝ ÚVOD DO PROBLEMATIKY	10
2. 1. Státní bezpečnost a politické procesy po únoru 1948.....	10
2. 2. Katolická církev a její pozice po únorovém převratu	14
3. PŘÍPAD BABICE.....	19
4. JAN BULA.....	23
4. 1. Život Jana Buly před zatčením	23
4. 2. Zatčení Jana Buly.....	25
4. 3. Vyšetřování	26
4. 4. Výslechy	29
4. 5. Obžaloba	34
4. 6. Soudní přelíčení	38
4. 7. Odvolání a poprava	42
5. BOHUMIL KRÁTKÝ	43
6. ZATČENÍ, VÝSLECHY A VYŠETŘOVÁNÍ ZBYLÝCH ČLENŮ PROTISTÁTNÍ SKUPINY	47
6. 1. Miloslav Hlouch.....	47
6. 2. František Vejmelka.....	51
6. 3. Josef Vejmelka	54
6. 4. Václav Vejmelka	57
6. 5. Jaroslav Václavek	60

6. 6. Václav Machovec	62
7. TRESTNÍ OZNÁMENÍ A ŽALOBA.....	65
8. SOUDNÍ PŘELÍČENÍ.....	69
9. ZÁVĚR.....	72
10. PRAMENY A LITERATURA.....	74
A. Seznam pramenů.....	74
a) archivní prameny	74
b) tištěné prameny.....	74
c) vzpomínky pamětníků.....	74
d) noviny	74
e) audiovizuální zdroje.....	75
B. Seznam literatury.....	75
11. SEZNAM ZKRATEK	77
12. RESUMÉ.....	78
13. PŘÍLOHY	79

1. ÚVOD

Vražda tří funkcionářů MNV v Babicích na Třebíčsku 2. července 1951 odstartovala v tehdejším moravskobudějovickém a třebíčském okrese vlnu zatýkání, represí a soudních procesů, které semlely vesměs nevinné osoby, jež byly odsouzeny k mnohaletým žalářům či dokonce k smrti. Jedním z těch, kteří si u soudu vyslechli nejpřísnější trest, byl i farář římskokatolické farnosti v Rokytnici nad Rokytnou Jan Bula. V druhém, tzv. procesu s „pomahači babických vrahů“, který následoval po jihlavském „monstrprocesu“, byl absurdně postaven do čela celé souzené skupiny. Jeho ilegální činnost, zatčení i následné obvinění ze spoluúčasti na vraždě, která se stala dva měsíce po jeho zadržení, jsou velmi zarážející a nesmyslné, a plně vystihují záměr, který měla komunistická strana s katolickou církví. Chtěla ji zlomit a podmanit si ji. K tomuto záměru využívala služeb v té době všemocné Státní bezpečnosti (StB). Ovšem P. Jan Bula nebyl jediným občanem obce Rokytnice nad Rokytnou, který byl v souvislosti s babickým případem postaven před soud. Ve stejném procesu jako Bula byl odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody drážní zaměstnanec Bohumil Krátký, jenž ve vězení nakonec i zemřel. V době konání druhého procesu s Janem Bulou a Bohumilem Krátkým se připravoval již proces třetí, který byl naplánován na 11. prosince 1951 v Jihlavě, a účastníky tohoto přelíčení byli zbylí členové údajné protistátní organizace, která se v Rokytnici po roce 1948 vytvořila a jejímž vedoucím měl být právě k trestu smrti odsouzený farář Bula. V tomto, v pořadí třetím, „babickém procesu“ bylo šest obžalovaných nakonec odsouzeno k trestům odnětí svobody, jejichž celková výše dosahuje téměř 70 let. Farář Bula byl v obci a v okolí velmi oblíben a měl značný vliv na mnoho rokytnických občanů. Není náhodou, že všichni odsouzení v tomto třetím procesu se různou měrou přátelili a stýkali právě s P. Janem Bulou.

K pochopení této „d'ábelské hry“ je nutno se obeznámit alespoň stručně se situací po únorovém převratu roku 1948, kdy se k moci dostal Klement Gottwald a jeho Komunistická strana Československa (dále jen KSČ). V první kapitole této práce, která je členěna na dvě části, se čtenář dozví stručné informace o výrobě politických procesů, které byly v prvních letech komunistické vlády hlavní náplní Státní bezpečnosti. V druhé části této kapitoly autor nabízí pohled do katolické církve, jež se v této době ocitla v krizové situaci, a musela čelit tlaku komunistické vlády, která ji chtěla učinit závislou na státu. Za krátkou dobu se jí podařilo církev ochromit a po únoru 1948 v nastávajících politických procesech i očernit a izolovat, přičemž byl za hlavního

organizátora veškerých špatností, kterých se církev měla dopouštět, obviňován Vatikán jako nepřátelská země.

Úkolem této práce není zevrubně popisovat případ Babice, průběh celé akce je popsán již v několika publikacích, které stačily vyjít. O samotných „Babicích“ bude jen stručná zmínka ve třetí kapitole pro pochopení souvislosti s osobou Jana Buly a dalších odsouzených z jeho údajné ilegální organizace. Tato bakalářská práce vznikla jednak ze zájmu autora o toto temné období našich dějin a jednak ze zájmu o problematiku politických procesů, zejména procesů spojených s případem Babice. Osud hlavní osoby této tragédie, Jana Buly, je již vcelku známý. V prosinci 2010 vydalo Biskupství brněnské sborník z konference k 90. výročí narození Jana Buly, jehož obsah tvoří historické studie, zabývající se jeho životem a procesem, v němž byl odsouzen na smrt. R. D. Jan Bula je jedním z kandidátů brněnské diecéze na blahořečení. K osobě Jana Buly vznikla i publikace *Sejdeme se v nebi*, kterou vydalo opět Brněnské biskupství a autorem je mons. Jiří Mikulášek. Dále to je kniha *Mlynáři od Babic* od autorů Miroslava Kasáčka a Lud'ka Navary, která mapuje události kolem celého babického případu a dotýká se i osoby Bulovy a částečně i třetího babického procesu s rokytnickými občany. O pouťorové církvi pojednává ve svých publikacích Karel Kaplan, ale i např. Václav Vaško v trojdílné publikaci *Dům na skále*.

Donedávna byl však veřejnosti politický proces s P. Janem Bulou neznámý. Vědělo se vesměs pouze to, že byl nespravedlivě odsouzen a popraven. Až poslední rok v souvislosti s probíhajícím blahořečením byla uspořádána konference o životě Jana Buly, vyšel sborník z této konference a na téma osobnosti Bulovy byl připraven i rozhlasový pořad na Radiu Proglas. Doposud ovšem není historicky zpracován v pořadí třetí babický proces, jehož účastníky byli občané Rokytnice nad Rokytnou, kteří měli pod vedením Jana Buly vytvořit v Rokytnici ilegální protistátní organizaci. Cílem práce je tedy přinést ucelený přehled vývoje vyšetřování a následného procesu, který by objasnil existenci údajné protistátní skupiny v obci. Jednotlivé kapitoly věnované určitým osobám jsou řazeny podle toho, v jakém procesu v pořadí tyto osoby figurovaly. Tak tedy je pozornost jako prvnímu věnována Janu Bulovi a následuje Bohumil Krátký, jenž byl souzen ve stejném procesu. Následujících šest osob, jimiž se autor v práci zabývá, bylo souzeno v procesu, který se odehrál měsíc po procesu s Bulou a Krátkým.

Základním pramenem pro psaní práce se staly vyšetřovací spisy StB, konkrétně to jsou materiály z Archivu bezpečnostních složek a. č. V-1645 Brno - Mityška Antonín a spol. a Bula Jan a spol. a dále V-1566 - Vejmelka František a spol. Jedná se ale o dokumenty, jejichž pravdivý obsah nelze zaručit, a proto musí být při práci s nimi dodržovány určité zásady, především je nutné užít v nejvyšší možné míře kritický přístup.¹ V práci byly dále použity archivní materiály z fondu C 145 Státního soudu v Brně, proces Mityška Antonín a spol., Bula Jan a spol. a Vejmelka František a spol., a z fondu Národní fronty Krajského výboru v Jihlavě, jež jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně. Velmi důležitou složkou bakalářské práce je i výpověď pamětníka Jaroslava Václavka, jenž je jedním z tehdejších odsouzených ve třetím babickém procesu a který pomohl autorovi objasnit některé momenty, jež se v té době udály. Vyšetřovací spisy tvoří primární pramennou základnu v kapitolách 4 – 8, jsou tedy z těchto dokumentů rekonstruovány události a činnosti lidí, které se nutně nemusely odehrát. Proto tam, kde to bylo možné, byly tyto konfrontovány se vzpomínkami pana Jaroslava Václavka. Situaci autorovi komplikovala i ta skutečnost, že obec Rokytnice nad Rokytinou nedisponuje obecními kronikami do roku 1976, které se během těchto krušných let znenadání „ztratily“. O tom, co zde bylo vše uvedeno, můžeme vést pouze spory, že ovšem kroniky z období kolem roku 1951/1952 obsahovaly ideologické spílání na zatčené osoby z obce, je téměř jisté. Nahrává tomu i znění kroniky sousední obce Chlístova a jistě i to, že již ve školní rokytnické kronice z roku 1930 je poukázáno na nesoudružnost obce, kdy je v úvodu uvedeno: „*Jest patrné, že toto rozvrstvení a roztržení obyvatelstva rokytnického nikterak neprospívá jeho snášenlivosti, takže hladina společenského soužití zdejšího obyvatelstva jest téměř stále dosti rozbouřena. Jinak obyvatelstvo rokytnské jest velmi zbožné a téměř všechno římsko-katolické. Pro nepatrný smysl pro vzájemnou snášenlivost má Rokytnice v širokém okolí jak mezi občanstvem, tak i u úřadů dosti špatnou pověst.*“²

Při citování uvedených pramenů nebyl zachován tehdejší pravopis slov cizího původu (např. *illegální organisace*). Přímé citace ze spisů jsou graficky znázorněny kurzivou a uvozovkami. Také veškeré pravopisné chyby a zřejmé překlepy, které se v těchto pramenech v hojně míře objevují, byly opravovány.

K zasvěcení do problematiky výroby politických procesů budovatelského období komunistického režimu byla pro autora nejdůležitější zejména kniha Karla Kaplana

¹ TOMEK, Prokop: Svazek StB jako historický pramen. In: *Časopis soudobé dějiny*, 2005, 1, s. 208–214.

² Školní kronika obce Rokytnice nad Rokytinou, nestránkováno.

Nebezpečná bezpečnost a dále od téhož autora a Pavla Palečka *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. K otázce soužití církve a státu po únoru 1948 byly stěžejní publikace Karla Kaplana *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953* a Václava Vaška *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. K objasnění průběhu babického případu a následných represálií a soudních procesů byly použita již výše zmíněná kniha *Mlynáři od Babic* a článek Jiřího Ellingera *Babické soudní procesy* z Vlastivědného sborníku *Západní Morava*. Autor ale dále odkazuje i na knihu Radovana Zejdy *Babice* z roku 1991 a na dobový sborník *Babice* s podtitulem *Materiál o procesu se záškodníky v Babicích* z roku 1951, záznam prvního monstrprocesu v Jihlavě, který je silně poplatný době vzniku, a předkládá tehdejší pohled plný nenávisti k „babickým vrahům“. O rekonstrukci babického případu se pokusil i historik Adolf Rázek v díle *StB + justice nástroj třídního boje v akci „Babice“*. Rázek zde nabízí pohled do šetření, které pátralo po tom, zda byla celá akce pouze provokací Státní bezpečnosti, která jen potřebovala záminku k zatýkání nepohodlných lidí, vesměs živnostníků, rolníků a farářů. Tato publikace je cenná zejména proto, že ing. Adolf Rázek v příloze tohoto sešitu publikoval vybrané dokumenty z archivů Státní prokuratury, Ministerstva spravedlnosti, Kanceláře prezidenta republiky apod. týkající se kauzy Babice.

2. STRUČNÝ ÚVOD DO PROBLEMATIKY

2. 1. Státní bezpečnost a politické procesy po únoru 1948

Úkolem Státní bezpečnosti po únorovém převratu 1948 byla především ochrana a udržení komunistické moci.³ Rokem 1948 začalo a krizí v polovině 50. let skončilo tzv. zakladatelské období komunistického režimu.⁴ V tomto období bylo pro komunistickou stranu důležité udržet si výsadní postavení a upevnit nastolený režim.

K tomu, aby Státní bezpečnost byla schopna tyto úkoly a poslání splnit, využívala pronásledování, represí a vytváření neustálého napětí a strachu mezi obyvateli Československa. Hlavním rysem a nástrojem k provádění těchto úkonů byla výroba politických procesů, které měly „usvědčené nepřátele lidově demokratického zřízení“ odhalovat a trestat.⁵

Politickými procesy byla zaměstnána bezpečnostní komise ÚV KSČ, kterou tvořili ministr spravedlnosti, národní bezpečnosti, velitel Státní bezpečnosti, náměstek ministra obrany a vedoucí bezpečnostního oddělení a evidenčního odboru ÚV KSČ. Tato komise podléhala generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ. Bezpečnostní komise na úrovni krajů se nazývala „bezpečnostní pětka“ a tvořili ji krajský politický tajemník KSČ, bezpečnostní referent krajského národního výboru, krajský velitel Státní a Veřejné bezpečnosti a krajský bezpečnostní tajemník KSČ. Tato krajská „bezpečnostní pětka“ zabezpečovala procesy s celokrajskou a okresní působností, kdežto bezpečnostní komise ÚV KSČ zajišťovala velké procesy, u nichž se předpokládaly rozsudky smrti a zároveň u nich byla možnost využít takovýto proces propagandisticky.⁶ Zinscenovanými politickými procesy si zároveň Státní bezpečnost vytvářela podmínky své existence, neboť neustálým odhalováním nových nepřátel režimu dokazovala, že její činnost není zanedbatelná.⁷ Největší koncentrace velkých politických procesů přicházela právě v onom zakladatelském období, kdy není znám přesný počet politických procesů, avšak statistika z let 1948 – 1954 uvádí na 95 600 odsouzených.⁸

Docent Karel Kaplan rozděluje politické procesy v zakladatelském období nového režimu do několika skupin: První místo v těchto skupinách zaujímají politické procesy

³ KAPLAN, Karel: *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956*, Brno 1999, s. 51.

⁴ KAPLAN, Karel: *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, ÚDV PČR, Praha 2002, s. 15.

⁵ KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...*, s. 52.

⁶ KAPLAN, Karel - PALEČEK Pavel: *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2001, s. 168-169.

⁷ KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...*, s. 52.

⁸ KAPLAN, Karel: *ÚDV Svědectví – StB o sobě...*, s. 23.

v pravém slova smyslu, kdy obžalovaní byli souzeni za skutečnou politickou činnost či vykonstruovanou a vyprovokovanou proti komunistickému režimu. Do druhé skupiny řadí procesy motivované politicky, kde šlo o trestné činy hospodářského rázu (např. nevole rolníků ke vstupu do JZD). Tyto procesy sloužily k prosazení politicky motivovaného záměru. Další skupinou jsou soudy za tzv. „pobuřovačky“, kdy se žaloba ve většině případů týkala „protistátních výroků“. Do poslední skupiny jsou řazeny rozsudky, jež vynášely tajné komise s cílem perzekuovat osoby, které jsou v nepřátelském poměru k režimu.⁹

V odhalování nepřátel režimu využívala Státní bezpečnost především velmi důležité a rozšířené provokace. Provokace byly vedoucími funkcionáři využívány jako „*jediná správná metoda k odhalení našich třídních nepřátel.*“¹⁰ Provokace se postupem času rozmohly natolik, že se staly běžnou praxí.¹¹ Využívalo se zejména takových provokací, jako byly např. „nalezení“ ilegálních letáků při domovních prohlídkách, zasílání dopisů z ciziny s výzvami k protistátní činnosti či např. návštěva agenta u sledovaného objektu, který se vydával za agenta cizí služby a člena domácího odboje.¹²

Činnost operativních útvarů Státní bezpečnosti byla dovršena zatčením podezřelé osoby. Zároveň byla provedena domovní prohlídka, při které běžně docházelo k zabavování písemností, ale i velmi cenných předmětů. Příslušníci Státní bezpečnosti byli přesvědčeni, že „*podezřelý promluví teprve tehdy, když je ve vězení a v rukou vyšetřovatelů*“¹³. Zatýkání podezřelých osob bez prověřených důkazů ulehčovala i zásada prezentována sovětskými poradci, že „*nejlepším materiálem je vyšetřovanec a je jen třeba si s ním vědět rady.*“¹⁴

Po zatčení osoby docházelo k vyšetřování, kde se uplatňovala zásada, že zatčená osoba je sama o sobě hlavním důkazem protistátní činnosti, a vyšetřovatel má za úkol dostat z ní potřebné informace. Vyšetřovatelé uplatňovali běžné pravidlo, že každý, kdo je Státní bezpečností zatčen, je vinen, vyšetřovatel jej z jeho viny musí usvědčit a vynutit přiznání. Vyšetřovatel tedy mohl použít všech prostředků, aby takového cíle dosáhl.¹⁵

⁹ Tamtéž, s. 20 – 21.

¹⁰ KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...* s. 87.

¹¹ KAPLAN, Karel - PALEČEK, Pavel: *Komunistický režim...*, s. 178.

¹² KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...* s. 88.

¹³ Tamtéž, s. 132.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž, s. 138.

Nejvýznamnějším prostředkem k dosažení přiznání obviněného bylo fyzické a psychické násilí. Nové metody ve vyšetřování dodávali sovětští poradci, jejich praktiky, jako byly např. nepřetržité výslechy, noční výslechy, stání u výslechů, buzení na cele, chození na cele, přerušovaný spánek apod., se brzy staly součástí vyšetřovacích metod československých vyšetřovatelů, kteří k sovětským poradcům vzhlíželi jako ke svým vzorům.¹⁶ Vyšetřovaný se měl ocitnout v takové situaci, kdy bude zcela zoufalý a zlomený a jediné východisko z této situace nalezne pouze ve spolupráci s vyšetřovateli.

Docházelo k různým druhům fyzického násilí i psychického násilí, např. vyhrožováním likvidací celé rodiny apod. Nejčastěji používané formy fyzického násilí bylo bití, škrcení, mlácení hlavou o zeď a kopání.¹⁷ Výpovědi vyslychaných poskytují obraz o hrůzných metodách a krutostech vyšetřujících orgánů, které není člověk mnohdy s to si ani představit.

Výsledkem vyšetřování byly tzv. výslechové protokoly. Výslech byl veden tak, aby se vyšetřovaný „doznal“ k trestnému činu a svým podpisem stvrdil znění protokolu, který určoval vyšetřovatel. Druhem protokolu, který zavedli sovětští poradci, byl tzv. otázkový protokol. Vyšetřující orgán mohl v otázkovém protokolu libovolně manipulovat a konstruovat výpovědi vyšetřovaného podle potřeb chystaného procesu. Otázkový protokol sloužil u následného soudního procesu jako nosný pilíř celého jednání. Obsahoval otázky prokurátora a soudce, ale i odpovědi obžalovaného. Obžalovaný byl donucen se „své“ výpovědi naučit nazpaměť a u soudu je také tak prezentovat.¹⁸

Hlavní náplň činnosti u politických procesů si nadále udržovala Státní bezpečnost, v jejíž režii se celá tragédie konala. Dbala o dodržení scénáře procesu, vybírala svědky, účastnila se výběru prokurátorů, soudců a obhájců. Dále sestavovala skupiny obžalovaných podle politické potřeby procesu.

Samotné soudy a přelíčení se konaly většinou v okresních a krajských městech. Monstrprocesy měly jedno hlavní poslání: měly obyvatelstvo šokovat a vyvolat nenávisť vůči odsouzeným. Obžaloba zněla na nejtěžší zločiny typu vlastizrady, vraždy apod., mělo jít o rozvětvenou skupinu, která byla podporována zahraničními nepřáteli. Velká většina procesů byla veřejná, usilovalo se o to, aby veřejnost, jež bude u soudu

¹⁶ Tamtéž, s. 25.

¹⁷ KAPLAN, Karel: *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha 1992, s. 170.; a BURSÍK, Tomáš: *Ztratili jsme mnoho času... Ale ne sebe!*, Praha 2006, s. 14 – 19.

¹⁸ KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...*, s. 150, 154.

přítomna, byla s rozsudkem spokojena.¹⁹ V takovém případě byl politický proces, který takto proběhl bez komplikací a řídil se scénářem vypracovaným Státní bezpečností, považován za úspěšný.²⁰

Hlavní postavou celé závěrečné tragédie se stala místo soudu a soudců prokuratura a prokurátoři. Prokurátor byl podřízen vyšetřovatelům Státní bezpečnosti, ale nadřazen soudu. Pro všechny politicky motivované trestné činy byl od října 1948 zřízen tzv. Státní soud, který byl plně podřízen Státní bezpečnosti. Soudci zajišťovali hladký průběh celého přelíčení podle scénáře. Obhájci byli obžalovaným přiděleni Státní bezpečností a s „klienty“ měli povoleno pouze jedno setkání před samotným procesem.²¹ Z výše uvedených skutečností je zřejmé, že justice vynášela předem schválené rozsudky přijaté komunistickými orgány.²²

V letech 1948-1953 vyřkl Státní soud mnoho rozsudků smrti. O tomto trestu rozhodovala komise K, kterou tvořil ministr spravedlnosti, národní bezpečnosti a jejich náměstci. Výkonu trestu smrti se zúčastňoval příslušný prokurátor, soudce, velitel věznice a lékař. Ani ostatky popravených však nebyly vydány rodině, ale byly pohřbeny tajně, aby nedošlo k protirežimní demonstraci.²³

¹⁹ Dr. Pavelka (1898 – 1978, brněnský soudce Státního soudu v Brně) na pracovním aktivu referentů Státního soudu Brno a Státní prokuratury pronesl dne 5. 12. 1950 mj. toto: „*My to dobře chápeme, vidíme nejen na obžalovaných, nýbrž i na obhájcích a na obecnstvu, jak na ně rozsudek působí, a není většího uspokojení, než když vidíme, že rozsudek je přesvědčující, že nejen všichni zúčastnění, ale i obecnstvo jsou přesvědčeni o vině obžalovaných a o tom, že jim byl uložen spravedlivý a jejich vině přiměřený trest...*“ (VOREL, Jaroslav; ŠIMÁNKOVÁ, Alena a kol: *Československá justice v letech 1948 – 1953 v dokumentech. Díl I.*, Praha 2003, s. 20).

²⁰ KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...*, s. 169.

²¹ KAPLAN, Karel: *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*, s. 218-220.

²² KAPLAN, Karel - PALEČEK, Pavel: *Komunistický režim...*, s. 195.

²³ Tamtéž, s. 205 – 207.

2. 2. Katolická církev a její pozice po únorovém převratu

Církev vstupovala do poválečného Československa s velmi dobrým mravním kreditem. Spousty kněží za svoji odbojovou činnost za okupace zaplatili uvězněním v nacistických žalářích, ti méně šťastní smrtí. Josefa Berana či Karla Skoupého, kteří se navrátili z koncentračních táborů, Vatikán odměnil biskupskou funkcí, sám Josef Beran byl roku 1946 jmenován 33. arcibiskupem pražským.²⁴

Vztahy mezi církví a státem se v poválečných letech do roku 1948 vyznačovaly vzájemným respektováním a shodou, i když jejich názory se v některých případech rozcházely. Ožehavým tématem, které mělo oslabit pozici církve, byla konfiskace církevního majetku, především zemědělské půdy, kdy podle zákona č. 142/1947 Sb. o revizi první pozemkové reformy měla být církvi odňata zemědělská a lesní půda nad 50 ha., ovšem následný únorový komunistický převrat, a s ním zákon č. 46/1948 Sb., počítal s odnětím veškeré půdy.²⁵ Do popředí se stále dostávala Gottwaldova snaha, učinit církev závislou na státu.²⁶

Komunistická strana, jež se stala po druhé světové válce nejsilnější stranou v zemi, požadovala po církvi, aby stála při novém režimu a uznala jej, ale zároveň, aby se příliš nevměšovala do politického života. Komunisté se sami snažili zprvu o dobré vztahy s církví, jež by byly bez větších konfliktů a sporů, jelikož si byli vědomi, že v zemi, kde je mnoho obyvatel věřících, by mohli ve volbách získat hlasy i katolických voličů. Veškerá snaha KSČ se upínala k plnému převzetí moci. Tato snaha vyvrcholila únorovou vládní krizí v roce 1948. Reakce církve na tyto události přišla však již příliš pozdě. 26. února vydal arcibiskup Beran pastýřský list k vládní krizi „Arcibiskupe, nemlč, nesmíš mlčet“, kde vyzývá k zamyšlení se nad odpovědností a k udržování právního řádu. Tato slova ale zůstala bez účinku.²⁷

Po únorovém puči se komunisté snažili o to, aby arcibiskup Beran zaujal k událostem posledních dní kladné stanovisko, což se jim ale, ani přes četné návštěvy u arcibiskupa, nepodařilo.²⁸ K dalšímu konfliktu strany s církví se schylovalo před parlamentními volbami v květnu 1948. Komunisté, kteří spatřovali hlavního protivníka

²⁴ KAPLAN, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 - 1953*, Brno 1993, s. 12.

²⁵ 21. března 1948 Národní shromáždění schválilo šest zemědělských zákonů, jejichž ústředním heslem bylo: „Půda patří tomu, kdo na ní pracuje.“ Katolická církev přišla po únoru 1948 o majetek o průměrné výměře 2468 hektarů. Viz VAŠKO, Václav: *Neumlčená...*, s. 17 – 19; a BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*, Brno 2007, s. 16.

²⁶ KAPLAN, Karel: *Stát a církev...*, s. 13 – 18.

²⁷ Tamtéž, s. 22 - 24.

²⁸ VAŠKO, Václav: *Neumlčená...*, s. 14.

v lidové straně, se snažili získat na svoji stranu a do církevních komisí Národní fronty katolické kněze, aby posílili svůj vliv mezi katolickými voliči. Tato snaha ovšem narazila u církevních představitelů, kteří kněžím kandidaturu na poslanecké, příp. ministerské funkce zakázala pod trestem suspenze od kněžských funkcí²⁹. Arcibiskup Beran ve svém dopise, adresovaném kněžím své arcidiecéze, nařídil, aby, pokud kněží zastávají určité politické funkce, je předali laikovi a odmítal ztotožňování komunismu s křesťanstvím.³⁰ To naopak komunisté se v této věci snažili o jediné, a to o národní církev, která by byla odtržena od Říma.

Církvi byly rušeny její časopisy, počítalo se i se zrušením církevních škol, ta se proti neustálému tlaku bránila zvýšenou aktivitou svých kněží, poutěmi, misemi a náboženskými obřady. Biskupství také svým kněžím doporučovala organizovat u far kroužky mládeže, prostřednictvím kterých by děti a mládež našly cestu k církvi.³¹

KSČ v této době začala vytvářet síť informátorů a kartotéku kněží s jejich charakteristikou a poměrem k novému režimu.³² Toho, co KSČ od církve požadovala, totiž prohlášení loajality, se však nedočkala. Místo toho začali biskupové připravovat pastýřský list o povinnostech katolíka vůči vládě a následná biskupská konference měla vytyčit hlavní směrnice k dalšímu jednání církve s vládou. Biskupská konference se konala 22.-23. března 1949 ve Starém Smokovci na Slovensku. Během této konference ale biskupové odhalili v místnosti, kde se jednání konalo, odposlouchávací zařízení, načež arcibiskup Beran poslal stížnost ministru vnitra Noskovi a Antonínu Zápotockém a jednání tak byla odročena.³³ Ministr vnitra ale jakoukoliv účast Státní bezpečnosti na biskupské konferenci odmítl, načež celý případ obrátil proti církvi („vatikánské špionáži“) a proti jejímu představiteli arcibiskupu Beranovi. Církev poté na doporučení arcibiskupa přerušila rozhovory s vládou a schválila *Oběžník československého katolického episkopátu pro duchovenstvo*, ve kterém přirovnávala některé zákroky proti církvi k zákrokům nacistů.³⁴ Předsednictvo KSČ posléze schválilo novou koncepci, která směřovala k jedinému cíli – k vytvoření národní církve. Hodlalo vytvořit tzv. „obrodné hnutí katolíků“ z řad „pokrokových kněží a laiků“, kteří by byli loajální

²⁹ Suspenzí (a později i exkomunikací) byl postižen Josef Plojhar, pozdější předseda Československé strany lidové, který po únoru 1948 přijal, i přes výslovný zákaz arcibiskupa Berana, křeslo v nové vládě a zaujal kladné stanovisko k novému režimu. Viz VAŠKO, Václav: *Neumlčená...* s. 26.

³⁰ KAPLAN, Karel: *Stát a církev...*, s. 27, 29.

³¹ Tamtéž, s. 46.

³² Tamtéž, s. 61.

³³ Tamtéž, s. 65.

³⁴ Tamtéž, s. 67.

komunistickému režimu. Toto hnutí mělo mj. ostře vystupovat proti Vatikánu. Dále mělo být realizováno zrušení církevních škol a spolků, omezení činnosti řádů a posílení státního dozoru nad církví.³⁵

Dalším problémem, který vyvstal na povrch v roce 1949, byla tzv. Katolická akce (dále pouze KA). Jednalo se o útvar vytvořený KSČ, který měl vytvářet podmínky pro dohodu církve se státem, jenž by si tak církev mohl podmanit. Ustavující konference 10. června 1949 se zúčastnilo 283 osob, přičemž 68 bylo duchovních. Do čela ústředního výboru byl zvolen režisér Národního divadla Ferdinand Pujman. Toto hnutí si na své první schůzi dalo za úkol připravit velké národní poutě na Velehradě a Děvíně, ovšem za přítomnosti „pokrokových kněží“ (Plojhar, Černocký). Dále si KA dávala za cíl vznést požadavek k Vatikánu, aby odvolal arcibiskupa Berana. Pro svoji činnost ovšem potřebovala získat podpisy věřících a rozšířit tak svoji členskou základnu, která by demonstrovala, jakou podporu má KA mezi věřícími a měla tak představitele katolické církve v Československu nepřímo donutit k dohodě s vládou. Na ustavující konferenci (10. června 1949) bylo schváleno prohlášení, které mj. hlásalo zintenzivnění náboženského a mravního života v církvi, dbání o náboženskou výchovu dětí či vyřešení poměrů mezi státem a církví v duchu soužití a spolupráce. Krajsí tajemníci NF a KSČ měli posléze úkol nashromáždit co nejvíce podpisů, které by vyjadřovaly podporu KA. Oficiální údaje tehdejší doby hovořili o 1770 podpisech duchovních, ve skutečnosti jich však bylo daleko méně. Biskupové považovali vytvoření KA za nezákonné a duchovním účast na ní zakázali pod církevními tresty. Výsledkem byl vydaný *Pastýřský list* z 15. června, kde byla velmi přesvědčivě vylíčena všechna proticírkevní opatření vlády a je zde i vysvětleno, z jakých důvodů se státem církev zastavila jednání. *Pastýřský list* měl být přečten v kostelích 19. června, kdy jej i přes výhrůžky nakonec přečetla asi jen třetina kněží, na které pak bylo podáno trestní oznámení.³⁶ Sám arcibiskup jej hodlal přečíst na svátek Božího těla 19. června 1949 při bohoslužbě v katedrále sv. Víta. Při této akci ovšem do katedrály nebyli vpuštěni věřící, ale katedrála se vesměs naplnila příslušníky KSČ, mezi nimiž byli i agenti StB, a znemožnili arcibiskupu Beranovi přečtení tohoto *Pastýřského listu* nepřístojným chováním, pískotem, bušením a výkřiky. Mše nakonec byla odsloužena, ale tradiční eucharistický průvod na Hradčanské náměstí se již nekonal. Místo toho se arcibiskup odebral do své rezidence, kde již na něj čekali příslušníci Státní bezpečnosti, kteří jej

³⁵ Tamtéž, s. 69.

³⁶ KAPLAN, Karel: *Stát a církev...*, s. 76 – 85.

údajně měli chránit před věřícími, jež mu vyčítali, že brání dohodě církve se státem. Tímto dnem začala arcibiskupova šestnáctiletá izolace.³⁷ Celá KA skončila fiaskem, nesplnila to, co od ní organizátoři očekávali, totiž to, aby se stala hnutím v církvi, protože ta se od ní okamžitě distancovala a účastníky, kteří se dobrovolně a bez nátlaku této akci upsali, exkomunikovala. Kritizovali ji i „pokrokoví kněží“ jako např. Plojhar, ale názor na KA rozštěpil i Československou stranu lidovou.³⁸ Jako faktický konec Katolické akce je brán rok 1951.

Po vydání nových církevních zákonů³⁹ z roku 1949 byli duchovní povinni složit tzv. slib věrnosti republice a jejímu politickému zřízení, kterým de facto slibovali poslušnost vládnoucímu režimu. Teprve po složení slibu obdrželi státní souhlas k výkonu duchovenského povolání.⁴⁰ Z celkového počtu 3 214 kněží bylo ke slibu vyzváno 2 916, přičemž podepsat odmítlo pouhých 16 kněží. Biskupové, kteří již jeden slib po svém jmenování do funkce skládali, odmítali po roce 1949 skládat slib nový, jenž byl upraven v novém znění. Někteří biskupové jej nakonec složili v roce 1951, v tomto roce již však složení slibu nebylo tak důležité, jelikož někteří biskupové již v této době byli internováni. Slib složil 5. října 1963 i Josef Beran, kdy byla také téhož roku zrušena internace biskupů.⁴¹

V roce 1949 se odehrál tzv. číhošťský zázrak, kdy se v obci Číhošť na Vysočině při bohoslužbě 11. prosince 1949 několikrát vychýlil kříž na oltáři. 28. ledna byl zatčen farář Josef Toufar, který nakonec po krutém vyslýchání 25. února 1950 zemřel. Poté následovala tzv. Akce K, jejímž cílem bylo soustředění mužských řádů do devíti klášterů, kterou StB provedla v noci z 13. na 14. dubna 1950 a následně v dalších dnech. Internace se téměř rovnala vězení, objekty byly hlídány a velitelstvo určovalo denní program.⁴²

Internaci se nevyhnul ani nejvyšší představitel katolické církve v Československu arcibiskup Josef Beran. Jeho internace začala po slavnosti Božího těla, kterou zneuctili

³⁷ VAŠKO, Václav: *Dům na skále I. Církev zkoušená. 1945 – začátek 1950*, Kostelní Vydří 2004, s. 148 - 151

³⁸ Tamtéž, s. 152 – 155.

³⁹ Církevní zákony schválilo Národní shromáždění 14. října 1949. Jednalo se o zákon č. 217 o zřízení Státního úřadu pro věci církevní (SÚC) a č. 218 o hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společností. Viz KAPLAN, Karel: *Stát a církev...*, s. 94 – 111.

⁴⁰ § 19 vládního nařízení č. 219/49 Sb: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu věren Československé republice a jejímu lidově demokratickému zřízení a že nepodniknu nic, co by bylo proti jejím zájmům, bezpečnosti a celistvosti. Budu jako občan lidově demokratického státu plnit svědomitě povinnosti, jež vyplývají z mého postavení, a vynasnažím se podle svých sil podporovat budovatelské úsilí směřující k blahu lidu.*“ Viz BALÍK, Stanislav - HANUŠ, Jiří: *Katolická církev v Československu...*, s. 34.

⁴¹ Tamtéž, s. 81.

⁴² VAŠKO, Václav: *Neumlčená...*, s. 123 – 126, 149, 164.

svým nepřístojným chováním zástupci KSČ, a Bezpečnost začala arcibiskupa „ochraňovat“ zprvu v jeho sídle v arcibiskupském paláci. Dne 7. února 1951 navrhl Zdeněk Fierlinger církevní šestce KSČ, aby vyzvala Berana k rezignaci na funkci, a pokud odmítne rezignovat, navrhl internovat jej na neznámém místě pro veřejnost. Arcibiskup rezignovat nehodlal, načež byl odsouzen k peněžitě pokutě 50 000,- Kčs a pobytu mimo rezidenci za to, že dosud nesložil slib věrnosti republice. 8. března byl internován v lesní vile u Roželova v okrese Blatná. Za měsíc následovalo stěhování do Růžodolu u Liberce. Po dvou letech následovaly čtyři roky v Myštěvsi u Nového Bydžova a nakonec šest let v Paběnicích u Čáslavi. 10. ledna 1965 byl jmenován kardinálem a po dohodě Prahy s Vatikánem odjel do Říma, kde 17. května 1969 zemřel.⁴³

⁴³ Tamtéž, s. 175 – 176 a KAPLAN, Karel: *Stát a církev...*, s. 145 – 146.

3. PŘÍPAD BABICE

Jméno této vesnice nebylo až do 2. července 1951 nikterak známé. Právě tohoto dne zde vyvrcholila činnost protistátní skupiny vedené Ladislavem Malým, která zde zastřelila tři nevýznamné funkcionáře MNV.

Skupina vznikla patrně někdy v roce 1950 a jejím vedoucím byl Ladislav Malý⁴⁴, který se představoval jako „kapitán“, jenž je agentem tajné služby CIC. O tom, zda jím opravdu byl, nebo si vše vymyslel a veškeré akce podnikal spontánně, nebo zda to byl agent StB, se vedou dodnes spory. Mnozí⁴⁵ se přiklánějí k tomu, že Ladislav Malý byl agentem StB a veškeré akce protistátní skupiny, kterou vedl, se odehrávaly pod dozorem Státní bezpečnosti. Nahrává tomu i fakt, že se do této skupiny podařilo nalákat bývalé živnostníky, sedláky („vesnické boháče“) a také duchovní, tedy všechny, kdo byli komunistickému režimu nepohodlní. Navíc se celá akce odehrávala v agrárním a religiosním kraji, kde KSČ narážela na odpor obyvatelstva se svojí snahou o kolektivizaci zemědělství a svými útoky na katolickou církev.

Ladislavu Malému se dařilo získávat důvěřivé lidi, převážně katolické kněží na historku o převozu arcibiskupa Berana, který se v té době nacházel již v internaci.⁴⁶ Využil toho, že nikdo nevěděl, kde se arcibiskup zdržuje, a sám Malý se vydával za jednoho z těch, kdo měl arcibiskupa převézt přes hranice Československa. Za důvěřivými faráři šel Malý se smyšlenou žádostí, že se arcibiskup chce před riskantním převozem přes hranice vyzpovídat.⁴⁷ Další osoby získal Malý do své skupiny, kromě toho, že se vydával za „kapitána“ a příslušníka CIC, i díky tomu, že všem odbojářům tvrdil, že do léta přijde převrat a s ním budou nastoleny poměry, jaké tu byly za první republiky. To se velmi zamlouvalo hlavně sedlákům, které režim neustálým zvyšováním

⁴⁴ Ladislav Malý (13. 8. 1920 – 3. 7. 1951). Narozen v Batovicích jako syn velitele četnické stanice Jakuba Malého. Po roce 1939 se celá rodina vrátila na Moravu, konkrétně do obce Kojetice. Ladislav Malý studoval gymnasium v Moravských Budějovicích, kde byl jeho spolužákem Jan Bula. Poté přešel na vojenské gymnázium do Moravské Třebové. Za okupace byl příslušníkem protektorátního vládního vojska. V roce 1949 přešel ilegálně do Rakouska. Prošel uprchlickým táborem ve Schwarzu, odkud ale uprchl. Poté se 5. 8. 1949 vrací do ČSR, ale již 17. 8. přechází do Rakouska, kde se objevuje na československé úředně CIC. Jeho úkolem je vyplácení odměn agentům – převaděčům. Ladislav Malý ale zpronevěřil 5500 šilinků a v lednu 1951 z Vídně zmizel. Na začátku roku 1951 kontaktuje své známe, mezi nimi i P. Bulu a následně podniká teroristické akce, které vyvrcholí vraždou v Babicích. Při následném pátrání je dle oficiální zprávy zastřelen. (RÁZEK, Adolf: *StB + justice nástroj třídního boje v akci Babice*. ÚDV, Praha 2002, 1. vyd., s. 47)

⁴⁵ „Jeden z největších teroristických procesů padesátých let, známý jako „babický případ“, byl zcela zřejmě výsledkem provokace.“ Viz HEJL, Vilém: *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990, s. 110.

⁴⁶ Arcibiskup Josef Beran se však v této době na Moravě nezdržoval, jak později potvrdil ve svém prohlášení pro biskupa Karla Skoupého ze dne 16. prosince 1968. (Archiv biskupství Brno, neutříděné. In. RÁZEK, Adolf: *StB + justice nástroj třídního boje v akci Babice*. ÚDV, Praha 2002, 1. vyd., s. 47).

⁴⁷ NAVARA, Luděk - KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Brno 2008, s. 97 – 98.

dodávek, dostával pod stále větší tlak. Malý získal na svou stranu i zkušeného odbojáře Antonína Plichtu⁴⁸ ze Šebkovic, který jeho historce o brzkém převratu uvěřil. Skupinu dále tvořili Antonín Mityška⁴⁹, Stanislav⁵⁰ a Antonín⁵¹ Plichtovi, Ladislav Brabenec⁵² aj.

Ladislav Malý ještě společně s Drahoslavem Němcem⁵³ podnikl v dubnu 1951 nesmyslné přepady komunistických funkcionářů v Heralticích, které nemohly komunistický režim nijak ohrozit, ale naopak daly StB záminku k zatýkání nepohodlných osob. V Heralticích napadli předsedu stranické organizace Jaroslava Bohdálka a předsedu přípravného výboru JZD Karla Kováře, který při následné přestřelce utrpěl lehčí zranění, stejně jako útočník Drahoslav Němec. Svoji podporu a útočiště při těchto akcích našli u manželů Kopuletych, kde měli vybudován úkryt pod včelínem.⁵⁴ Po těchto akcích v Heralticích byli zatčeni farář Jan Bula, lesník František

⁴⁸ Antonín Plichta (3. 1. 1894 – 3. 8. 1951). Narodil se v Šebkovicích, okr. Moravské Budějovice. Povoláním zemědělec, otec tří dětí, římskokatolického vyznání. (Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), fond Krajská správa (dále jen KS) StB, a. č. V - 1645 Brno, Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Antonína Plichty ze dne 8. 7. 1951, č. l. 170.). Za války ukrýval členy partyzánské skupiny Lenka – Jih, po válce byl váženým občanem a byl zván na besedy do škol. Když měl být 30. dubna zatčen, podařilo se mu uprchnout. Ukrýval se u Ludvíka Stehlíka v Cidlině. Společně s Aloisem Roupcem a vybudovali bunkr na poli, který zamaskovali čtyřmi fůrami hnoje. Vražd v Babicích se nezúčastnil, údajně pronesl větu: „*To se nemělo stát*“. Babických vražd se účastnili jeho dva synové, Stanislav a Antonín. Sám Plichta st. byl odhalen ve své skrýši na půdě u Stehlíků v Cidlině. Byl popraven v Jihlavě 3. srpna 1951. Viz NAVARA, Luděk; KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Praha 2008, s. 68n.

⁴⁹ Antonín Mityška (4. 5. 1927 – 3. 8. 1951). Narozen v Horním Újezdě, okr. Třebíč. Vychodil pět tříd obecné školy, tři třídy měšťanské a dva roky zimní hospodářské školy. Povoláním rolník, římskokatolického vyznání, svobodný, bezdětný. (ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Antonína Mityšky ze dne 8. 7. 1951, č. l. 93). Odsouzen k trestu smrti a popraven 3. 8. 1951.

⁵⁰ Stanislav Plichta (10. 2. 1953). Syn Antonína Plichta (nar. 1894). Při přestřelce v poli 3. 7. 1951 byl vážně zraněn a ochrnul. I přes své vážné zranění byl odsouzen k trestu smrti a přinesen (sic!) k popravě, která se konala 10. února 1953 v Praze. (NAVARA, Luděk; KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Praha 2008, s. 217 – 218.)

⁵¹ Antonín Plichta ml. (8. 11. 1929 – 3. 7. 1951). Syn Antonína Plichta (nar. 1894). Zúčastnil se vraždy v Babicích, zastřelen v poli 3. 7. 1951 při přestřelce. (ELLINGER, Jiří: Babické soudní procesy. In: *Západní Morava. Vlastivědný sborník, ročník IV.*, Brno 2001, s. 109).

⁵² Ladislav Brabenec (23. 6. 1926 - ?). Narodil se v Šebkovicích, okr. Moravské Budějovice. Pracoval jako traktorista v STS Třebíč. Vyznáním římský katolík. Vychodil pět tříd školy obecné, tři třídy měšťanské a čtyř roční Baťovu školu práce v Třebíči. (ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Ladislava Brabence ze dne 8. 7. 1951, č. l. 349). Ladislav Brabenec byl zatčen za styky s Ladislavem Malým a odsouzen na 25 let vězení. Propuštěn v roce 1962.

⁵³ Drahoslav Němec (2. 5. 1931 – 3. 8. 1951). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou, osada Veverka. Vyučil se sítářem a mřížovníkem. Jeho posledním zaměstnáním byl závod PAL NP Jihlava. Drahoslav Němec byl svobodný, římskokatolického vyznání. Vychodil pět tříd obecné školy, tři třídy měšťanské v Předíně a dva roky studia v Čáslavi. Po roce 1948 strávil Němec 6 týdnů ve vazbě pro pokus o přejetí státní hranice jako mladistvý. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Drahoslava Němce ze dne 18. května 1951, č. l. 134). Drahoslav Němec byl stíhán za útoky na heraltické funkcionáře KSČ, které provedl s L. Malým. Byl popraven 3. 8. 1951 v Jihlavě.

⁵⁴ Tamtéž, s. 112 – 129.

Kopuleť⁵⁵ a jeho manželka Božena⁵⁶, hajný Antonín Škrdla⁵⁷, Drahoslav Němec, Miloslav Hlouch⁵⁸ aj. Vesměs tato jména představují ty, se kterými vešel do styku „kapitán“ Ladislav Malý.⁵⁹ Tomu se podařilo zatčení vyhnout. Stejně tak jako Antonínu Plichtovi st., jemuž se podařilo uprchnout ze svého obklíčeného domu.

Skupina ve složení Ladislav Malý, Antonín Mityška, Antonín Plichta a František Berka na sebe dále upozornila zapálením stodoly 26. června 1951 v Mikulovicích. Ve stodole se v té době nacházelo 1 743 metrických centů slámy. Dle úředního záznamu se vzniklá škoda vyšplhala na milion dvě stě tisíc korun.⁶⁰

Činnost celé protistátní skupiny vygradovala 2. července 1952 ve večerních hodinách, kdy se čtveřice mužů ve složení Ladislav Malý, Antonín Mityška, Stanislav Plichta a Antonín Plichta ml. vydala do Babic, kde v místní škole probíhala porada místních funkcionářů. Přítomni byli předseda místního národního výboru a místní organizace KSČ Tomáš Kuchtík, místopředseda MNV Josef Roupec, finanční referent Bohumír Netolička a předseda akčního výboru Národní fronty František Bláha.⁶¹ Bratři Plichtové zůstali venku a měli za úkol hlídat, kdežto Malý s Mityškou vtrhli do školy, kde přerušili probíhající zasedání, všechny funkcionáře donutili vyjít s rukama nad hlavou ven z místnosti na chodbu, kde byli všichni, až na Františka Bláhu, postříleni.⁶²

⁵⁵ František Kopuleť (6. 4. 1913 – 3. 8. 1951). Narodil se v Týně, okr. Třebíč. Pracoval jako lesní hajný v polesí Předín, bytem Heraltice. Vychodil pět let obecné školy, dva roky měšťanské a dva ročníky Hospodářské školy. S manželkou Boženou vychovávali jedno dítě. (ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Františka Kopuleťého ze dne 26. 6. 1951, č. l. 207). František Kopuleť byl odsouzen za ukrývání Ladislava Malého a Drahoslava Němce k trestu smrti. Popraven byl 3. 8. 1951.

⁵⁶ Božena Kopuleťá (10. 12. 1913 - ?). Narodila se v Mikulovicích, okr. Třebíč. Zaměstnána v domácnosti, bytem Heraltice. S manželem Františkem vychovávali jednu dceru. (ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Boženy Kopuleťé ze dne 25. 5. 1951, č. l. 373). Božena Kopuleťá byla za to, že společně s manželem Františkem ukrývali Němce a Malého, odsouzena Státním soudem v Jihlavě k odnětí svobody na 20 let. Propuštěna byla v roce 1962.

⁵⁷ Škrdla Antonín (25. 5. 1917 – 3. 8. 1951). Narodil se v Heralticích, okr. Třebíč. Zaměstnán jako vedoucí polesí v Mikulovicích, bytem samota Březová – Římov. Ženatý, 4 děti. (ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Mityška Antonín a spol. Protokol o výpovědi Antonína Škrdly ze dne 25. 5. 1951, č. l. 231). Antonín Škrdla byl kvůli stykům s Ladislavem Malým odsouzen k trestu smrti a popraven 3. 8. 1951.

⁵⁸ Miloslav Hlouch (nar. 6. 12. 1923). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou, okr. Třebíč. Pracoval jako lesní dělník. Vychodil pět tříd obecné školy a tři třídy školy měšťanské. Římskokatolického vyznání. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Skupinový věcný svazek, Zápis o výpovědi M. Hloucha ze dne 16. 5. 1951, č. l. 41). Miloslav Hlouch se velmi přátelil s P. Janem Bulou. Hráli spolu divadlo a kreslili obrazy. U Buly se také seznámil s Ladislavem Malým, za což byl posléze Státním soudem v Jihlavě dne 11. 12. 1951 odsouzen na 25 let odnětí svobody. Byl propuštěn až roku 1968 jako poslední ze všech odsouzených v případě Babice (viz kap. č. 6, 7, 8.).

⁵⁹ ELLINGER, Jiří: Babické soudní procesy. In: *Západní Morava*. Vlastivědný sborník, ročník IV., Brno 2001, s. 108.

⁶⁰ NAVARA, Luděk - KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Brno 2008, s. 156 – 157.

⁶¹ Tamtéž, s. 165.

⁶² Dodnes není známo, kdo přesně z dvojice Malý – Mityška střílel. Podle oficiální verze to byl Mityška, kdo střílel. Je ale pravděpodobné, že Mityška na funkcionáře nestřílel, neboť např. Františka Bláhu

Celá skupina, která měla na svědomí vraždy v Babicích, byla již druhý den zajištěna. Skupina se po teroristickém činu nejdříve vydala do Cidliny k Ludvíku Stehlíkovi, který je poté, co se dozvěděl o tom, co provedli, odmítl.⁶³ Zůstává záhadou, proč se nakonec „ukryli“ do žitného pole mezi Bolíkovými a Čáslavicemi a proč naopak se nepokusili odejít co nejdál od místa činu. Zde byli za pomoci letadla, oddíly vojska, VB, Lidových milicí a StB vypátráni. V nastalé přestřelce byl zabit Antonín Plichta ml, Ladislav Malý⁶⁴ a Stanislav Plichta byl těžce raněn několika střelnými ranami. Antonín Mityška se vzdal.

Ve dnech 12. - 14. července 1951 se konal v sále Dělnického domu Jihlavě monstrproces s „babickými vrahy“.⁶⁵ Sedm lidí bylo odsouzeno k trestu smrti: Antonín Mityška, Antonín Plichta st., Drahoslav Němec, František Kopuleť, Antonín Škrdla, P. Václav Drbola, P. František Pařil. Alois Roupec a Karel Němec si vyslechli trest doživotního žaláře, Ladislav Brabenec byl odsouzen na 25 let, Božena Kopuleťá na 20 let, Jindřich Nahodil na 23 a Josef Vorlíček k trestu odnětí svobody v trvání 22 let.⁶⁶ Zejména k smrti odsouzení dvou kněží zapůsobilo „mezi věřícími jako bomba“⁶⁷

velmi dobře znal. Viz. ELLINGER, Jiří: Babické soudní procesy. In: *Západní Morava*. Vlastivědný sborník, ročník IV., Brno 2001, s. 109.

⁶³ ELLINGER, Jiří: Babické soudní procesy. In: *Západní Morava*. Vlastivědný sborník, ročník IV., Brno 2001, s. 109.

⁶⁴ Doposud není zcela jisté, zda Ladislav Malý zemřel při přestřelce v poli u Bolíkov. Oficiální verze konstatuje, že Ladislav Malý byl zastřelen 3. července 1951. Ovšem jeho posmrtní fotografie vzbuzuje nejistoty, jde-li opravdu o Ladislava Malého. Objevilo se i několik svědectví, která tvrdila, že v pozdějších letech Ladislava Malého viděli. Tato svědectví jen utvrzovala domněnku, že celá akce byla jen provokací Státní bezpečnosti a Ladislav Malý jejím agentem. Ovšem šetření po roce 1989, které trvalo několik let, neodhalilo, že by Ladislav Malý byl vědomým agentem StB. Viz. NAVARA, Luděk - KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Praha 2008, s. 251 - 255.

⁶⁵ Viz OPAVSKÝ, Jaroslav: *Babice. Materiál o procesu se záškodníky v Babicích*, Praha: Svoboda, 1951, 153 s. a ZEJDA, Radovan: *Babice: Věnováno 50. výročí všech obětí*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. 189 s.

⁶⁶ NAVARA, Luděk - KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Praha 2008, s. 308.

⁶⁷ STEHLÍK, Michal: „Je vhodná doba se s nimi vypořádat...“ In: *Paměť a dějiny* 1/2008, s. 57.

4. JAN BULA

4. 1. Život Jana Buly před zatčením

Jan Bula se narodil 24. června 1920 v Lukově u Moravských Budějovic. Roku 1931 nastoupil ke studiu do moravskobudějovického gymnázia. Zde mezi jeho spolužáky patřil i Ladislav Malý. V Lukově od 30. let působil farář Cyril Bojanovský, prostřednictvím kterého se Jan Bula oddával myšlence stát se knězem. Proto po maturitě v červnu 1939 nastoupil do studia bohosloví v Brně. Během války byl Bula totálně pracovní nasazen – v keramickém závodu ve Vranovské Vsi. Do kněžského alumnátu se vrátil v květnu 1944. Po válce byl 29. července 1945 vysvěcen na kněze. Svoji první mši svatou slavil 5. srpna 1945 v Lukově. Již předtím byl ale ustanoven jako kooperátor v Rokytnici nad Rokytnou, kde měl být nápomocen tehdejšímu nemocnému faráři Stanislavu Lakomému. Jan Bula v Rokytnici a v přilehlých obcích vyučoval náboženství, zapojil se do činnosti tělocvičné organizace Orel a organizoval divadelní představení. Velice rád maloval a společně s přítelem Miloslavem Hlouchem uspořádali v místní škole výstavu svých obrazů. Bula byl také členem strany lidové a MNV.⁶⁸

Situace v církvi po únoru 1948 nebyla dobrá. Jan Bula se poprvé dostal do křížku s komunistickým režimem, když z kazatelny i přes zákaz četl *Oběžník katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu*, ke kterému připojil i svůj komentář. S Janem Bulou byl poté v Třebíči 25. června 1949 proveden výslech, ve kterém zdůvodnil okolnosti čtení Oběžníku. Za čtení tohoto Oběžníku byla Bulovi ONV v Třebíči uložena pokuta 4 500 Kčs.⁶⁹ O týden později přečetl Bula pastýřský list s názvem *Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky*. V tomto případě již duchovní nebyli varováni komunistickými funkcionáři, ale tito sledovali faráře přímo při čtení listu při mši.⁷⁰ Zpráva o průběhu rokytnické mše je následující: „*Když kaplan tento list četl, bylo velké šuškáni a usrkování mezi lidem. [...] Když četl kaplan evangelium, tak mu nebylo rozumět, ale jak četl list, řval jako tygr, že to muselo být slyšet z kostela ven.*“⁷¹

⁶⁸ RŮŽIČKA, Jan: Život Jana Buly. In *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo*. Sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly, Brno 2010, s. 59 – 64.

⁶⁹ Tamtéž a Moravský zemský archiv (dále jen MZA), fond Národní fronta (dále jen f. NF) Jihlava, karton (dále jen kart.) 112, inventární číslo (dále jen inv. č.) 360, protokol sepsaný s Janem Bulou ze dne 25. 6. 1949, č. l. 464 – 465 a MIKULÁŠEK, Jirí. *Sejdeme se v nebi*. Vyd. 1. Brno: Biskupství brněnské, 2003, s. 36 – 38.

⁷⁰ RŮŽIČKA, Jan: Život Jana Buly. In *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo*. Sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly, Brno 2010, s. 67.

⁷¹ MZA, f. NF Jihlava, kart. 112, inv. č. 361, č. l. 687.

V souvislosti se čtením Oběžníku a následným komentářem bylo na Bulu podáno trestní oznámení. To bylo zastaveno v říjnu 1949 milostí prezidenta Klementa Gottwalda.⁷² Na počátku roku se ovšem po moravskobudějovickém a třebečském kraji začal potulovat Ladislav Malý, který v únoru 1951 zavítal i na faru do Rokytnice za spolužákem Bulou.

⁷² RŮŽIČKA, Jan: Život Jana Buly. In *Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo*. Sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly, Brno 2010, s. 67 – 68.

4. 2. Zatčení Jana Buly

Podle návrhu na zatčení Jana Buly, který byl vydán v Jihlavě 30. dubna 1951, byl Bula usvědčen výpovědí⁷³ zatčeného hajného Antonína Škrdly z toho, že měl vědomost o agentu CIC Ladislavu Malém, poskytoval mu úkryt a stravu, chodil s Malým na schůzky k hajnému Škrdlovi, sděloval mu různé informace apod. Rozkaz k zatčení Jana Buly byl vydán 30. dubna 1951 a současně byla nařízena domovní prohlídka obviněného.⁷⁴

Zatčení se zúčastnili celkem čtyři příslušníci Státní bezpečnosti⁷⁵ a dva příslušníci Veřejné bezpečnosti. Tato skupina dorazila kolem 14. hodiny do Rokytnice nad Rokytnou, kde nejprve obsadila faru, ale když zjistili, že P. Bula ve farním úřadu není, vydal se vedoucí skupiny Otakar Neckař do pár metrů vzdálené školy, kde Bula zrovna vyučoval náboženství. Jím byl Bula „takticky“ převeden do blízké fary⁷⁶, kde započal první, tzv. preventivní, výslech. Následkem tohoto výslechu byl zadržen i Bulův přítel Miloslav Hlouch. Zpráva o zatčení dále udává, že na faře nebyly zajištěny žádné zbraně nebo jiný usvědčující materiál. Jak Bula, tak Hlouch se při zatčení chovali klidně, což velitel zatýkací skupiny Otakar Neckař přisuzoval tomu, že byli na tuto skutečnost už připraveni.⁷⁷

Při domovní prohlídce fary, ačkoliv dle zprávy nebyl zajištěn žádný usvědčující materiál, byl zabaven úřední kalendář jako předmět doličný a stokorunová bankovka, jež byla uložena v kalendáři. Dále byla zabavena částka 9 361 Kčs, která však byla až do odvolání ponechána v úschově farní hospodyně Kolářové.⁷⁸

⁷³ Antonín Škrdla ale Jana Bulu ve své výpovědi před 30. dubnem neuvedl. Bulovo jméno se objevilo pouze ve výpovědi Boženy Kopuleté (ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Mýtyska a spol., Zápis o výpovědi Boženy Kopuleté ze dne 30. dubna 1951).

⁷⁴ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Rozkaz k zatčení č. A-62/5031-51, č. l. 99.

⁷⁵ Těmito členy Státní bezpečnosti byli: vedoucí skupiny s. Neckař, dále s. Studený, Povolný a Kalaš. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Jan Bula a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení, č. l. 59).

⁷⁶ Dle zprávy o zatčení Jana Buly, ale i ze vzpomínek pamětníků vyplývá, že Jan Bula byl nejprve ze školy převeden na faru, a nikoliv, že jej naložili rovnou do auta a odjeli s ním, jak je uvedeno v knize *Mlynáři od Babic* a také v publikaci *Sejdeme se v nebi*.

⁷⁷ ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení ze dne 30. dubna 1951, č. l. 59.

⁷⁸ ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Bula Jan a spol. osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Záznam o domovní prohlídce ze dne 30. dubna 1951, č. l. 100.

4. 3. Vyšetřování

Po činech Ladislava Malého a Drahoslava Němce v Heralticích dostala StB do rukou záminku k zatýkání osob, které měly co do činění s pachateli. Vlnu zatýkání odstartovalo zatčení Františka Kopulekého, Antonína Škrdly a následovali rokytničtí Jan Bula a Miloslav Hlouch. Drahoslav Němec byl zatčen 1. května 1951. Ladislava Malého se dopadnout nepodařilo. Tento výčet osob představuje ty, kteří byli v kontaktu s Ladislavem Malým a jeho „pobývání“ v kraji neoznámili Státní bezpečnosti. Zatčení byli převezeni do jihlavské věznice, kde v Hluboké ulici začalo vyšetřování. To prováděli příslušníci VI. oddělení KV-StB Jihlava, přičemž náčelníkem KS StB byl v letech 1950 – 1953 Stanislav Zita⁷⁹. StB se v této chvíli mohla „pouze“ odkazovat na nedokonanou vraždu v Heralticích a další nerozvážené činy v této obci, které Němec s Malým provedli, a které neměly žádného kladného účinku. Zlom nastal až 2. července 1951, kdy byli v babické škole zastřeleni tři funkcionáři MNV. Tento čin odstartoval druhou vlnu zatýkání, kdy se do jihlavské věznice postupně dostali všichni, kteří byli s Malým v kontaktu před vraždami v Babicích. V této chvíli již měla StB velký důkaz trestné činnosti proti zatčeným, kterého hodlala náležitě využít v prvním, tzv. „procesu s babickými vrahy“, ale také ve druhém procesu, který byl nazýván jako proces s „pomahači babických vrahů“. Dá se říci, že tento čin v Babicích přišel StB nesmírně vhod, protože sama vražda funkcionářů v Babicích byla hmatatelným a průkazným důkazem proti obžalovaným.

Vyšetřování, které se do této doby zajímalo pouze o styky zatčených osob s Ladislavem Malým, údajným americkým agentem ve službách CIC, dostalo hlavní linii a směr, kudy se má ubírat.

Jan Bula, který byl zatčen dva měsíce před teroristickým činem v Babicích, byl vinen mj. z toho, že Malého činnost a přítomnost v kraji neoznámil a tím se nepřímo podílel na vraždách v Babicích, ačkoliv sám Bula v pozdějším odvolání k Nejvyššímu

⁷⁹ František Zita se narodil roku 1919 v Novém Veselí. Roku 1940 byl zatčen za roznášení ilegálních komunistických tiskovin a vězněn v koncentračním táboře v Německu. V KSČ byl organizován od 20. 8. 1945. Od 1. 1. 1950 byl náčelníkem KS StB v Jihlavě. Z titulu své funkce byl členem krajské bezpečnosti pětky v Jihlavě. Nese plnou zodpovědnost za Krajské velitelství StB v Jihlavě. Dne 1. 4. 1953 byl rozkazem ministra Národní bezpečnosti Karola Bacílka propuštěn ze služebního poměru Ministerstva NB. Současně jej ÚV KSČ vyloučil ze strany. Od roku 1957 byl vedoucím kontrolního odboru rady ONV v Novém Bydžově (NAVARA, Luděk - KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*, Brno 2008, s. 265.).

soudu⁸⁰ udává, že zatčen byl již 30. dubna a neměl na celé věci nejmenší podíl, když se Malý s Plichtou seznámili až červnu 1951.

V den zatčení, tj. 30. dubna 1951, by se dalo říci, že StB neměla proti Janu Bulovi výrazných důkazů, které by dávaly StB možnost jej potrestat. Bula byl vinen z toho, že svému bývalému spolužákovi dovolil na faře přespát a že jej nenahlásil, i když věděl, že Malý má prsty v různých protistátních činnostech. Ovšem pravý důvod jeho zatčení nám osvětluje zpráva pro vyšetřovací oddělení, která byla vyhotovena již ten den, co byl Bula zatčen: „*Již to, že jest mladým knězem vysvěceným až po revoluci 1945, jest pro nás dostačujícím důkazem, že se v něm skrývá zarytý odpůrce lid. dem. zřízení. V daném případě je-li nějaké podezření na jmenovaného z protistátních činů, využijme této příležitosti a zbavme jednoho parazita vlivu na dělnickou třídu, která jej musí živiti. Z praktické zkušenosti je jasné, že ať reakční, neb pokrokový kněz všichni jsou nakonec špioni Vatikánu, kteří skrytě, neb veřejně pracují proti socialismu vůbec.*“⁸¹ Zde je patrné, že StB potřebovala pouze jakoukoliv záminku, aby mohla oblíbeného kněze Bulu zatknout. Tou záminkou byla výše zmíněná střelba v Heralticích.

Jan Bula byl, poté co prošel násilnými a vyčerpávajícími výslechy, po ukončení vyšetřování původně zahrnut do prvního soudního líčení, které bylo naplánováno na 12. – 14. července 1951 v Jihlavě v sále Dělnického domu. Z tohoto procesu byl ale následně vyloučen, což potvrdila i schůzka politického sekretariátu strany ze dne 10. července 1951, kdy za přítomnosti Gottwalda, Zápotockého, Slánského a Širokého bylo schváleno usnesení, že Bula bude stíhán odděleně a v tomto odděleném procesu, který byl na pořadu až po žních, Státní prokuratura navrhne potrestání Buly trestem smrti.⁸²

Celé vyšetřování bylo z vyšších míst velmi kladně hodnoceno. Krajský velitel StB v Jihlavě František Zita ve své zprávě pro ministra národní bezpečnosti zmiňuje, že výslechy zajištěných osob, sbírání usvědčujícího materiálu a celková příprava k prvnímu soudnímu přelíčení, byly v zájmu všech vyšetřujících. Dále udává, že někteří „orgánové“ pracovali až 140 hodin v týdnu. Ve své zprávě nastínil i průběh a formu výslechů, když píše: „*Máme za to, že právě tato rychlost a pádnost našeho zásahu proti teroristům, jejich okamžité vyčerpávající výslechy, dopomohly tomu, že většina teroristů*

⁸⁰ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, 2 Ts II 71/51, karton (dále jen kart.) 361, Odvolání odsouzeného Jana Buly k Nejvyššímu soudu v Praze ze dne 1. 12. 1951, č. l. 153.

⁸¹ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, zn. A – 8521/50510-59, Zpráva pro vyšetřovací oddělení ze dne 30. 4. 1951, č. l. 61.

⁸² SÚA, f. 02/5, sv. 4, a. j. 45, listů 25/ In. RÁZEK, Adolf: *StB + justice...*

byla úplně zlomena a všichni vypovídali podle pravdy i o těch nejstrašnějších zločinech, aniž by bylo třeba přistoupiti k důraznějšímu způsobu výslechu.“⁸³

To, že ve vyšetřování bylo při následných výsleších používáno násilí, je dnes již bezpečně známá věc. Jan Bula např. při těchto výsleších následkem krutého bití přišel o přední zuby.⁸⁴ Vyšetřovatelé mj. používali i louskáček na ořechy, kterým drtili varlata. Páter Bula byl po těchto výsleších naprosto zničený, a jak udává postulátor jeho kanonizačního řízení Karel Orlita, byl to prý takový křik, že si ostatní zacpávali uši.⁸⁵

Vyšetřování bylo ukončeno 14. srpna 1951, kdy byl Bula také seznámen s jeho výsledkem.⁸⁶

⁸³ ABS, 310-68-12, Zpráva pro ministerstvo národní bezpečnosti a velitelství státní bezpečnosti ze dne 23. července 1951., č. l. 51.

⁸⁴ NAVARA, Luděk, KASÁČEK, Miroslav: *Mlynáři od Babic*. Brno, 2008, s. 102.

⁸⁵ Horácké noviny, 3. 9. 2010, s. 4.

⁸⁶ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol. osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Protokol o ukončení vyšetřování, č. l. 162.

4. 4. Výsledky

Výsledky byly pro StB hlavním nástrojem vyšetřování. A jednalo se, jak již výše bylo uvedeno, o násilné výsledky, kde výpovědi byly vynuceny za použití násilí, kterého se vyšetřovatelé na vyšetřovaných dopouštěli. Tudiž výsledkové protokoly většinou obsahují krom pravdivých skutečností i věci zcela nepravdivé a smyšlené, které byli vyšetřovaní nuceni podepsat.

První výslech, který byl s Janem Bulou veden, se konal již 30. dubna 1951 po jeho zatčení na faře v Rokytnici nad Rokytinou. Tento „preventivní výslech“ je zajímavý především tím, že zde P. Bula záměrně kryl Ladislava Malého a do protokolu jej neuvedl.⁸⁷ Jistě mu totiž bylo jasné, že Ladislav Malý svým neuváženým a nezodpovědným chováním kompromitoval spoustu lidí, kteří by se tím, že by uvedl jeho jméno, dostali do křížku s StB. V tomto prvním výslechu Bula popisuje příchod Malého⁸⁸ a Drahoslava Němce⁸⁹ na faru do Rokytnice dne 26. dubna 1951 po útoku v Heralticích. Ladislav Malý byl prý značně opilý a dožadoval se kořalky, načež mu Bula nechal naředit čistý líh. Malý vypil dvě skleničky, jednu dal vypít Němcovi a společně odešli. Bula se poté domluvil s Miloslavem Hlouchem, který byl také přítomen na faře, že věc nebudou hlásit.⁹⁰

Bula se v prvním protokolu zmiňuje i o Boženě Kopuleté, jež do Rokytnice za P. Bulou přijela z důvodu, že chtěla dát mši „za dobrý úmysl“, když byl zatčen její manžel František Kopuletý, s kterým přechovávala u nich na zahradě pod včelínem Malého a Němce. Bula jí taktéž nejmenoval, uvedl ji jako neznámá žena z Heraltic. Jan Bula dle výpovědi následně odjel do Starče na svatbu. Tímto končí první „preventivní“ výslech P. Jana Buly.

Následující výslech, který je datován taktéž jako předchozí, tj. 30. dubna 1951, již ale obsahuje konkrétní jména pachatelů, které Bula ve své první výpovědi kryl.⁹¹ Nyní už vyšetřovatelé dosáhli toho, že zatčený byl konkrétní a rozpovídal se o tom, že

⁸⁷ Tamtéž, Zápis sepsaný s Janem Bulou ze dne 30. dubna 1951, č. l. 417 – 419.

⁸⁸ Malý je v protokolu popisován jako *neznámý* muž 180 cm vysoký, silnější postavy, s podlouhlým obličejem a vysedlými lícními kosti, jenž na bradě měl rezavý plnovous a na hlavě brigádýrku se státním znakem a na sobě vojenskou blůzu zelené barvy se třemi či čtyřmi hvězdičkami. Oblečen byl dále do vojenských jezdeckých kalhot a obut do vysokých gumových holínek. Byl ozbrojen pistolí, vojenskou puškou a vojenským bodlem. (Tamtéž, č. l. 417. – 418).

⁸⁹ Drahoslav Němec byl Bulou popisován jako 185 cm vysoký *neznámý* muž, jenž měl na sobě bílou šálu a tmavou čepici. (Tamtéž, č. l. 418).

⁹⁰ Toto neohlášení přepadení jim bylo ve výsledkovém protokolu bráno jako přitěžující okolnost (Tamtéž, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Protokol o výpovědi Jana Buly ze dne 1. června 1951, č. l. 151).

⁹¹ Tamtéž, Zápis sepsaný s Janem Bulou ze dne 30. dubna 1951, č. l. 410 – 416.

Malého zná a ten jej často na faře navštěvoval. Podle této výpovědi jej Ladislav Malý poprvé navštívil 25. února a to v uniformě SNB. Farář jej u sebe nechal přes noc, domnívající se, že Malý je příslušníkem SNB. Druhého dne Bulovi sdělil, že žádným příslušníkem SNB není a jak Bula udává, překvapilo jej, že o něm Malý ví spoustu informací a podrobností, např. že je Bula členem zemědělské komise MNV v Rokytnici nad Rokytnou, že podepsal společný osev apod., což mu Malý vyčítal. P. Bula v protokolu zmiňuje i historku o únosu arcibiskupa Berana, se kterou Malý na faru přišel a prostřednictvím které Bulu vtáhl do své hry, když mu tvrdil, že se arcibiskup chce před převozem do zahraničí nechat vyzpovídat (tuto službu kněz nemohl odmítnout). Popisuje, jak se Malý seznámil s Miloslavem Hlouchem z Rokytnice, jak jej chtěl Malý zapojit do své ilegální organizace atd. Farář Bula se snažil obhájit tím, že vysvětloval i to, jak se Malému snažil v jeho počínání zabránit, že jej odmítl u sebe nechat přenocovat se zbraněmi, s kterými 8. dubna 1951 přišel k němu, že páčil dopisy od Malého, které měl poslat na určité adresy apod. Dále jmenuje Boženu Kopuleťou, která přišla na faru dát mši „za dobrý úmysl“. Celkově tento zápis obsahuje výčet činů Ladislava Malého, s kterými byl Bula od Malého obeznámen. Malému, bývalému spolužákovi, Bula postupně přestával věřit, jelikož jej zaráželo i jeho chování, když k němu chodil na faru v podnapilém stavu a ozbrojen. Jan Bula v zápise mj. uvádí: „*Já jsem mu na to vytykal, že jeho zprávy jsou nepravdivé, že je vylhaný i případ s arcibiskupem Beranem.*“⁹²

K této své výpovědi Bula ještě podepsal dva dodatky, přičemž v prvním⁹³, který nese datum 1. května 1951, je dotazován na osoby⁹⁴, s nimiž byl Malý v kontaktu a také na osobu Jakuba Malého, otce „kapitána“. Jan Bula se v tomto prvním dodatku stále snažil uvést polehčující okolnosti svého obvinění, když uvádí: „*...poslal jsem po Hlouchovi Ladislavu Malému dopis, ve kterém jsem mu psal, aby své činnosti zanechal, nepřiváděl lidi do neštěstí... Vytykal jsem mu, proč zbytečně lže, a proč má na všechno příliš velké oči a aby Březovou⁹⁵ opustil.*“⁹⁶

⁹² Tamtéž, č. l. 414.

⁹³ Tamtéž, Zápis sepsaný s Janem Bulou ze dne 1. května 1951, č. l. 420 – 423.

⁹⁴ Jednalo se o příslušníky SNB Pospíšila a Stehlíka, dále o Oldřicha Vrbky ze Starče, Jakuba Malého, a o npor. ČSA letectva Zoubka, který měl dle Malého historku převézt letadlem arcibiskupa Berana do zahraničí. Viz Tamtéž.

⁹⁵ Na Březové u Rokytnice se Malý skrýval u hajného Antonína Škrdly, který byl Miloslavem Hlouchem a Janem Bulou doporučen jako majitel stavení, kde by mohl být nějaký čas ubytován arcibiskup Beran. Malý zde posléze našel své útočiště, kde přebýval. (Tamtéž, Zápis o výpovědi M. Hloucha ze dne 16. 5. 1951, č. l. 441 – 451).

⁹⁶ Tamtéž, Zápis sepsaný s Janem Bulou ze dne 1. 5. 1951, č. l. 422.

Druhý⁹⁷ dodatek, sepsaný o 14 dní později, je již poněkud rozšířen. Obsahuje první zmínku o ilegální organizaci v Rokytnici, kterou Malý *doporučoval* založit,⁹⁸ a také zde Bula poprvé uvádí, že Malý se společně s Hlouchem a Bohumilem Krátkým na faře v Rokytnici domluvili zničit traktory v JZD a továrnu na síta, od čehož ale nakonec upustili. Od tohoto zápisu se začaly odvíjet další protokoly, které vyvrcholily tzv. otázkovým protokolem z 1. června 1951.

Tomuto otázkovému protokolu neunikl nikdo ze zadržených, protože tento druh výpovědi byl později u soudu brán jako režijní kniha procesu. Dříve ovšem než byl uzavřen protokol s Janem Bulou, byl veden výslech se spoluobviněným P. Buly Miloslavem Hlouchem. Tento výslech⁹⁹ ze dne 16. května 1951 přímo vypovídá o údajné ilegální skupině v Rokytnici a o jejích plánech na teroristické akce proti komunistickému režimu. Velká část této výpovědi M. Hloucha byla následně „vmontována“ do otázkového protokolu P. Jana Buly. Hlouch v tomto protokolu udává, že v červenci roku 1948 byl společně s Bulou, Bohumilem Krátkým a Františkem Vejmelkou zakládající člen ilegální organizace¹⁰⁰. Měli za úkol získat co nejvíce členů, aby mohli být v případě očekávaného převratu, jenž měl nastat ve dnech IX. sjezdu KSČ, připraveni bojovat se zbraní v ruce. Hlouch dále vypověděl o svých stycích s Ladislavem Malým a také se zmínil o známé historce s únosem arcibiskupa Berana.

S Janem Bulou nebyl od 14. května do konce měsíce vyhotoven žádný další zápis jeho výpovědi. Ve své poslední výpovědi (14. května 1951) se o ilegální skupině v Rokytnici zmínil pouze v souvislosti s Ladislavem Malým, který se na existenci skupiny pouze optal. Bulovo provinění bylo v této chvíli příliš malé na to, aby nad ním Státní soud mohl vynést rozsudek trestu smrti. StB potřebovala Jana Bulu usvědčit z dalších protistátních činností, jež by „ospravedlňovaly“ budoucí rozhodnutí soudu. Touto činností, ke které se nakonec „doznal“ a ze které byl později obžalován, bylo vedení „ilegální protistátní skupiny“ v Rokytnici, ze kterého ho byl nucen usvědčit Miloslav Hlouch ve své výpovědi.

⁹⁷ Tamtéž, Zápis sepsaný s Janem Bulou ze dne 14. 5. 1951, č. l. 424 – 433.

⁹⁸ V tomto protokolu ještě není žádná zmínka o ilegální organizaci, která by v Rokytnici působila již před příchodem Ladislava Malého, tj. před rokem 1951.

⁹⁹ Tamtéž, Zápis o výpovědi Miloslava Hloucha ze dne 16. 5. 1951, č. l. 435 – 451.

¹⁰⁰ O existenci údajné ilegální skupiny v Rokytnici byl nucen vypovídat později také obviněný Antonín Škrdla, v jehož výpovědi se údaje o ilegální organizaci objevují až v dodatkovém zápisu ze 4. června 1951. Odpovědi byly formulovány tak, aby do sebe zapadaly s výpověďmi ostatních obviněných. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 spis Mityška Antonín a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Antonínu Škrdlovi, Dodatkový zápis o výpovědi ze dne 4. 6. 1951, č. l. 287 - 289).

Protokol o výpovědi Jana Buly ze dne 1. května 1951 byl vyhotoven ve třech provedeních. První¹⁰¹ z těchto protokolů je výpověď Jana Buly – svědka, následující dva¹⁰² protokoly jsou výpovědi Jana Buly – obviněného. Tyto dva poslední protokoly se ovšem v některých částech liší.

V protokolu Jana Buly – svědka je zaznamenána „jeho“ ilegální činnost před příchodem Ladislava Malého do Rokytnice. Bula zde vypovídá o údajné ilegální skupině, o svém úmyslu utéci ilegálně za hranice, o chystaném převratu, na který členové skupiny čekali na faře a který se nakonec nekonal apod. Tento výslech vedl vrchní strážmistr Růžička.

První protokol Jana Buly – obviněného obsahuje, kromě nezbytných sebeobviňujících frází¹⁰³, jež napadají katolickou církev, některá fakta, ale ve velké většině odpovědí jde o lži, které byli vyslyšani nuceni vzít za své. Tento výslech vedl obávaný vyšetřovatel, který byl znám svojí krutostí, nadporučík Antonín Achylis.¹⁰⁴ Zápis obsahuje doznání Jana Buly k vedení ilegální skupiny, k nenávistnému postoji k lidově demokratickému zřízení a KSČ, k přípravě ozbrojeného převratu v den IX. sjezdu KSČ aj. Druhá část výslechu je zaměřena na osobnost Ladislava Malého a jeho setkání s P. Bulou, kde se zmiňuje o jeho historce s arcibiskupem Beranem, dále o tom, že byl informován o všech akcích Ladislava Malého a je zde zmínka i o jeho ozbrojené návštěvě fary, při které si vynutil rozředený čistý líh. Odpovědi na otázky týkajících se L. Malého jsou „poskládány“ z dřívějších výslechů, které byly s Bulou provedeny. V tomto protokole nejsou použity Bulovy obhajující se argumenty, které uvedl ve výsleších předchozích. Na svoji „obhajobu“ zde pouze dodává, že je si vědom svého provinění, které zasluhuje značný trest. Na konci protokolu samozřejmě nechybělo pochlebování komunistickému režimu vyslyšaného, kdy v tomto výslechovém protokolu uvádí, že: „...během vyšetřování jsem přišel k názoru, že jedině naše lidově

¹⁰¹ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Protokol o výpovědi Jana Buly (svědka) ze dne 1. 5. 1951, č. l. 116 - 122.

¹⁰² Tamtéž, Protokol o výpovědi Jana Buly (obviněného) ze dne 1. 5. 1951, č. l. 131 - 146 a Protokol o výpovědi Jana Buly (obviněného) ze dne 1. 5. 1951, č. l. 287 - 311.

¹⁰³ „Podlehl jsem zcela zpátečnickému ovzduší církevní hierarchie, která se po únoru 1948 ostře zaměřila proti pracujícím lidu...“ (Tamtéž, Protokol o výpovědi Jana Buly ze dne 1. června 1950, č. l. 131).

¹⁰⁴ Antonín Achylis (nar. 1923 v Kralicích) byl původním povoláním automechanik. Politicky organizován byl v KSČ od června 1945. Ve složkách MV pracoval na KV StB v Jihlavě jako referent na I. oddělení, referent 6. odboru, referent na vyšetřovacím odboru MNB VI/B. Dle hodnocení byl dobrým výslechovým orgánem, který plnil všechny úkol svědomitě. V letech 1950 - 1953 prováděl výslechy týkajících se případu Babice. Jeho výslechy byly tvrdé a nekompromisní. (NAVARA Luděk, KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic*, Brno 2008, s. 268 - 269).

demokratické zřízení může uskutečnit to, co hlásal již Kristus, tj. lepší, radostnější život všech lidí již zde na zemi. ¹⁰⁵

Druhý výslechový protokol obviněného je co do počtu stránek o jednu stránku delší. Tímto rozdílem ve výpovědi je odpověď na otázku, které osoby byly získány do protistátní organizace.¹⁰⁶ Zatímco v odpovědi z prvního protokolu Bula uvádí Václava Vejmelku, Františka Vejmelku a Václava Machovce, ve druhém protokolu se výčet osob zvětšil o Karla Zvěřinu, Jana Sochny, Františka Hobzu, Jana Špačka, Josefa Blažka, Jana Součka, Jaroslava Václavka a kováře Bartejse. Všichni jmenovaní měli bydliště v Rokytnici nad Rokytnou a část z nich později stanula před Státním soudem v třetím babickém procesu.¹⁰⁷ Pod tímto protokolem je podepsán vyšetřovatel František Vetchý.¹⁰⁸

¹⁰⁵ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Protokol o výpovědi ze dne 1. 6. 1951, č. l. 145.

¹⁰⁶ Tento protokol je krom změny ve výpovědi rozdílný i v tom, že je tu podpis vyslýchaného Jana Buly na některých stránkách naprosto nečitelný a nese tudíž známky tvrdého násilí na vyšetřovaném.

¹⁰⁷ Viz kapitola č. 6 a n.

¹⁰⁸ František Vetchý (narozen r. 1925 v Petrovicích). Vychodil pět tříd obecné, čtyři třídy měšťanské školy a čtyři třídy obchodní akademie s maturitou. Původním povoláním byl úředník. Za okupace byl František Vetchý v odbojové skupině Lenka-jih, kde byl mj. organizován i Antonín Plichta. Ze své odbojové činnosti znal např. ještě Františka Kopuleťého. K SNB nastoupil v prosinci 1949 a po ukončení kurzů nastoupil na KV StB v Jihlavě. Na základě zjištěných kroků ve vyšetřování bylo Vetchému doporučeno, aby požádal o uvolnění ze služby. Následně byl k 31. prosinci 1951 propuštěn ze služeb MV. Podle vyjádření náčelníka StB bral Vetchý práci lehkomyšlně a v některých případech údajně snižoval trestnost některých osob. (NAVARA Luděk, KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic*, Brno 2008, s. 274).

4. 5. Obžaloba

P. Jan Bula byl původně zahrnut do prvního procesu, kde by tvořil spolu s Františkem Pařilem a Václavem Drbolou trojlístek „zrádných posluhovačů Vatikánu“. V trestním oznámení na celou skupinu, která krom Buly a Krátkého čítá ještě Ladislava Malého a Antonína Plichty ml., je zmíněna Bulova „ilegální organizace“, která měla být v činnosti od roku 1948. Dále je zde ve věci Bulovy uvedeno, že Bula poskytoval Malému přístřeší a úkryt a společně s hajným Škrdlou byl o akci v Heralticích plně informován.¹⁰⁹

V následujících řádcích trestního oznámení je poukázáno na Bulovu protistátní činnost, jíž se dopustil v červnu 1949, kdy z kazatelny přečetl *Pastýřský list*, jenž doplnil vlastním komentářem.¹¹⁰ Jak vidno, StB na tuto jeho činnost nezapomněla, ačkoliv již v témže roce byl Bula omilostněn prezidentem republiky (sic!). Dále je dle trestního oznámení Bula usvědčen ze založení ilegální skupiny v Rokytnici, poté že ve dnech IX. sjezdu KSČ byl organizátorem puče, který měl zvrátit lidově demokratické zřízení. Další část jeho trestné činnosti má spojitost s Ladislavem Malým, kdy se podle trestního oznámení zúčastnil plánování vypálení sítařského skladiště v Rokytnici a údajně označoval Malému osoby, které exponovaly pro tehdejší zřízení, a souhlasil, aby proti nim byl „podniknut teror“.¹¹¹

Bulovo angažování se v politickém životě obce Rokytnice, kdy byl členem zemědělské komise MNV, mu v tomto případě spíše přitížilo, když se v trestním oznámení dočítáme: „*Svůj nepřátelský postoj kryl na veřejnosti falešnou rouškou loajality a nebyť včasného jeho odhalení a zneškodnění, rozhodně by v trestné činnosti pokračoval a tuto zintenzivněl.*“¹¹²

O tom, jak se Bulova pozice v tomto procesu změnila dokonanou vraždou v Babicích, svědčí následující řádky v trestním oznámení: „*Bula nese rovněž spoluvinu na dalších teroristických akcích skupiny Malý a spol., které se uskutečnily později v Cidlině a Babicích [...]. Vinu na uvedených vraždách lze přičítati faráři Bulovi (sic!)*“

¹⁰⁹ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Mityska Antonín a spol., Trestní oznámení Malý Ladislav a spol. ze 7. 7. 1951, č. l. 22 - 23.

¹¹⁰ Zpráva pro vyšetřovací oddělení uvádí: „*Tento jeho vlastní dodatek k oběžníku zanechal u věřících daleko větší ohlas, než oběžník vydaný Beranem*“. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645, spis Bula Jan a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva pro vyšetřovací oddělení ze dne 30. dubna 1951, s. 1.).

¹¹¹ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Mityska Antonín a spol., Trestní oznámení Malý Ladislav a spol. ze 7. 7. 1951, č. l. 22.

¹¹² Tamtéž, č. l. 22. – 23.

*z toho důvodu, že kdyby odhalil bezpečnostním úřadům trestnou činnost jmenovaných teroristů, mohlo se завčas těmto vraždám předejít.*¹¹³

Trojlístek obviněných farářů lze podle oznámení zařadit na čelná místa této skupiny, kvůli jejich náboženskému vlivu na obviněné.¹¹⁴

V následující žalobě¹¹⁵, týkající se 1. procesu, byl Bula Státní prokuraturou mj. žalován, že se na jeho faře uskutečňovaly protistátní schůzky, že vedl záznamy o učitelích a duchovních souhlasících s komunistickým režimem apod. Státní prokuratura se opět zmiňuje o jeho přečtení pastýřského listu v červnu 1949, ovšem nyní ještě dodává, že: „*Když pak byl pro tuto svou činnost právem stíhán, činil přípravy k ilegálnímu útěku do zahraničí.*“¹¹⁶ Bula byl dále vinen z toho, že po útoku v Heralticích si na něm vynutil Malý s pistolí v ruce alkohol, načež mu dal „k občerstvení“ zředěný líh.

Je pozoruhodné, že se v trestním oznámení, ani v žalobě neobjevilo jméno arcibiskupa Berana a jeho únosu z internace do zahraničí, kdy s touto historkou Malý operoval a navázal díky tomu své spolupracovníky Hloucha, Škrdly, Bulu atd. Historik ing. Adolf Rázek toto považuje za důkaz toho, že ona historka sloužila pouze jako provokace, jež měla kněží vtáhnout do hry s StB.¹¹⁷

V trestním oznámení¹¹⁸, které předcházelo druhému procesu, je Jan Bula uveden na prvním místě jako vedoucí osoba celé skupiny. O tom, postavit Bulu nakonec do druhého procesu a vynést nad ním trest smrti, rozhodla schůzka politického sekretariátu¹¹⁹ strany již 10. července (sic!).

V tomto trestním oznámení je Bulova¹²⁰ trestná činnost rozšířena mj. o to, že když přišel Ladislav Malý za Bulou poprvé na faru, nejenže mu sdělil své plány, ale Bula mu následně přislíbil všechnu pomoc při plnění jeho zločineckých úkolů a zajistil mu na faře bezpečný úkryt. Zatímco v prvním trestním oznámení z července 1951 je Bula vinen, že „pohostil“ Malého a Němce po útoku v Heralticích rozředěným lihem, v trestním oznámení č. 2 je tato skutečnost uvedena následovně: „*Přesto byl*

¹¹³ Tamtéž, č. 1. 23.

¹¹⁴ Tamtéž, č. 1. 29.

¹¹⁵ Tamtéž, Žaloba Mityška Antonín a spol. ze dne 9. 7. 1951, č. 1. 478 - 490.

¹¹⁶ Tamtéž, č. 1. 483.

¹¹⁷ RÁZEK, Adolf. *StB + justice...*, s. 18. a 19.

¹¹⁸ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol. Trestní oznámení Bula Jan a spol. ze dne 8. 8. 1951, č. 1. 1 - 34.

¹¹⁹ Viz pozn. č. 82 na s. 27.

¹²⁰ Jan Bula, ač kněz, je zde vyličen jako „*lehkomyšlný muž, který rád holdoval ženám a alkoholu*“. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol. Trestní oznámení Bula Jan a spol. ze dne 8. 8. 1951, č. 1. 12).

*jmenovaným na faře ukryt, opatřen jídlem, pitím a vším pohodlím, aby se posílil na další teroristické akce, které plánoval.*¹²¹

Toto trestní oznámení je co do výčtu trestné činnosti P. Jana Buly o mnoho rozsáhlejší než trestní oznámení k prvnímu procesu. Proč tomu tak je, je zřejmé. Zde Bula představoval hlavní osobu celého procesu, kdežto v jihlavském monstrprocesu byl „jedním z mnoha“. Trestní oznámení obsahuje spoustu absurdních činností, které jsou Bulovi přičítány. Je zde mimo jiné uvedeno, že k založení „ilegální skupiny“ v Rokytnici Bula opatřil velké množství zbraní, jež uschoval na faře, dále, že Malému dělal „přechovavače“ ukradených šatů Němce¹²², že nechal sloužit mši za dobrý úmysl atd. Je to jakási snůška urážek, kdy je poukazováno na Bulův „zvlčilý charakter“, kdy pohostil Němce a Malého lihovinami, a pakliže Bula odmítl některý Malého návrh, což na svou obhajobu uváděl, je mu to i zde k přítěži, neboť se tím údajně projevila jeho „zbabělá zločinecká povaha. Nedělat nic z čeho by byl usvědčen, ale nastrčit tam někoho jiného... (myšleno Bohumila Krátkého, pozn. J. H.)“.¹²³ I co se týče vypálení sítařského družstva, projevila se Bulova zbabělá povaha, když: „*Sám samozřejmě se kryje v pozadí a čeká, jak se celá věc vyvine.*“¹²⁴ Opět je v trestním oznámení potvrzeno to, že Bula nese plnou zodpovědnost za akce, jichž se Malý dopustil, protože ten po návratu ze zahraničí u P. Buly našel „pomoc“, díky níž mohl následně rozvíjet své teroristické akce. Trestní oznámení na Jana Bulu končí odkazováním se na zprávu o pověsti¹²⁵, kterou StB vypracovala.

Zpráva o pověsti, kterou vypracovala Státní bezpečnost je plná absurdních pomluv, které jsou v ostrém kontrastu a neslučují se s povoláním kněze (o to ovšem StB šlo). Podle této zprávy udržoval poměr s několika ženami (sic!), velice rád pil a chodil na svatby, kde se údajně opíjel, poté zpíval sprosté písničky a vyprávěl choulostivé anekdoty. Co se týče jeho občanských povinností, tak zde StB nemohla Bulovi příliš věci vytknout, což také do zprávy udává, když píše: „*V plnění občanských povinností, které vyplývaly z jeho úřadu, nelze mu ničeho vytknouti, neboť udělal vše, co mu bylo*

¹²¹ Tamtéž, č. l. 5.

¹²² Tyto šaty Malý k Bulovi zanesl s legendou, že vykradl obchod s textiliemi v Třebíči a že je Bulovi nese. Bula ovšem poznal, že šaty jsou obnošené a druhého dne si pro ně přišel Karel Němec s tím, že je Malý u nich vzal. Bula mu tyto šaty vydal. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Janu Bulovi, Zápis sepsaný s Janem Bulou ze dne 14. 5. 1951, č. l. 428).

¹²³ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol. Trestní oznámení Bula Jan a spol. ze dne 8. 8. 1951, č. l. 13.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Zpráva o pověsti byla povinná součástí vyšetřovacího spisu a obsahovala často snůšku hrubých pomluv.

řečeno a o co byl požádán, kýmkoliv a kdykoliv.“¹²⁶ Nebyla by to ovšem StB, aby neopomněla dodat, že „dovedl činit rozdíly mezi chudými a bohatými“¹²⁷

Tato zpráva o pověsti, kterou vypracovala StB, vytváří ostrý kontrast se zprávou o Janu Bulovi vypracovanou NF-KV Jihlava v roce 1949, kdy se v charakteristice kněží, v tomto případě Jana Buly, dočítáme: „*Je společenské povahy, veselý a dobrosrdečný [...] Vypomáhá v agendě MNV [...] Bula není fanaticky nábožensky založen, jeví spíše sklon k pokrokářství, dbá však toho, aby nevybočil z církevních předpisů [...] Jeho poměr k režimu je možno nazvati kladným.*“¹²⁸

O tom, jak „důsledně“ Státní bezpečnost hledala kompromitující materiály, svědčí zpráva pro vyšetřující oddělení, vypracovaná v den zatčení, tj. 30. dubna 1951. V této zprávě se uvádí, že se v den výročí konce druhé světové války 9. května 1950 objevil na úřadovně MNV leták s podobiznou Adolfa Hitlera. StB snadno naivně usoudila, že jelikož se noc předtím dlouho svítilo na faře, leták tam pravděpodobně zanesli P. Bula a Miloslav Hlouch. Protože ovšem StB neměla žádných důkazů, nebylo proti této věci vedeno žádné vyšetřování.¹²⁹

Trestní oznámení k druhému procesu končí výstižnou větou, která StB dává do rukou „ospravedlňující“ nástroj k vynesení tvrdých trestů: „*Nakonec se dá říci, že není rozdílu mezi samotnými teroristy a jejich zločinnými společníky...*“¹³⁰

¹²⁶ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Trestní oznámení proti Bulovi a spol. Zpráva o pověsti Jana Buly, č. l. 54.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ MZA, G 658 NF-KV Jihlava, kart. 112, inv. č. 361. Posudek vypracovaný AV v Třebíči.

¹²⁹ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, zn. A – 8521/50510-59, Zpráva pro vyšetřovací oddělení ze dne 30. 4. 1951.

¹³⁰ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Bula Jan a spol. Trestní oznámení Bula Jan a spol. ze dne 8. 8. 1951, č. l. 34.

4. 6. Soudní přelíčení

Soudní přelíčení bylo stanoveno na 13. listopadu 1951 od 8 hodin v sále kina Svět v Třebíči. Předseda senátu JUDr. Jiří Kepák ještě vyrozuměl 9. listopadu 1951 všechny obviněné a doručil jim žalobu.¹³¹ V protokolu o doručení žaloby byli obvinění informováni o datu a místě konání procesu a k obžalobě se mohli vyjádřit, příp. vznést námitky proti některým uvedeným skutečnostem. Jan Bula byl vyrozuměn o obsahu obžaloby 9. listopadu v 10:45 hodin a do protokolu se vyjádřil k některým bodům obžaloby, mj. poukazoval na to, že nepochází z lidovecké rodiny, že na faře nebyly tištěny letáky, dále odmítnul, že by vedl záznamy o učitelích a duchovních ze svého okolí, odmítal tvrzení, že by zprostředkoval Malému pobyt u Škrdly a také poukazoval na skutečnost, že líh jako „občerstvení“ pro Ladislava Malého si na něm dotyčný vynutil s pistolí v ruce. Další skutečností, kterou do protokolu uvedl, bylo, že vedoucím ilegální organizace v Rokytnici nebyl on, nýbrž František Vejmelka.¹³² Tímto vyjádřením Bula popřel veškeré činnosti, ze kterých byl obžalován a ke kterým se pod násilnými výslechy doznal. Toto jeho vyjádření se k obžalobě je bojovnější než jeho vyjádření první, které učinil před prvním procesem, kam měl být původně zahrnut. Do protokolu o doručení obžaloby k prvnímu procesu ze dne 9. 7. 1951 nenamítal nic a udal pouze následující: „*Cítím se vinen v celém znění obžaloby*“¹³³

Ve zprávě o průběhu líčení pro Státní prokuraturu v Praze je uvedeno, že Dr. Kepák při publikaci žaloby zevrubně vyslechl obviněné, kteří se vyjádřili k jejímu obsahu, zatímco prokurátor Jan Příbyl, jenž provedl „informativní výslech“ již 15. 10. 1951 „*se mohl věnovati, jednak na základě skutkového zvládnutí materiálu a jeho politické problematiky, jednak jemu známé obhajoby obviněných (sic!), přípravě závěrečné řeči.*“¹³⁴ Líčení mělo, jak udává zpráva, hladký průběh jak po stránce technické a organizační, tak i po stránce zvládnutí látky procesu. Dále bylo před začátkem procesu rozhodnuto nepoužít při procesu zprávy o pověsti¹³⁵, které byly „*slabým bodem oznámení*“.¹³⁶

¹³¹ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 361, sp. zn. 2Ts II 71/51. Záznam ze dne 9. 11. 1951, č. l. 444.

¹³² Tamtéž, Protokol o doručení žaloby ze dne 9. 11. 1951, č. l. 445

¹³³ Tamtéž, k. 233, sp. zn. 1Ts II 57/51. Protokol o doručení žaloby ze dne 9. 8. 1951.

¹³⁴ SÚA, f. Státní prokuratura, spis T1225/51, neutříděné. In. RÁZEK, Adolf. *StB + justice...* s. 200.

¹³⁵ Kromě zprávy o pověsti, kterou vypracovávala StB a která byla pouhou směsicí různých urážek, byly pro potřeby soudu vypracovány i „méně zaujaté“ zprávy o pověsti, kterou vypracovával SNB. V jedné této zprávě je Bula vylíčen takto: „*Jan Bula, administrátor má v Rokytnici nad Rokytinou velmi dobrou pověst, u všech obyvatel byl velmi oblíbený pro svou obětavost a ochotu vůči každému občanu.*“ (MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 361, sp. zn. 4 SPt II 122/51, Zpráva o pověsti Jana Buly, č. l. 249).

¹³⁶ SÚA, f. Státní prokuratura, spis T1225/51, neutříděné. In. RÁZEK, Adolf. *StB + justice...* s. 200.

Obvinění byli umístěni na jevišti kina Svět v bočních lavicích, jež byly umístěny uhlopříčně k senátu. Tímto se dosáhlo úspory místa, takže se procesu mohl zúčastnit maximální počet lidí. Každého líčení se denně zúčastnilo na 600 osob, takže podle zprávy o procesu líčení zhlédlo v úhrnu na 2000 osob (členové JZD a zaměstnanci průmyslového závodu Borovina Třebíč aj.).¹³⁷

Spolu s Janem Bulou bylo obžalováno ještě dalších 16 lidí¹³⁸, kteří stanuli před soudním tribunálem ve složení: Dr. Jiří Kepák (předseda senátu), Dr. Vojtěch Rudý, Dr. Miloslav Kyselka, Antonín Houf a Karel Pomajsl (všichni přísedící). Prokurátorem byl v tomto procesu Dr. Jan Příbyl. Obhájcem obviněného P. Jana Buly byl brněnský advokát Dr. Jaroslav Streck, jenž byl Bulovi přidělen ex offio.¹³⁹

Samotné líčení bylo zahájeno předsedou senátu Dr. Jiřím Kepákem 13. listopadu 1951 v 8.30 hodin. Bula hned v úvodu svého přelíčení odpověděl, že se cítí vinen. Bulovy odpovědi korespondují s jeho výpověďmi uvedenými ve výsledkovém otázkovém protokole ze dne 1. května 1951. Jeho doznávající výpověď před soudem měla dva stěžejní body. Tím prvním bodem bylo založení a vedení „ilegální organizace“ v Rokytnici, bodem druhým příchod Ladislava Malého na rokytnickou faru a pomáhání Ladislavu Malému v jeho trestné činnosti. Oba dva body od sebe dělí doba zhruba dvou let. Aby StB „vyplnila“ tuto mezeru, byl Bula nucen vypovídat i o přečtení *Pastýřského listu* v roce 1949, ačkoliv ohledně této věci s ním byl v témže roce proveden výslech, byl potrestán a následně amnestován. Farář Bula se ve svých výpovědích před soudem doznával k činnostem, které jsou v ostrém protikladu s mravním předpokladem římskokatolického kněze. Zde jsou na mysli zejména tyto jeho výpovědi: „*Tři pistole a puška byly uloženy v mé pracovně na faře a nacházely se v úkrytu pod křížem. [...] Zvrat měl být proveden v Praze a u nás jsme se připravovali tak, že donutíme funkcionáře na úradech k odstoupení se zbraní v ruce. [...] Přiznávám, že jsem měl dvojí tvář a je posláním náboženství, aby se lidé tvářili tak, jací jsou.*“¹⁴⁰

Prokurátor Příbyl žádal po soudu přísný trest pro všechny obviněné. Obhájce Jana Buly Dr. Streck apeloval na soud, aby použil zmírňujícího práva, neboť se mu zákonem

¹³⁷ Tamtéž, s. 201.

¹³⁸ Kromě Jana Buly se dále jednalo o Bohumila Krátkého, Josefa Jeřábka, Bohumila Dvořáka, Františka Kříže, Karla Vodičku, Ladislava Roupce, Jana Pánka, Stanislava Žákovského, Josefa Pánka, Ludvíka Stehlíka, Jana Pánka ml., Františka Berku, Helenu Nestrojilovou, Hanu Rejlou, Ladislava Ježka a Jakuba Malého (ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 spis Bula Jan a spol. Obžaloba Bula Jan a spol., č. l. 36).

¹³⁹ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 361, sp. zn. 2 Ts II 71/51. Protokol o hlavním líčení, č. l. 464.

¹⁴⁰ Tamtéž, č. l. 465. – 466.

stanovený trest jevil jako neúměrně vysoký.¹⁴¹ V již citované zprávě o průběhu líčení se objevuje také zmínka o obhajobě, která se v procesu ukázala jako „slabá stránka“. Zpráva kritizuje zejména to, že obhájce se mnohdy jevil jako pomocník prokurátora a nevyužil plně povinnosti obhajoby zjišťovat polehčující okolnosti.¹⁴²

V sále bylo nainstalováno rozhlasové zařízení a obecnost sledovala celý průběh procesu se živým zájmem. Plně využity byly také tiskové orgány. O procesu informoval veřejnost týdeník Jiskra, který si bral na paškál právě P. Jana Bulu, kterého zde nazývá „pomahačem vrahů babických funkcionářů“. V článku s názvem „Ne Bohu, ale Vatikánu sloužil zrádný kněz Bula“ ze dne 17. 11. 1951 je farář vykreslen v nejhorším možném světle, když se čtenář mj. dočte: „*Hle jaká to stvůra se svými podobnými společníky stojí před tváří lidu u senátu státního soudu v Třebíči, aby zde polapena vypovídala o svých hrozných činech. [...] Ano, je to vlk v rouše beránčím. [...] „Hnus jaký to člověk, jaký to kněz“ říkají rokytnické družstevnice, které s odporem sledovaly přelíčení u státního soudu v Třebíči.*“¹⁴³

Rozsudek, který předtím byl členy soudu jednomyslně schválen¹⁴⁴, vynesl předseda senátu dr. Jiří Kepák 15. listopadu 1951. Jan Bula byl shledán vinným z toho, že se společně s Bohumilem Krátkým spolčil s údajným agentem CIC Ladislavem Malým k pokusu o rozvrácení nastoleného režimu, zúčastňovali se jeho teroristických akcí a shromažďovali zbraně, které měly posloužit k následnému převratu. Jan Bula byl odsouzen podle § 78, ods. 3, tr. z. k trestu smrti a ke ztrátě čestných práv občanských. V rozsudku Státního soudu mj. stojí: „*Tak zneužil důvěry, jíž jako duchovní požíval mezi věřícími k zločinné činnosti a náboženského přesvědčení farníků zneužíval k podpoře banditů a vrahů.*“¹⁴⁵ Ve svém odůvodnění nejvyššího trestu pro P. Jana Bulu uvádí senát Státního soudu v rozsudku „skutečnosti“, že ve své „trestné činnosti“ pokračoval po dobu tří let, ve vedení ilegální skupiny zaujímal vedoucí místo, využíval faru k protistátním schůzkám a v neposlední řadě měl dodávat teroristům morální posilu zneužíváním bohoslužeb za jejich ochranu. V závěru odůvodnění trestu smrti pro J. Bulu se dočítáme, že: „*...je tento obviněný nenapravitelný a že jak společenské*

¹⁴¹ Tamtéž, č. l. 478.

¹⁴² SÚA, f. Státní prokuratura, spis T 1225/51, neutříděné. In. RÁZEK, Adolf. *StB + justices...* 201.

¹⁴³ Jiskra: týdeník komunistické strany třebíčského kraje, 17. listopadu 1951, s. 6.

¹⁴⁴ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 361, sp. zn. 2 Ts II 71/51. Protokol o hlasování v trestní věci Bula a spol. ze 14. listopadu 1951.

¹⁴⁵ Tamtéž, sp. zn. 2 Ts II 71/51, 4 SPt II 122/51. Rozsudek Státního soudu z 15. 11. 1951, s. 1 - 27.

nebezpečnosti trestného činu pro společnost, tak i míře jeho zavinění a nebezpečnosti jeho osoby odpovídá jen žalobou navržený trest smrti.“¹⁴⁶

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 24.

4. 7. Odvolání a poprava

Jan Bula ve svém odvolání se proti rozsudku Státního soudu ze dne 1. prosince 1951 snažil uvést jednotlivé polehčující okolnosti, které by mohly změnit kvalifikaci svého trestného činu a výrok o trestu. Poukazoval zde zejména na skutečnost, že k jeho zatčení došlo již v dubnu 1951 a na následnou činnost Ladislava Malého a jeho společníků neměl již žádný vliv, zvláště když bylo známo, že Malý se s Antonínem Plichtou seznámil a své plány osnovali až měsíc po jeho zatčení.¹⁴⁷

Nejvyšší soud, jehož neveřejného zasedání se 9. února 1952 zúčastnil i Jan Bula, odvolání zamítl. Zasedání začalo v 8.40 hodin a dle protokolu bylo skončeno v 10 hodin. V úředním záznamu, jenž obsahuje důvody jeho zamítavé odpovědi, se mj. poukazuje na styky Buly s Ladislavem Malým, se svým bývalým spolužákem, se kterým se „nešťítíl“ spolupracovat, což je dle rozhodnutí Nejvyššího soudu „*známkou takové mravní otrlosti, že je v zájmu lidské společnosti, aby byl obviněný zneškodněn.*“¹⁴⁸

K popravě Jana Buly došlo 20. května 1952. Ještě předtím, 19. května, mu bylo oficiálním protokolem sděleno, že na základě přípisu ze dne 14. května 1952 Státní prokuratury v Praze mu nebyla udělena milost a současně bylo Bulovi oznámeno, že k vykonání rozsudku dojde příštího dne, tj. 20. května v 5 hodin. Následně byl protokol podepsán předsedou senátu dr. Kepákem, prokurátorem dr. Eichlerem a také odsouzeným Janem Bulou.¹⁴⁹

20. května 1952 se v čase 4.57 hodin odebral předseda senátu se státním prokurátorem a zapisovatelem na nádvoří krajské soudní věznice v Jihlavě, kam byl předveden i odsouzený Jan Bula. Předseda senátu mu opět přednesl rozsudek a oznámení o zamítnutí žádosti o milost, čímž rozsudek nabyl právní moci. P. Jan Bula byl v 5 hodin předán mistru popravčímu, který následně vykonal popravu. Úřední lékař konstatoval v 5.17 hodin smrt odsouzeného.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Tamtéž kart. 361, sp. zn. 2 Ts II 71/51, Odvolání z 1. 12. 1951, č. l. 153, 261. – 262.

¹⁴⁸ Tamtéž, Zamítnutí odvolání, To IV 43/52, 9. 2. 1952, č. l. 382 – 385.

¹⁴⁹ Tamtéž, kart. 361, sp. zn. 2 Ts II 71/51, Protokol o oznámení provedení rozsudku z 19. 5. 1952, č. l. 664.

¹⁵⁰ Tamtéž, kart. 361, sp. zn. 2 Ts II 71/51, Zápis o výkonu trestu smrti ze dne 20. 5. 1952, č. l. 452.

5. BOHUMIL KRÁTKÝ

Návrh na zatčení Bohumila Krátkého¹⁵¹ byl vydán 15. května 1951, kdy podle návrhu bylo výpovědí faráře Buly zjištěno, že Krátký prováděl velezrádnou činnost proti ČSR tím, že byl členem „ilegální organizace“ v Rokytnici. Dále byl usvědčen i z výpovědí Miloslava Hloucha a Drahoslava Němce, kteří uvedli, že Krátký byl ve spojení taktéž s agentem CIC Ladislavem Malým, jehož byl pomocníkem.¹⁵² Ještě téhož dne byl vyhotoven příkaz k zatčení, který nařizoval též domovní prohlídku. Bohumil Krátký byl přijat do jihlavské vesnice 15. května 1951 ve 14. hodin.¹⁵³

17. května 1951 byl vyhotoven první zápis jeho výpovědi. V první části Krátký vypovídal o ilegální organizaci v Rokytnici, v části druhé o napojení se na Ladislava Malého. V tomto zápisu vypověděl o tom, že se do Rokytnice přizemnil v roce 1946, kdy jej posléze jeho švagr Miloslav Hlouch seznámil s farářem Bulou, za nímž často spolu chodívali, hráli karty či malovali obrazy. Podle rozhovorů poznal údajně Krátký, že Bula je nepřátelsky zaměřen proti politice KSČ, což mělo za následek to, že v roce 1949 navrhl vytvoření „ilegální skupiny“. Schůzky, na níž se domluvili na vytvoření skupiny, jež měla být utvořena pro případ zvratu v ČSR, se podle této výpovědi zúčastnili Bula, Krátký, Hlouch, Vejmelka František a Zvěřina Karel. Bula měl dále navrhnout, že by si každý člen skupiny měl opatřit zbraň pro případ převratu, aby mohli být nápomocni a mohli násilně obsadit MNV, pošty a jiné objekty. V květnu 1949, v době, kdy se konal sjezd KSČ, upozornil Krátký ostatní členy skupiny, že se „něco“ chystá, a navrhl, aby skupina byla v pohotovosti pro případ převratu. Na převrat údajně čekali na faře a k tomu účelu měli nashromáždit zbraně.¹⁵⁴ K převratu ovšem nedošlo a skupina se poté

¹⁵¹ Bohumil Krátký se narodil 21. 11. 1919 v Chlístově, okres Třebíč a zemřel ve vězení roku 1961. Po vychování školy se vyučil jako krejčí a později pracoval u firmy Baťa v Třebíči, následně v Brně. Od roku 1940 pracoval jako lesní dělník v Polesí Předín. Od roku 1942 do roku 1945 pracoval v Německu jako posunovač. Po válce pracoval v železniční stanici Okříšky jako pomocný zaměstnanec, v roce 1948 byl přijat k ochranné strážci ČSD. V roce 1946 uzavřel sňatek s manželkou Marií, roz. Hlouchovou, s níž měl tři děti. Během okupace byl člen partyzánské skupiny REVI, od roku 1945 člen místní organizace KSČ v Chlístově, později v Rokytnici, mj. byl B. Krátký též člen fotbalového klubu Slavia Chlístov a Sokolu Rokytnice. Do svého zatčení bytem v Rokytnici nad Rokytinou. (ABS, f. KS StB, a. č. V – 1645 Brno, spis Trestní oznámení proti Bulovi a spol., Životopis Bohumila Krátkého, č. l. 155 – 156).

¹⁵² ABS, f. KS StB, a. č. V – 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Bohumilu Krátkému, Návrh na zatčení Bohumila Krátkého ze dne 15. 5. 1951, č. l. 104.

¹⁵³ Tamtéž, Rozkaz k zatčení B. Krátkého č. 68/5031-51, č. l. 165.

¹⁵⁴ Marie Krátká, manželka Bohumila Krátkého, v televizním dokumentárním pořadu *Mlynáři od Babic* vypověděla, že v tu dobu, kdy měla být skupina v pohotovosti na faře a čekat na signál o převratu, byl Krátký doma na rodinné oslavě. Když mu později vyčítala, proč se k tomu doznal, odpověděl, že „*kdyby ti píchali špendlíky pod nehty, kdyby ti nedali tři dny najíst, pak ti dali slanečka a nedali tři dny napít, podepišeš cokoli.*“ (*Mlynáři do Babic*, dokument České televize, rok výroby: 2009, Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava, stopáž 57 minut).

již rozpadla a dle protokolu žádnou další činnost nevyvíjela, jelikož se v Rokytnici začalo povídat, že zde existuje „nějaká ilegální organizace“.¹⁵⁵

O svých stycích s Ladislavem Malým Bohumil Krátký vypovídal v druhé části protokolu, kde zmínil, jak se s Ladislavem Malým poprvé setkal v březnu 1951, kdy se měli ještě ve společnosti Miloslava Hloucha domluvit s Malým na vypálení sítařského družstva SÍTO v Rokytnici n. Rokytnou a na zničení traktorů v JZD. Dle výpovědi byl Malý oblečen v uniformě, na počet hvězdiček si ale Krátký nevzpomněl. Při rozloučení po první schůzce ještě Malý Krátkému pohrozil, že pakliže jej vyzradí, vystřelí celou jeho rodinu. Při další schůzce měl Krátký předat Malému zbraně, které měl údajně odcizit z vagónu poblíž Okříšek. Následně protokol vypovídá o tom, že se Krátký s Malým vydali do „SÍTA“, kde ovšem zjistili, že by případný požár nezpůsobil vážnější škody, stejně tak traktory v JZD nebyly, a tak od svých záměrů upustili. Následně se Krátký sešel s Malým ještě v dubnu 1951 u hajného Škrdly.¹⁵⁶

Otázkový protokol byl s Bohumilem Krátkým uzavřen 5. června 1951. Nejprve to byl, podobně jako v případě Jana Buly, protokol B. Krátkého – svědka. V tomto protokolu popisuje Krátký okolnosti vzniku „ilegální skupiny“ v obci, jež korespondují s jeho prvním výsledkem ze dne 17. května. Jako vedoucí protistátní organizace je zde Krátkým označen farář Bula. Krátký dále popisoval okolnosti, za jakých měl být v obci proveden převrat, na jehož signál čekali u rádia na faře v době zasedání IX. sjezdu KSČ. Každý z členů organizace si měl přinést zbraň, které byly všechny soustředěny na faře. Sám Krátký dal dle „své“ výpovědi k dispozici dvě zbraně. Na faře byli přítomni Krátký, Bula, Hlouch a František Vejmelka. Ostatní členové byli „v pohotovosti“ ve svých domovech. V rozhlasu ovšem žádný signál vysílán nebyl, a tak se skupina rozešla. Na závěr protokolu ještě Krátký vypověděl, že František Vejmelka tímto datem přerušil svoji protistátní činnost.¹⁵⁷

Protokol Bohumila Krátkého – obviněného byl uzavřen týž den a obsahoval z části výpovědi z protokolu, kde byl označen jako svědek, a z části obsahoval výpovědi z prvního protokolu, kde zmiňoval svoje styky s Ladislavem Malým. Tentokrát již Krátký uvedl, že Malý byl při první schůzce s ním oblečen v uniformě štábního strážmistra. V protokolu jsou vylíčeny všechny schůzky s Ladislavem Malým i vše o jejich záměru vypálení sítařského družstva a zničení traktorů v Rokytnici. Krátký ovšem

¹⁵⁵ ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Bohumilu Krátkému, Zápis o výpovědi Bohumila Krátkého ze dne 17. 5. 1951, č. l. 168 – 170.

¹⁵⁶ Tamtéž, č. l. 170 - 173.

¹⁵⁷ Tamtéž, Protokol o výpovědi (svědka) Bohumila Krátkého ze dne 5. 6. 1951, č. l. 176 – 179.

mj. vypověděl i to, že při dalších schůzkách byl Malý ve značně podnapilém stavu. Při další z četných schůzek na faře byl opět oblečen v uniformě SNB, tentokrát ale zablácen a opět opilý. Ke konci protokolu Krátký uvedl, že do KSČ vstoupil nikoli z přesvědčení, ale z prospěchu, dále že musí být přísně potrestán zvláště za zradu, kterou se na dělnické třídě dopustil stýkáním se s Ladislavem Malým.¹⁵⁸ Vyšetřování Bohumila Krátkého bylo skončeno 14. srpna 1951.¹⁵⁹

Bohumil Krátký byl původně společně s Janem Bulou zahrnut do prvního soudního líčení v Jihlavě v červenci 1951. Před začátkem soudu byl ale s P. Bulou z procesu vyloučen k samostatnému projednání.¹⁶⁰

V trestním oznámení na první skupinu, kam byl Krátký původně začleněn, je mj. uvedeno, že Krátký jako člen OSOŽ poskytoval Malému zprávy o projíždění vagónů s benzínem, které chtěl Malý ničit, či to, že dělal Malému spojku mezi členy organizace ve prospěch Malého, kterého byl „*odhodlán v jeho protistátních činnostech všemožně podporovat*“¹⁶¹. V následující žalobě je jeho funkce „spojky“ Ladislava Malého rozšířena, když měl údajně Krátký zprostředkovávat doručování různých ilegálních vzkazů různým osobám a sjednával Malému schůzky s různými ilegalisty. Krátkému dle žaloby přitížilo, že „*posléze uvedeného činu se dopustil jako osoba pověřená důvěrou pracujících k ostraze železnic a zneužil k protistátní činnosti služební pistole*“.¹⁶²

V trestním oznámení k druhému procesu, kam byl s Bulou „přesunut“, se objevují vesměs stejné trestné činnosti, které se objevily již v prvním trestním oznámení. Patrně předzvěstí budoucího vysokého trestu je věta v trestním oznámení: „*Svoji zločinnou činnost nemůže nikterak ospravedlnit*“.¹⁶³

V žalobě byly jeho trestné činy klasifikovány jako trestný čin velezrady podle §78, přičemž uvedeným jednáním se Krátký spolčil s nepřáteli lidově demokratického režimu, s nimiž plánoval rozbití společenského řádu republiky, když za tímto účelem dále hromadil zbraně.¹⁶⁴

Podle rozsudku, který Státního soudu vynesl v Třebíči 15. listopadu, byl Bohumil Krátký odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody. Dále soud vyslovil konfiskaci

¹⁵⁸ Tamtéž, Protokol o výpovědi (obviněného) Bohumila Krátkého ze dne 5. 6. 1951, č. l. 180 – 186.

¹⁵⁹ Tamtéž, Protokol o skončení vyšetřování B. Krátkého ze dne 14. 8. 1951, č. l. 187.

¹⁶⁰ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, kart. 361, sp. zn. 1 Ts II 58/51, usnesení o vyloučení z hlavního líčení.

¹⁶¹ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1645 spis Mityška Antonín a spol. Trestní oznámení Malý Ladislav a spol. ze dne 7. 7. 1951, č. l. 21.

¹⁶² Tamtéž, Žaloba Mityška Antonín a spol. ze dne 9. 7. 1951, č. l. 486.

¹⁶³ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1645 Bula Jan a spol., Trestní oznámení Bula Jan a spol. ze dne 8. 8. 1951, č. l. 14.

¹⁶⁴ Tamtéž, Žaloba Bula Jan a spol. ze dne 13. 10. 1951, č. l. 40.

celého jmění B. Krátkého, poté podle § 43 tr. z. ztrátu čestných práv občanských u Buly a Krátkého navždy.¹⁶⁵

Jak soud s Janem Bulou a Bohumilem Krátkým viděl kronikář ze sousední obce Chlístova, kde se narodil a žil Bohumil Krátký, je patrné na následujícím úryvku: *„Nejbližším pomahačem Buly byl Bohumil Krátký, který obstarával zbraně, jako vojenské pušky, které odcizil podle vlastní výpovědi v železničním voze v Okříškách, a patřily přítomným vojínům, dále pistole i služební. Tento způsob obstarávání zbraní mu umožnilo jeho zaměstnání. Pochází z rodiny dělníka na dráze v. v., který se choval celá léta bezúhonně, a proto případ jeho syna zapůsobil velmi překvapivě na občany z Chlístova. [...] Příkladá se převážná vina faráři Bulovi, který Krátkého svedl, jeho rafinovanosti.“*¹⁶⁶

Bohumil Krátký byl poté odvezen na lágř Vojna. Zde onemocněl oboustranným zápallem plic, na jehož následky roku 1961 zemřel.¹⁶⁷

¹⁶⁵ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, kart. 360, sp. zn. 2 Ts II 71/51. Rozsudek ve věci Bula a spol. ze dne 15. listopadu 1951.

¹⁶⁶ Kronika obce Chlístova z roku 1951, nestránkováno.

¹⁶⁷ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., skupinový věcný svazek, hlášení změn, č. 1. 81.; NAVARA Luděk, KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic*, Brno 2008, s. 225.

6. ZATČENÍ, VÝSLECHY A VYŠETŘOVÁNÍ ZBYLÝCH ČLENŮ PROTISTÁTNÍ SKUPINY

6. 1. Miloslav Hlouch

Miloslav Hlouch byl zatčen společně s farářem Janem Bulou 30. dubna 1951. Ve zprávě o zatčení Jana Buly je jako důvod Hlouchova zatčení uvedena ta skutečnost, že „došlo k různým rozporům v preventivní výpovědi kuchařky a faráře, z čehož vysvítalo, že i jeho přítel Hlouch je do celé věci zasvěcen, bylo přikročeno k zajištění faráře i jeho přítele Hloucha.“ Dále tatáž zpráva vypovídá, že jak Bula, tak Hlouch se při zatýkání chovali klidně, z čehož StB usoudila, že „byli na tuto eventualitu dobře připraveni“. Zatčení obou osob nevyvolalo údajně ve vesnici žádný větší rozruch.¹⁶⁸

Návrh na zatčení Miloslava Hloucha byl tak vyhotoven zřejmě až dodatečně¹⁶⁹, i když s datem 30. dubna 1951. Jako důvod je uvedeno, že měl vědomost o protistátní činnosti Ladislava Malého, s kterým měl na faře schůzky.¹⁷⁰ Téhož dne byl vyhotoven i rozkaz k zatčení.¹⁷¹

Domovní prohlídka u M. Hloucha, která se uskutečnila až 19. května 1951, odhalila jednu vojenskou pušku ve stohu na zahradě a 300 ks ostrých nábojů, jež byly zahrabány ve stáji.¹⁷² Uvedené věci Hloucha 26. června 1951 z rozhodnutí soudu usvědčily z „teroristické činnosti“.¹⁷³

Miloslav Hlouch byl činný v organizaci Orel, Katolické mládeži a ve fotbalovém klubu v Rokytnici, kromě toho byl také členem ČSL. Zpráva o pověsti o něm hovoří, že byl „vychován v náboženském duchu a v duchu idejí strany lidové.“ Hlouch byl taktéž členem MNV v Rokytnici, společně se svým přítelem farářem Bulou byli členy rozpisové komise. Zpráva o pověsti neopomíná ani to, že Bula s Hlouchem na schůze MNV většinou nechodili a rušili dodávkové povinnosti tím, že záměrně provedli nepřesnosti v údajích o rozpisu mléka. Hlouch nesouhlasil s politickou situací, jak dokládá dále zpráva: „Hlouchův postoj k lidově demokratické republice a k naší cestě

¹⁶⁸ ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení ze dne 30. dubna 1951, č. l. 59.

¹⁶⁹ Písemné příkazy k zatčení byly velmi často vyhotovovány až dodatečně, mnohdy až s vypracováním trestního oznámení (KAPLAN, Karel: *Nebezpečná...* s. 133.).

¹⁷⁰ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Miloslavu Hlouchovi, Návrh na zatčení Miloslava Hloucha ze dne 30. 4. 1951, č. l. 62.

¹⁷¹ Tamtéž, Rozkaz k zatčení č. 63/5031-51, č. l. 63.

¹⁷² Tamtéž, Protokol o domovní prohlídce ze dne 19. 5. 1951, č. l. 65.

¹⁷³ Tamtéž, Rozhodnutí o předložení věcných důkazů soudu ze dne 26. 6. 1951, č. l. 67.

*k socialismu byl záporný. Doma nechtěl o JZD ani slyšet.*¹⁷⁴ Celkově je zpráva o pověsti, kterou vyhotovil Antonín Achylis, plná různých urážek a snahou zatčeného co nejvíce očernit.

Tím, že byl Miloslav Hlouch zatčen již 30. dubna a téhož dne byl přijat v jihlavské věznici, byly s ním započaty výslechy jako s prvním z celé později souzené šestice. První zápis jeho výpovědi byl vyhotoven již 1. května 1951. V této své výpovědi udal pouze okolnosti příchodu Ladislava Malého na faru do Rokytnice, zmínil Malého legendu o převozu arcibiskupa Berana za hranice i to, že slíbil Malému, že jej zavede ke Škrdlovi do hájenky, kde by mohl být arcibiskup později ubytován.¹⁷⁵ Následujícího dne byl vyhotoven tzv. dodatkový zápis k předchozí výpovědi. Zde Hlouch popsal Malého úmysl přepadnout rokytnického předsedu MNV Antonína Přemyla, od něž žádal Malý informaci, kde se Přemyl v tu dobu před schůzí nachází. Malý ale nakonec svůj záměr neuskutečnil. Dále jsou v protokolu uvedeny další akce Malého („kapitána Ladislava“), který měl údajně přepadnout autobus směřující do Staré Říše, či vykrást obchod s textiliemi v Třebíči. Již v tomto svém druhém zápisu o výpovědi uvedl Hlouch jméno svého švagra Bohumila Krátkého. StB se v této chvíli od Hloucha dozvěděla, že Krátký se scházel s Malým, společně ještě s Hlouchem se domluvili na vypálení družstva¹⁷⁶, které měl provést Krátký a Malý.¹⁷⁷ Tyto první dva vyhotovené zápisy neobsahovaly žádnou zmínku o „ilegální organizaci“ z roku 1948, vztahovaly se pouze k činnosti z roku 1951, kdy Hlouch a Krátký začali spolupracovat s Ladislavem Malým. Miloslava Hloucha se však vyšetřovatelům podařilo zlomit a následující zápis o výpovědi z 16. května 1951 již přináší informace o údajné ilegální protistátní rokytnické skupině.

Výpověď Miloslava Hloucha je následující: *„Přiznávám, že jsem od podzimu 1948, byl jedním ze zakládajících členů ilegální protistátní organizace v Rokytnici. Celková moje protistátní činnost spočívala v tom, že jsem nejdříve získával další osoby pro protistátní činnost. [...] Dále jsem získával zbraně, kterých měla vytvořená ilegální*

¹⁷⁴ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Malý Ladislav a spol., operativní materiál, Zpráva o pověsti M. Hloucha, č. l. 145 – 147.

¹⁷⁵ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Informativní zápis výpovědi Miloslava Hloucha ze dne 1. 5. 1951, č. l. 30 – 31.

¹⁷⁶ „Malý měl takovéhle nápady“, vypověděl Josef Vejmelka v 60. letech v pořadu Českého rozhlasu Případ Babice. Vejmelka dále vypověděl, že Malému historku o převozu arcibiskupa věřili a poradili mu, že by nejlepší úkryt našel arcibiskup na Březové u Rokytnice u hajného Škrdly (<http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudny/_zprava/261232>).

¹⁷⁷ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Dodatkový zápis o výpovědi M. Hloucha ze dne 2. 5. 1951, č. l. 38 – 40.

organizace použít v případném zvratu státoprávního zřízení.“¹⁷⁸ Hlouch ve stejném dokumentu dále vypovídá o tom, že byli v květnu 1949 připraveni na faře a čekali na signál k převratu. Působení protistátní organizace v obci přibližuje na následujících stránkách protokolu. Ilegální organizace se měla ustavit na popud Františka Vejmelky, který přinesl na podzim 1948 na faru leták, kde stálo, aby se na území ČSR zakládaly ilegální protistátní skupiny. Bula, Hlouch a František Vejmelka se na utvoření takovéto ilegální organizace domluvili. František Vejmelka měl mít známost s „Američanem z Dačic“, který rokytnické skupině nabízel vysílačku, protože s ní ale nikdo neuměl zacházet, vysílačku odmítli. Každý člen ilegální skupiny si měl navíc opatřit zbraně, tudíž Hlouchův švagr Krátký údajně odcizil vojenskou pušku. Hajný Škrdla měl mít k dispozici tři kulovnice. Detailně je zde popisováno již zmíněné čekání na převrat u příležitosti IX. sjezdu KSČ. Postupně jsou v Hlouchově výpovědi jako členové organizace jmenováni Krátký, František Vejmelka, Sochna, Zvěřina, Škrdla, Blažek a Václav Vejmelka.¹⁷⁹ Protokol dále pokračuje vylíčením činností společných s Ladislavem Malým.¹⁸⁰ Celkově byla tato Hlouchova výpověď stěžejní, v souvislosti s ilegální protistátní organizací dala vyšetřovatelům hlavní linii, od níž se odvíjely další protokoly, které tímto již dostaly jakýsi rámeček. Činnost a působení protistátní skupiny v obci zde byla pevně zakotvena a další výslechy s ostatními zadrženými členy skupiny měly charakter věcných upřesnění výpovědí a snahy o usvědčení dalších osob, které měly být taktéž členy „protistátní organizace“.

Otázkový protokol byl vždy sestaven tak, aby odpovědi vyslýchaných do sebe logicky zapadaly a navzájem se doplňovaly s protokoly, jež byly věci příbuzné. Protokol s obviněným Miloslavem Hlouchem byl podle data uzavřen již 4. května 1951, i když pravděpodobně se tak stalo až o měsíc později, jelikož Hlouch ve své výpovědi z 16. května 1951 byl méně konkrétní, než tomu bylo v tomto otázkovém protokolu. Otázkový protokol byl vyhotoven v dvojí podobě Hlouch – obviněný a Hlouch – svědek. V protokolu obviněného vypovídal o založení a činnosti „ilegální skupiny“ v Rokytnici, přičemž v druhé půlce dokumentu zmínil činnosti Ladislava Malého a jeho napojení na něj, Bulu, Škrdla apod.¹⁸¹ Protokol svědka vypovídá pouze o činnosti

¹⁷⁸ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zápis o výpovědi M. Hloucha ze dne 16. 5. 1951, č. l. 41 – 42.

¹⁷⁹ Tamtéž, č. l. 41 – 47.

¹⁸⁰ Tamtéž, č. l. 48 – 56.

¹⁸¹ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Miloslavu Hlouchovi, Protokol Miloslava Hloucha – obviněného ze dne 4. 5. 1951, č. l. 68 – 88.

„ilegální skupiny“, o jejím založení a působení. Je zde i patrná snaha kompromitovat Bohumila Krátkého či Václava Vejmelku, který odmítal jakoukoli vědomost o skupině, když se v Hlouchově protokolu dočítáme: *„Kromě toho jsem uvědomil Václava Vejmelku o tom, že chystáme převrat, a dále Bohumila Krátkého, kterému jsem řekl, aby se připravil a vzal s sebou nějakou zbraň.“*¹⁸²

Vyšetřování bylo ukončeno 26. června 1951, kdy byl Hlouch seznámen s jeho výsledky.¹⁸³

¹⁸² Tamtéž, Protokol Miloslava Hloucha – svědka ze dne 4. 5. 1951, č. l. 89 – 95.

¹⁸³ Tamtéž, Protokol o skončení vyšetřování s Miloslavem Hlouchem ze dne 26. 6. 1951, č. l. 96.

6. 2. František Vejmelka

Dne 25. května 1951 byl vydán návrh na zatčení Františka Vejmelky¹⁸⁴, t. č. vedoucího barvírny v Rokytnici n/Rok., jehož ve své výpovědi v souvislosti s vyšetřováním teroristické skupiny „TŘEBÍČ“ jmenoval Jan Bula jako vedoucího „ilegální protistátní organizace v Rokytnici“.¹⁸⁵ O den později, 26. května, byl na VI. oddělení KV-StB Jihlava vyhotoven rozkaz k zatčení, jenž nařizoval též domovní prohlídku v usedlosti zatýkaného.¹⁸⁶

K samotnému zatčení došlo 29. května 1951 v 4. 30 hodin. K zadržení Františka Vejmelky se vypravili strážmíři Dvořák, Obrdlík a Pospíchal, přičemž scénář byl u všech dalších zatýkání stejný. Jeden z příslušníků hlídal zadní východ z budovy, dva se vydali zatýkat. Jelikož Vejmelka spal, byl klepáním na okno probuzen. Když se jim jej podařilo vzbudit, odhrnul roletu a byl otázan, zda se jmenuje František Vejmelka. Na to Vejmelka údajně odpověděl: „*prosím*“. Zatýkajícími byl vyzván, aby otevřel, že s ním potřebují mluvit. Poté, co se oblékl a přišel jim otevřít průjezd, byl zatčen. Zpráva o zatčení dále hovoří, že byl zatčením velice rozrušen. S rodinou se údajně vůbec neloučil, protože „*s manželkou nežije v dobrém poměru*“. Vejmelkovi byla dána pouta a kožené brýle a byl odvezen za obec, kde byli shromážděni všichni toho rána zatčení.¹⁸⁷

Při domovní prohlídce, která proběhla za přítomnosti manželky Gabriely Vejmelkové, byly nalezeny předměty jako plynová maska, dva náboje, skleničky se střelným prachem, elektrická součástka a také 218 mincí ze stříbra.¹⁸⁸ Tyto věci o měsíc později 26. června 1951 na základě rozhodnutí soudu usvědčily Františka Vejmelku z trestného činu velezrady.¹⁸⁹ Seznam výše uvedených věcí je v tomto rozhodnutí rozšířen o „*1 vysílací stanici zn. Ukw. E. e. č. 13767 41*“, která ovšem nefigurovala v seznamu věcí nalezených při domovní prohlídce (sic!).

¹⁸⁴ František Vejmelka (nar. 24. 8. 1911, zemřel ?). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou, kde společně s bratrem Josefem Vejmelkou provozovali barvírnu, které byl po roce 1948 vedoucím. Po válce obnovil svoje členství ve straně národně socialistické, později byl i členem MNV. Z pozice správce barvírny byl ještě před svým zatčením odvolán a pracoval zde jako vedoucí dělník. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o pověsti Fr. Vejmelky, č. l. 27 – 29).

¹⁸⁵ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 spis Vejmelka František a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Františku Vejmelkovi, Návrh na zatčení Františka Vejmelky ze dne 25. 5. 1951, č. l. 28.

¹⁸⁶ Tamtéž, Rozkaz k zatčení č. 75/5031-51, č. l. 29.

¹⁸⁷ Tamtéž, Zpráva o zatčení Františka Vejmelky ze dne 29. 5. 1951, č. l. 8.

¹⁸⁸ Tamtéž, Protokol o domovní prohlídce Františka Vejmelky ze dne 29. 5. 1951, č. l. 31.

¹⁸⁹ Tamtéž, Rozhodnutí o předložení věcných důkazů soudu ze dne 26. 6. 1951, č. l. 34.

Zpráva o pověsti vykresluje Františka Vejmelku jako člověka, jehož „postoj k lidově demokratickému zřízení je záporný a jmenovaný je velikým odpůrcem lidově demokratického zřízení.“¹⁹⁰

Vedoucími „protistátní skupiny“ měli být kaplan Bula a František Vejmelka. S ním byl vyhotoven první zápis o výpovědi 30. května 1951. Vejmelka zde již přibližuje okolnosti, za kterých založil „ilegální skupinu“. Na počátku všeho byl protistátní leták, který jeho přišel bratranci poštou. Leták vyzýval k zakládání ilegálních organizací a vyzýval sokolstvo, aby bojkotovalo nadcházející sokolský slet. Vejmelka přislíbil, že leták prostřednictvím faráře Buly rozmnoží. Bula na to však neměl chvíli a po čase leták Vejmelkovi vrátil. Mimo to se při této příležitosti domluvili na založení „ilegální skupiny“. Při rozhovoru o činnosti skupiny Bula údajně poznamenal, že kdyby došlo k převratu, „připojili by se zemědělci, neboť zná jejich názory.“¹⁹¹ Vejmelka dále od spoluobčana Josefa Blažka zjistil, že Blažkův příbuzný vlastní vysílací stanici, na kterou se později Vejmelka společně s hajným Škrdlou jeli podívat, ale „Škrdla, který vysílačku prohlížel, a podle mého usouzení také této věci rozumí, prohlásil, že tato vysílačka k ničemu není, a také jsme si ji nevzali.“ Také ve Vejmelkově výpovědi se objevuje zmínka o pohotovosti skupiny před sjezdem KSČ v roce 1949: „Pokud si pamatují, Hlouch přinesl flobertku a Krátký měl s sebou dvě pistole.“¹⁹² Jeho výpověď se v důležitých bodech shoduje s výpověďmi Hloucha, Buly i Krátkého.

Další zápis jeho výpovědi ze 7. června je v některých věcech konkrétnější než zápis předchozí. Uvádí se zde, že navrhnul P. Bulovi osoby, jež by mohly být členy skupiny. Vejmelka údajně doporučil Krátkého, Hloucha, Machovce a Václava Vejmelku. K posledním dvěma jmenovaným měl Bula výhrady, ale jak dodává František Vejmelka, „přestože zamítl Václava Vejmelku při rozhovoru, později však byl přítomen na naší schůzce před sjezdem KSČ v roce 1949.“ Bula protistátní letáky nerozmnožil, proto, když František Vejmelka obdržel od bratrance druhý leták, šel za svým bratrem Josefem, který ale řekl, že „s takovými věci nechce nic společného mít a leták mi vrátil.“ K osobě Josefa Blažka z Rokytnice poznamenal Vejmelka, že mu sice dal upozornění na svého bratrance vlastního vysílací stanici, ale že s ním jinak nespolupracoval a také ho do protistátní skupiny nezapojil.¹⁹³

¹⁹⁰ Tamtéž, Zpráva o pověsti Františka Vejmelky, č. l. 29.

¹⁹¹ Jan Bula byl členem zemědělské komise MNV v Rokytnici nad Rokytinou.

¹⁹² ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Informativní zápis o výpovědi Františka Vejmelky ze dne 30. 5. 1951, č. l. 11 – 14.

¹⁹³ Tamtéž, Zápis o výpovědi Františka Vejmelky ze dne 7. 6. 1951, č. l. 15 – 21.

Další zápis, který byl vyhotovený s F. Vejmelkou 8. června, se zaměřoval na případné styky ilegální skupiny s americkým velvyslanectvím. Vejmelka zde uvedl, že ačkoliv měl adresu na americké velvyslanectví, kterou obdržel od místního holiče Jana Roupce, nikdy ji nepoužil, a to z toho důvodu, že měl jisté neshody s manželkou, a tak adresu spolu s protistátním letákem spálil.¹⁹⁴

Výslech ze dne 13. června se zaměřil na osobu Jana Roupce, od kterého měl údajně Vejmelka získat adresu na americké velvyslanectví, kam občané psali se žádostí, aby byly v ČSR provedeny svobodné volby. Když ale Vejmelka o této adrese rozmlouval s farářem Bulou, sdělil mu Bula, že tato adresa je již stará a že navázání kontaktu s velvyslanectvím USA šlo pouze v souvislosti s dopisovou akcí za svobodné volby. Dle zápisu Vejmelka v této chvíli od navázání kontaktu skupiny s americkým velvyslanectvím upustil.¹⁹⁵

Otázkový protokol byl s Františkem Vejmelkou uzavřen 26. června 1951. Zde Vejmelka zdůvodnil přípravy ozbrojeného puče tím, že byl „odchovancem“ strany národně socialistické a přítelem faráře Buly. Rozdíl oproti předchozím výpovědím je zde ten, že zatímco v předchozích zápisech Vejmelka zmiňoval, že protistátní leták mu odmítl jeho bratr Josef rozmnožit, v tomto protokolu již uvedl, že Josef Vejmelka leták rozmnožil a udělal tři kopie. V otázce získávání členů do protistátní skupiny vypověděl, že se snažili získat především členy bývalé lidové strany, jejíž příslušníci „*jsou s režimem v nepřátelském poměru*“.¹⁹⁶

Téhož dne, 26. června 1951, bylo také s Františkem Vejmelkou ukončeno vyšetřování.¹⁹⁷

¹⁹⁴ Tamtéž, Zápis o výpovědi Františka Vejmelky ze dne 8. 6. 1951, č. l. 22 – 23.

¹⁹⁵ Tamtéž, Zápis o výpovědi Františka Vejmelky ze dne 13. 6. 1951, č. l. 24 – 25.

¹⁹⁶ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol, Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Františku Vejmelkovi, Protokol o výpovědi Františka Vejmelky ze dne 26. 6. 1951, č. l. 35 – 44.

¹⁹⁷ Tamtéž, Protokol o skončení vyšetřování s Františkem Vejmelkou, č. l. 59.

6. 3. Josef Vejmelka

„Josef Vejmelka¹⁹⁸ provozoval na území ČSR v obci Rokytnici protistátní velezrádnou činnost a spolu se svými spoluviníky připravoval násilný převrat a nastolení kapitalistického řádu v ČSR“ Tak zní návrh na zatčení Josefa Vejmelky, vydaný 25. května 1951 v Jihlavě. Jako důkaz jsou v návrhu uvedeny úryvky z výpovědí faráře Buly a Hloucha, kteří Josefa Vejmelku jmenují v souvislosti s „ilegální protistátní organizací.“¹⁹⁹ Rozkaz k zatčení byl vydán následujícího dne a ještě téhož dne byl v 18 hodin přijat do jihlavské věznice.²⁰⁰

Josef Vejmelka byl ale před svým zatčením již více než rok sledován StB, která zaznamenávala jeho styky a činnosti.²⁰¹ Jako majitel barvírny, která mu byla v roce 1950 znárodněna, se za války údajně stýkal s Němci a již před rokem 1951 byl šestkrát soudně stíhán, většinou za drobné krádeže.²⁰² Zpráva o pověsti, kterou vyhotovilo Velitelství stanice NB v Třebíči, hovoří o Josefu Vejmelkovi jako o osobě, jež je „cizímu majetku nebezpečná“²⁰³

Bratr Františka Vejmelky Josef Vejmelka byl zatčen stejného dne, avšak, jak je výše uvedeno, sledován byl již více než rok před svým zatčením. Ve zprávě z března 1950 je mj. uvedeno: „Celá rodina Vejmelkova nemá dosud kladného poměru k našemu zřízení, snad proto že majetek nashromážděný jim byl znárodněn a též proto, že jeho žena je původu německého a dosud nedostala čs. stát. občanství.“ Ve zprávě je dále uvedeno, že se za války stýkal s Němci, konkrétně s šéfem jihlavského gestapa Blümem. Od gestapa měl Vejmelka údajně legitimaci, „na kterou měl všude přístup. Po válce byl zatčen, ale „Drtinova justice ho za krátký čas osvobodila a byl z vazby propuštěn. Ujal se dále vedení podniku, přičemž veřejně prohlašoval, že ho Rusové

¹⁹⁸ Josef Vejmelka (nar. 31. 7. 1906, zemřel ?). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou. Poté, co vychodil dvouročný vyšší chemicko-barvířskou školu, začal od roku 1925 si stavět v Rokytnici vlastní barvírnu. Zde pracoval od roku 1934. Během okupace strávil 6 měsíců ve vězení kvůli načerno zaměstnaným pracovníkům. Po roce 1945 strávil pět měsíců ve vězení. Nebyla mu ovšem spolupráce s Němci dokázána. Poté, co mu byl podnik znárodněn, byl zde zaměstnán jako technický vedoucí. V roce 1949 byl za uplácení odsouzen na 8 měsíců. Po návratu z vězení pracoval v Moravské Třebové u n.p. Hedva jako barvířský mistr. V roce 1950 odtud odešel do podniku „Osvobozená domácnost“ do Trutnova, kde pracoval až do svého zatčení. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 spis Vejmelka František a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Josefu Vejmelkovi, Životopis Josefa Vejmelky, č. l. 110 - 111).

¹⁹⁹ Tamtéž, Návrh na zatčení Josefa Vejmelky ze dne 25. 5. 1951, č. l. 99.

²⁰⁰ Tamtéž, Rozkaz k zatčení Josefa Vejmelky č. 76/5031-51, č. l. 180.

²⁰¹ Tamtéž, Úřední záznam č. 136/50, HEDVA n.p. Moravská Třebová – Josef Vejmelka – zpráva ze dne 20. prosince 1950, č. l. 75.

²⁰² MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 241, sp. zn. 1 Ts II 73/51, Zpráva o pověsti 4 SPt II 109/51.

²⁰³ Tamtéž.

okradli a stal se odpůrcem komunismu.“ Závěrem již tato zpráva z března 1950 praví, že „Vejmelka nemá ani dosud kladného poměru k lid. dem. zřízení a je v podezření, že vyvíjí ilegální činnost.“²⁰⁴

Informativní zápis o výpovědi byl s Josefem Vejmelkou sepsán až 7. června 1951. Podle tohoto zápisu se Vejmelka seznámil s P. Bulou při divadelních hrách, které Bula organizoval, když ho pozval, aby maskoval herce. K osobě faráře Buly udává, že společně kritizovali poměry, které v zemi nastaly po únoru 1948. Naději prý upínali k nadcházejícím volbám (30. 5. 1948), ale když se po volbách ukázalo, že z Rokytnice byl odevzdán jen jeden bílý lístek, jinak že všichni občané volili jednotnou kandidátku, uvedl prý Bula, že volby byly zfalšovány, protože ve skutečnosti bylo odevzdáno 40 bílých lístků.²⁰⁵ Bula se Vejmelkovi pouze zmínil, že má založenou ilegální skupinu, ale neřekl mu konkrétní jména. Ten si pouze všiml, že na faru často docházel jeho bratr František, dále Hlouch, Krátký a poté ve výpovědi jmenuje ještě Václava Vejmelku, Jana Součka, Jaroslava Václavka a Františka Hobzy, Bartejse a Josefa Blažka. Vejmelka dále vypověděl: „Bylo mi farářem Bulou naznačeno, že v případě incidentu by ilegální skupina, které on je vedoucím, zajistila funkcionáře MNV a ujala se sama vedení v obci.“ V roce 1950 se dostavil za Bulou na faru za účelem zapůjčení psacího stroje. Po rozhovoru o obrazech a jejich restaurování, ukázal Bula Vejmelkovi kostel, který se v tu dobu opravoval. Zmínil se také o tom, že při restaurování měli otevřenou kostelní hrobku, v níž se nachází tři rakve pánů z Lobkovic²⁰⁶, z čehož StB později vyvodila, že by zde mohly být ukryty zbraně k převratu. Dále Bula pověděl Vejmelkovi, že z hrobky vede neporušená podzemní chodba až na farní úřad.²⁰⁷

Den poté – 8. června – byl proveden další výslech s Josefem Vejmelkou, tentokrát o tom, zda měl vědomost o spolupráci ilegální skupiny s americkým velvyslanectvím. Ten vypověděl, že mu nebylo známo něco o tom, že by některý z členů skupiny udržoval styky s americkým velvyslanectvím za účelem rozvrácení režimu.²⁰⁸

²⁰⁴ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Věc – Josef Vejmelka – šetření, č. l. 75 – 76.

²⁰⁵ Jan Bula byl jeden ze třiceti občanů Rokytnice, kteří podepsali *Prohlášení*, ve kterém vyzývají spoluobčany k odevzdání jednotné kandidátky do Ústavodárného národního shromáždění ve volbách 30. 5. 1948 (Viz Příloha č. 3: *Prohlášení občanů Rokytnice*, archiv autora).

²⁰⁶ V kostelní hrobce nejsou pochováni páni z Lobkovic, nýbrž páni z Osenic (*Rokytnice nad Rokytinou: historie vzdálená i blízka*. Rokytnice nad Rokytinou: Obec Rokytnice nad Rokytinou, 2006, s. 12 – 13).

²⁰⁷ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Informativní zápis o výpovědi Josefa Vejmelky ze dne 7. 6. 1951, č. l. 80 – 83.

²⁰⁸ Tamtéž, Zápis o výpovědi Josefa Vejmelky ze dne 8. 6. 1951, č. l. 86 – 87.

26. června byl s Josefem Vejmelkou uzavřen otázkový protokol, ve kterém se přiznal, že rozmnožil protistátní letáky, na jejichž základě poté vznikla „protistátní skupina“, že byl informován o dění ve skupině, i když ne o tom, kdo byli jmenovitě členové skupiny. Další údaje jsou totožné s výpověďmi, které učinil dříve.²⁰⁹ Téhož dne bylo taktéž ukončeno vyšetřování Josefa Vejmelky.²¹⁰

²⁰⁹ Tamtéž, Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Josefu Vejmelkovi, Protokol o výpovědi Josefa Vejmelky ze dne 26. 6. 1951, č. l. 104 – 109.

²¹⁰ Tamtéž, Protokol o skončení vyšetřování s Josefem Vejmelkou ze dne 26. 6. 1951, č. l. 112.

6. 4. Václav Vejmelka

Jméno Václava Vejmelky bylo poprvé zmíněno již 30. dubna 1951 ve zprávě o zatčení faráře Buly a Hloucha, kde je uvedeno, „že během informativního výslechu se farář doznal, že udržuje přátelský styk s Václavem Vejmelkou [...], který se dne 26 t. m. dostavil na farní úřad a to v době po odchodu dvou uvedených partyzánů (Malého a D. Němce, pozn. J. H.). Zdržel se pak na farním úřadě ve společnosti faráře a Hloucha delší dobu, z čehož lze soudit, že i on může být ve styku s hledanými teroristy.“²¹¹

Návrh na zatčení Václava Vejmelky²¹² byl však vydán až 25. května 1951. Jako důvod k zatčení je uvedeno, že při vyšetřování teroristické akce v Heralticích vypověděli Bula a Hlouch o Václavu Vejmelkovi, který měl mít vědomost o existenci „ilegální protistátní organizace“ v Rokytnici a aktivně v ní působil.²¹³

Rozkaz k zatčení byl vydán až 28. května 1951.²¹⁴ Zatčení samotné proběhlo 29. května 1951 ve 4.30 hodin v Rokytnici nad Rokytnou č. p. 48. Zatčení proběhlo podle předem vypracovaného plánu, že jeden z příslušníků hlídal zadní vchod, zatímco zbylí dva se jej vydali do stavení zatknout. Jelikož ale bylo brzy ráno ještě zamčeno, přelezli tito plot a zakleпали na okno stavení. Poté, co přišel otec otevřít, sdělil oběma příslušníkům, že jeho syn ještě spí. Následně se vydali do místnosti, kde Václav Vejmelka nocoval. Zde mu také bylo oznámeno, že je zatčen. Podle zprávy o zatčení byl zadržený Vejmelka velmi překvapen a poté, co mu bylo nařízeno, aby se oblékl, že půjde s nimi, začala jeho matka plakat a naříkat. Následně byl Vejmelka dopraven s pouty na rukou a brýlemi na očích za vesnici k dalším zatčeným, odkud putovali do Jihlavy, načež byl v 7 hodin ráno přijat v jihlavské věznici.²¹⁵

Ještě téhož dne byla provedena domovní prohlídka zatčeného, jež probíhala za přítomnosti Vejmelkova otce. Během prohlídky však nebyly nalezeny žádné zbraně, ani

²¹¹ ABS, f. KS StB, a. č. V - 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení ze dne 30. dubna 1951, č. l. 60.

²¹² Václav Vejmelka (nar. 18. 8. 1924, zemřel 200?). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou, toho času svobodný. V rozkazu k zatčení je uveden jako syn otce kulaka, jehož majetkové poměry byly 16 a půl ha půdy, přičemž polovina majetku patřila jemu. (ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Vejmelkovi, Rozkaz k zatčení č. A-83/5031-51, č. l. 131).

²¹³ Tamtéž, Návrh na zatčení Václava Vejmelky, č. l. 130.

²¹⁴ Tamtéž, Rozkaz k zatčení č. A-83/5031-51, č. l. 131.

²¹⁵ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení Václava Vejmelky ze dne 29. 5. 1951, č. l. 124.

jiný usvědčující materiál. Byla zabavena pouze občanská legitimace a různé písemnosti, které byly předány VI. oddělní KV-Stb.²¹⁶

Zpráva o pověsti, již vyhotovil vyšetřovatel Antonín Achylis, hovoří o Václavu Vejmelkovi jako o synovi kulaka²¹⁷ a o horlivém stoupenci strany lidové „*a jako takový byl zaujat proti KSČ a dnešnímu lid. dem. zřízení*“. Byl členem ORLA, kde cvičil v žactvu a dorostu. Za první republiky měl údajně pověst chlapce, který se rád chlubil svým selským původem. Za okupace se dle zprávy zase choval „povýšenecky“ vůči dělnické mládeži. Vejmelka je zde vykreslen jako nepřítel dělnické třídy, jenž skrytě štvál proti KSČ, ale „*na veřejnosti se bál svůj názor projevit*“.²¹⁸

Václav Vejmelka byl při výslechu uváděn Bulou, bratry Vejmelkovými a Hlouchem jako člen „ilegální skupiny“. Po zatčení byl při výslechu vystaven konfrontaci s Václavem Machovcem, zatčeným téhož dne jako Vejmelka a spol. Konfrontace proběhla 4. června 1951 v kanceláři KV-StB v Jihlavě. Václav Machovec vypověděl, že Václav Vejmelka byl členem „protistátní organizace“ v Rokytnici²¹⁹, že se aktivně zúčastňoval schůzek na faře, při kterých se nadávalo na lidově demokratické zřízení, že věděl o letáku „štvavého obsahu“, který mu ukázal František Vejmelka. Machovec dále v konfrontaci usvědčil Václava Vejmelku, že odcizil společně s Karlem Zvěřinou dopis z poštovní schránky, který obsahoval udání na místního občana. Tento dopis mu pak přibíli na vrata stavení, aby ho upozornili, že jej chce někdo udat.²²⁰

Václav Vejmelka v reakci při konfrontaci vypověděl: „*Není pravdou, že bych byl v nějaké ilegální organizaci a rovněž jsem o žádné ilegální organizaci nevěděl. [...] Pokud jde o ilegální schůzky, rozhodně popírám, že bych se těchto zúčastňoval. Chodil jsem jen na náves²²¹, kde jsem se stýkal se svými kamarády [...] se kterými jsem se vždy*

²¹⁶ ABS, f. KS StB Brno, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Vejmelkovi, Protokol o domovní (osobní) prohlídce ze dne 29. 5. 1951, č. l. 133.

²¹⁷ Jako „kulaci“ nebo též „vesniční boháči“ byli označováni zemědělci, jež vlastnili usedlost o výměře nad 15 až 20 ha půdy. Viz BOČKOVÁ, Marie: *Kolektivizace zemědělství na Olešnicku v letech 1949 – 1960 (Diplomová práce)*, Brno, FF MU, 2006, s. 10 - 11.

²¹⁸ ABS, f. KS StB Brno, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Skupinový věcný svazek, Zpráva o pověsti Václava Vejmelky, č. l. 127 – 129.

²¹⁹ „*Václav Vejmelka, soused, že on by o něčem takovém věděl, neřekl bych*“. Toto je názor Jaroslava Václavka, taktéž údajného člena skupiny. (Jaroslav Václavek, bytem Rokytnice nad Rokytinou 47, zatčený v souvislosti s likvidací protistátní skupiny, záznam učiněn 6. 3. 2011.).

²²⁰ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Vejmelkovi, Zápis o konfrontaci ze dne 4. 6. 1951, č. l. 135 – 136.

²²¹ Jaroslav Václavek o tomto pověděl: „*To byl takovej blbej zvyk, chodilo se po vsi a zpívalo se*“. (Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, bytem Rokytnice nad Rokytinou 47, zatčený v souvislosti s likvidací protistátní skupiny, záznam učiněn 6. 3. 2011).

bavil jen o práci na poli a běžných věcech.“ O existenci Vejmelkova protistátního letáku sice věděl, ale rozhodně popřel, že by o tom někomu, konkrétně Machovcovi, pověděl. Dále ještě přiznal zcizení dopisu.²²²

Do otázkového protokolu z 25. června 1951 se nakonec nedostala zmínka o tom, že by byl činný v protistátní organizaci, což také popřel při zmíněné konfrontaci. V protokolu přiznává, že byl informován o ilegální skupině, ale dále se o bližší informace nezajímal. Kromě toho také doznal, že měl vědomost o letáku Františka Vejmelky a že odcizil z poštovní schránky dopis s udáním na místního občana.²²³

Následujícího dne bylo ukončeno Vejmelkovo vyšetřování, přičemž byl seznámen s jeho výsledky.²²⁴

²²² ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka Fratnišek a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Vejmelkovi, Zápis o konfrontaci ze dne 4. 6. 1951, č. l. 137 – 137 a.

²²³ Tamtéž, Protokol o výpovědi Václava Vejmelky ze dne 25. 6. 1951, č. l. 138 – 139.

²²⁴ Tamtéž, Protokol o skončení vyšetřování s Václavem Vejmelkou ze dne 26. 6. 1951, č. l. 140.

6. 5. Jaroslav Václavek

Jaroslav Václavek²²⁵ byl usvědčen výpovědí P. Jana Buly a taktéž Miloslava Hloucha, kteří zmínili, že se Václavek zúčastňoval schůzek za vesnicí, kde se hovořilo o činnosti ilegální skupiny. Posléze byl vydán návrh na zatčení, jenž byl datován 25. květnem 1951.²²⁶ Následujícího dne byl vydán rozkaz k zatčení, který nařizoval taktéž osobní prohlídku.²²⁷

Jaroslav Václavek byl zatčen 29. května 1951 v 4.30 hodin. Zatčení se zúčastnily tři osoby – strážmistři Babák, Dorážka a Vizinger, přičemž jeden hlídal zadní východ z domu a zbylí dva se vydali do domu zatýkat. Poté, co probudili matku Marii Václavkovou, ukázala jim, kde spí její syn. Václavek byl probuzen, a když potvrdil své jméno a datum narození, byl zatčen. Následně byla za přítomnosti otce Jana Václavka provedena domovní prohlídka v celé hospodářské usedlosti.²²⁸ Jaroslav Václavek později vypověděl, že zatčení probíhalo, „*jako kdyby zatýkali vrahy*“. Byla mu samopalem odhrnuta peřina, poté dostal kožené brýle a byl odveden za ves, kde měli připravený anton, do kterého všechny zatčené z tohoto dne naložili a vezli do věznice StB v Jihlavě.²²⁹ Do jihlavské věznice byl přijat téhož dne v 7 hodin ráno.²³⁰

Zpráva o pověsti hovoří o Jaroslavu Václavkovi jako o člověku nepřátelsky zaměřeném proti lidově demokratickému zřízení, o člověku velice opatrném, který „*skrytě pomlouval, avšak na veřejnosti se bál promluvit*“.²³¹ Zpráva jej dále klasifikovala jako člena dosti zámožné rodiny středního rolníka, která si žila v nadbytku a nikdy nebyla v nouzi. Neopomněla působení J. Václavka v organizaci Orel, ani to, že jeho otec byl po osvobození předsedou MNV v Rokytnici, avšak této funkce byl po roce

²²⁵ Jaroslav Václavek (nar. 3. 3. 1930). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou do zemědělské rodiny. Jeho otec Jan Václavek vlastnil t. č. 13 ha orné půdy a hospodářskou usedlost a byl členem ČSL. Jaroslav Václavek po odchození osmileté školní docházky vychodil ještě roční hospodářskou školu v Třebíči. V době zatčení byl zaměstnán na hospodářství svého otce. (ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jaroslavu Václavkovi, Životopis Jaroslava Václavka, č. l. 180.

²²⁶ Tamtéž, Návrh na zatčení Jaroslava Václavka, č. l. 143.

²²⁷ Tamtéž, Rozkaz k zatčení č. 81/5031-51, č. l. 144.

²²⁸ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení Jaroslava Václavka ze dne 29. května 1951, č. l. 131.

²²⁹ Jaroslav Václavek, bytem Rokytnice nad Rokytnou 47, zatčený v souvislosti s likvidací protistátní skupiny, záznam učiněn 6. 3. 2011.

²³⁰ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jaroslavu Václavkovi, Rozkaz k zatčení č. 81/5031-51, č. l. 144.

²³¹ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o pověsti Jaroslava Václavka, č. l. 135 – 138.

1946 zbaven. Zpráva o pověsti podala nezáměrně i pravý důvod zatčení Jaroslava Václavka, když je zde uvedeno: „*Hlavně se stavěl proti zřizování JZD na vesnici*“²³²

První informativní zápis o výpovědi s ním byl uzavřen až 6. června 1951, ačkoli dle Jaroslava Václavka začaly výslechy okamžitě po přívozu do věznice StB v Jihlavě a trvaly zhruba týden²³³, což i odpovídá datu vyhotovení prvního zápisu z výslechu. V této výpovědi se zmiňuje o tom, že v roce 1949 potkal Františka Vejmelku, kterému si postěžoval, že kvůli zakládání JZD přijdou o všechno hospodářství a vyslovil domněnku, že JZD dlouho nevydrží a musí se rozpadnout. Poté mu Vejmelka sdělil, že v obci existuje ilegální organizace a zeptal se jej, zda s ním může počítat pro „ilegální práci“ v organizaci. Vejmelkovi Václavek údajně přislíbil spolupráci, i když později o skupině již neslyšel a ani s Vejmelkou se nesešel.²³⁴ Toto ale Jaroslav Václavek vyvrací. Ve své výpovědi učiněné téměř 60 let po svém zatčení udává, že o žádné ilegální skupině nevěděl, že je „*nesmysl, že by mi Vejmelka něco takového říkal*“²³⁵. Celé vyšetřování v jeho případě vycházelo z toho, že jej StB pustí, když přesvědčí svého otce, aby vstoupil do JZD. Jaroslav Václavek toto odmítl, že to není jeho věc a je pouze na otci, jak se rozhodne. O nátlaku na Václavka ohledně vstupu do JZD dokumenty nic nevypovídají, ale podle něj to „*bylo pořád dokola a pořád se ty výslechy točily jen kolem JZD.*“²³⁶

Otázkový protokol byl uzavřen 25. června 1951. Václavek v tomto protokolu potvrdil svoji předchozí výpověď z 6. června.²³⁷ Pod tímto dokumentem je podepsán vyšetřovatel František Vetchý. Jaroslav Václavek nebyl podroben přílišnému fyzickému násilí při výsleších, i když jak udává: „*Nějakou tu facku jsem taky dostal*“. Podle něj se u výslechu vždy střídali dva vyšetřovatelé, přičemž jeden byl vždy „*hodnější*“ než druhý.²³⁸

²³² Tamtéž, č. l. 137.

²³³ Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, bytem Rokytnice nad Rokytnou 47, zatčený v souvislosti s likvidací protistátní skupiny, záznam učiněn 6. 3. 2011

²³⁴ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Informativní zápis o výpovědi Jaroslava Václavka ze dne 6. 6. 1951, č. l. 132 – 133.

²³⁵ Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, záznam učiněn 6. 3. 2011.

²³⁶ Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, záznam učiněn 6. 3. 2011.

²³⁷ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jaroslavovi Václavkovi, Protokol o výpovědi Jaroslava Václavka ze dne 25. června 1951, č. l. 147 – 149.

²³⁸ Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, záznam učiněn 6. 3. 2011.

6. 6. Václav Machovec

Návrh na zatčení Václava Machovce²³⁹ byl vydán 25. května 1951. Podle tohoto dokumentu byl Machovec usvědčen výpovědí Jana Buly a Miloslava Hloucha z toho, že prováděl protistátní činnost a plánoval zvrát stávajícího státního zřízení v ČSR.²⁴⁰ Samotný rozkaz k zatčení byl vydán 26. května 1951.²⁴¹

Samotné zadržení proběhlo 29. května 1951 v 4.30 hodin. Zatčení provedli, jako v předešlých případech, tři příslušníci Státní bezpečnosti. Jeden z nich obsadil zadní vchod do budovy, kudy by zajišťovaná osoba mohla eventuelně uniknout, další dva prováděli zatýkání. Dům byl zamčený, tudíž dva příslušníci zaklepli na okno, přičemž přišel otevřít majitel domu Iljí Kuthan, který na otázku, zda zde bydlí Machovec Václav, odpověděl, že ještě spí. Poté se vydali až do místnosti, kde Václav Machovec spal se svoji manželkou. Ihned, co se probudili, byl otázan, zda se jmenuje Machovec, načež se příslušníkům dostalo kladné odpovědi. Dále dle zprávy se mu „orgánové“ představili, přikázali mu obléci se, a prohledali mu oblek, jestli u sebe nemá zbraň. Bylo vyčkáno na příjezd auta, které zatčeného dopravilo za obec, kde se soustředili další již zatčení z této skupiny. Během cesty byly zatčenému dány pouta na ruce a na oči kožené brýle.²⁴²

Zpráva o zatčení vypovídá také o psychickém rozpoložení zatčeného. Dle této zprávy se Machovec choval klidně, neustále říkal, že se ničeho nebojí a vypoví vše tak, jak to bylo doopravdy, že si je vědom svých povinností.²⁴³

Současně probíhala domovní prohlídka za přítomnosti manželky V. Machovce a jeho tchána. Domovní prohlídka však nenalezla žádné zbraně ani jiný usvědčující materiál.²⁴⁴

Václav Machovec byl zatčen poté, co jej ve své výpovědi zmínil v průběhu výslechu Jan Bula, ačkoliv tento Bulův protokol byl uzavřen až 1. června 1951. V této

²³⁹ Václav Machovec (nar. 27. 7. 1927 - ?). Narodil se v Rokytnici nad Rokytnou, do svého zatčení pracoval jako technický úředník hrazení bystřin v Třebíči. Vzdělání dosáhl na reálném gymnáziu v Třebíči, kde také maturoval. Byl ženatý s manželkou Drahoslavou, roz. Kuthanovou. Dle majetkových poměrů byl nemajetný. (ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Machovcovi, Protokol o výpovědi Václava Machovce, č. l. 119).

²⁴⁰ Tamtéž, Návrh na zatčení Václava Machovce, č. l. 115.

²⁴¹ Tamtéž, Rozkaz k zatčení č. 79/5031-51, č. l. 115.

²⁴² ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o zatčení Václava Machovce, č. l. 114.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ ABS, f. KS StB, a. č. V-1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Machovcovi, Protokol o domovní (osobní) prohlídce, č. l. 118.

výpovědi byl Bulou usvědčen z toho, že rozesílal výhrušné dopisy členům MNV, zejména však předsedovi MNV Antonínu Přemylovi, když mu takovýto dopis měl vylepit na vrata.²⁴⁵

Jméno Václava Machovce se ale neobjevilo poprvé až v tomto otázkovém protokolu Jana Buly. Poprvé jej zmiňuje již zpráva NF – KV Jihlava z roku 1949, kde je uvedeno: „*Stýká a nejvíce se přátelí (Bula, pozn. J. H.) s úředníkem Václavem Machovcem z Rokytnice n. Rok. č.p. 111, který je úředníkem státní správy hrazení bystřin v Třebíči.*“²⁴⁶

Zpráva o pověsti, kterou vypracovalo KV StB v Jihlavě, hovoří o zatčeném jako o člověku z chudých poměrů, jehož otec pracoval toho času jako kostelník v místním kostele, po roce 1945 vstoupil do KSČ a stal se členem JZD. Sám Václav Machovec vstoupil v roce 1946 do KSČ, kde si „velmi dobře vedl“. Byl členem MNV a ČSM, avšak zároveň, jak uvádí zpráva, byl též členem Orla. Jeho následné vystoupení z KSČ roku 1948 je tu přičítáno vlivu kostela a především faráře Buly. Václav Machovec měl dále v obci pověst slušného mládence, jenž byl ke každému zdvořilý, byl společenský a se všemi se dobře snášel, tudíž jeho zatčení obyvatele obce a členy místní KSČ velmi překvapilo. Jeho majetkové poměry byly velice bídné. Bydlel spolu s manželkou u jejich rodičů a neměl téměř žádný majetek. Jeho rodiče vlastnili pouze „chatrný domek a pět měr polí“.²⁴⁷

S Václavem Machovcem byl uzavřen první zápis jeho výpovědi již v den zatčení, tj. 29. května 1951. Ve své výpovědi zmiňuje, že se se svými kamarády scházel na vsi, kde se zpívaly národní písně, a poté i na faře u kaplana Buly, kde společně kritizovali lidově demokratické zřízení a místní funkcionáře pro jejich „panovačné chování“. Podle něj to byl Karel Zvěřina, který navrhl, že by se mělo „něco dělat“. Machovec pak společně s Bulou a Hlouchem měli sepsat výhrušný dopis předsedovi MNV Přemylovi, kde mu vyhrožovali, že nepřestane-li terorizovat spoluobčany, bude za to pykat, přičemž podepsáni byli jako „mstitelé“. Machovec dále vypověděl, že se od Karla Zvěřiny²⁴⁸ či Václava Vejmelky dozvěděl, že na popud Františka Vejmelky je ve vsi

²⁴⁵ Tamtéž, Protokol o výpovědi Jana Buly ze dne 1. června 1951, s. 5.

²⁴⁶ MZA, G 658 NF-KV Jihlava, kart. 112, inv. č. 361. Posudek vypracovaný AV v Třebíči.

²⁴⁷ ABS, f. KS StB, a. č. V-1645 Brno, spis Vejmelka František a spol., skupinový věcný svazek, Zpráva o pověsti Václava Machovce, č. l. 117 – 119.

²⁴⁸ Proti Karlu Zvěřinovi nebylo nakonec učiněno trestní stíhání, ačkoli měl být jeden ze zakladatelů údajné ilegální skupiny. Podle Jaroslava Václavka to bylo proto, že jim Zvěřina nejspíš přislíbil vstup do JZD, jehož byl v pozdějších letech předsedou (*Rokytnice nad Rokytinou: historie vzdálená i blízka*. Rokytnice nad Rokytinou: Obec Rokytnice nad Rokytinou, 2006, s. 32 a 33).

vytvořena „protistátní organizace“, která by v případě zvratu obsadila MNV a jiné důležité budovy. Skupina se měla utvořit na základě štvavého letáku, který Vejmelka přinesl. I Machovec uvádí, že Vejmelka navrhl organizaci skupiny systémem tzv. pětěk, kdy se mělo znát navzájem jen pět osob. Při této schůzce však byli přítomni Vejmelka František, Machovec, Hlouch, Bula, Krátký, Zvěřina, Hobza, Blažek, Souček, Sochna a jiní, čili více než deset lidí (sic!). Závěrem ještě dodává, že ze skupiny odešel, a aby odčinil svoji vinu, podal si opět přihlášku do KSČ a zapojil se do svazu ČSM, kde vykonával funkci předsedy.²⁴⁹

Václav Machovec ve svém otázkovém protokolu ze dne 5. června 1951 zmiňuje, že, ač člen KSČ, zapojil se do „ilegální organizace“ z důvodu vlivu, který na něj měly osoby v jeho bezprostřední blízkosti. Jednalo se především o řádové sestry, které se o něj staraly při pobytu v nemocnici v roce 1946, když mu vytýkaly, že členství v KSČ se neslučuje s morálním profilem katolíka. Dalšími osobami byli farář Bula, Hlouch a Fr. Vejmelka, kteří „dokončili dílo zkázy nad mou osobou a dostali mne do takové situace, že jsem v roce 1947 vystoupil z KSČ...“ Podle Machovce skupinu po stránce morální vedl Bula, po stránce vojenské a organizační František Vejmelka. Otázkový protokol neuvádí již nic nového, co by nebylo uvedeno v předchozích výpovědích, obsahuje však závěrečný dodatek k osobě faráře Buly, který nepřímou vypovídá o jeho oblíbenosti v obci: „Dodal bych však k osobě faráře Bule, že tento je velmi vynalézavý v získávání mladých lidí, které ovlivňuje pomocí náboženství, a tak je získává. Měl v obci velkou váhu a slovo, což je vidět z toho, že Rokytnice, která je převážně obec zemědělská, špatně plnila dodávky.“²⁵⁰ Machovcovo vyšetřování bylo skončeno 25. června 1951.²⁵¹

²⁴⁹ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol, skupinový věcný svazek, Zápis o výpovědi Václava Machovce ze dne 29. 5. 1951, č. l. 112 – 115.

²⁵⁰ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, osobní spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Václavu Machovcovi, Protokol o výpovědi Václava Machovce ze dne 5. 6. 1951, č. l. 119 – 124.

²⁵¹ Tamtéž, č. l. 126.

7. TRESTNÍ OZNÁMENÍ A ŽALOBA

Trestní oznámení na šestici výše uvedených osob bylo vyhotoveno 5. července 1951. Do trestního oznámení nebyli pojati Josef Blažek, Karel Zvěřina, František Hobza, Jan Špaček, Jan Souček, Jan Sochna a kovář Bartejs, o kterých se v souvislosti s protistátní skupinou zmiňoval ve svém protokolu František Vejmelka. Proti těmto bylo učiněno „jiné opatření“²⁵² Tyto osoby byly vyšetřovacím oddělením KV – StB v Jihlavě předány operativnímu oddělení k „možnosti dalšího využití“.²⁵³

Vejmelka Fr., Vejmelka J., Vejmelka V., Hlouch, Václavek a Machovec se měli dopustit trestného činu velezrady a sdružování proti republice, když utvořili „protistátní skupinu“, které byli členy. Trestní oznámení bylo vyhotoveno až po vraždách v Babicích, a tak „protistátní činnost všech obviněných je prvou etapou, zárodkem pozdější teroristické skupiny agenta CIC Ladislava Malého...“²⁵⁴ Obžalovaní v tomto procesu tvořili reprezentativní vzorek všech nepřátel lidově demokratického zřízení, jednalo se o soukromého podnikatele (Vejmelka Josef), člena národně socialistické strany (Vejmelka František), člena strany lidové (Hlouch), syny rolníků (Václavek a Vejmelka Václav), či faráře Bulu, který byl zahrnut do předchozího procesu. Jaroslav Václavek podotýká, že se jim právě tito lidé hodili do babického procesu, do procesu, který byl záminkou a vhodnou příležitostí se vypořádat s některými nepřáteli režimu. „Prostě to potřebovali zlomit tady, aby ti lidé šli do JZD.“²⁵⁵ Trestní oznámení je plné ideologických nesmyslů a frázi typu: „František Vejmelka však ve své živelné zášti vůči lidové demokracii projevoval tak velkou snahu, že sám získal několik dalších osob nenávidějících lidovou demokracii a zapojil je do ilegální organizace“.²⁵⁶ Podle trestního oznámení hlavní slovo ve skupině patřilo faráři Bulovi, který se stal i „duchovním vůdcem celé skupiny“, ale Fr. Vejmelka se údajně snažil dostat na vedoucí místo ve skupině. Dále údajně povstání v květnu 1949, v době zasedání IX. sjezdu KSČ, se neuskutečnilo dle oznámení k „velké lítosti faráře Buly a ostatních těchto zločinců“.²⁵⁷ Václavek, Václav Vejmelka a Machovec svoji trestnou činnost spáchali tím, že byli po celou dobu v permanenci a přislíbili účast na chystaných akcích

²⁵² Tamtéž, Trestní oznámení proti Vejmelka František a spol., č. 1. 2 – 13.

²⁵³ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Skupinový věcný svazek, č. 1. 2.

²⁵⁴ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Trestní oznámení proti Vejmelka František a spol., č. 1. 4.

²⁵⁵ Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, záznam učiněn 6. 3. 2011.

²⁵⁶ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Trestní oznámení proti Vejmelka František a spol., č. 1. 5.

²⁵⁷ Tamtéž, č. 1. 6.

„protistátní skupiny“. Josefu Vejmelkovi se měl svěřit farář Bula, že v hrobce, z níž vede tajná chodba na faru, jsou ukryty zbraně, které skupina vlastní.²⁵⁸ Bratři Vejmelkovi byli údajně ve své nenávisti k režimu vedeni tím, že jim byl znárodněn barvírenský podnik, „ *kterým jim byla odňata možnost vykořisťování*“. U Miloslava Hloucha byla jeho trestná činnost rozdělena na činnost v „ilegální skupině“ mezi léty 1948-1949 a na spolupráci s Ladislavem Malým od února do dubna 1951. Závěrem druhé části trestního oznámení je uvedeno, že je potřeba „*všechny obviněné tvrdě a nekompromisně potrestat pro výstrahu dalším...*“²⁵⁹

Následující žaloba z 1. října 1951 je opět plná ideologických a vykonstruovaných obvinění. Podle žaloby se členové skupiny, především Bula a Hlouch, stali později podporou „agenta CIC“ Malého, jehož činnost vyvrcholila červencovými vraždami v Babicích. O „důslednosti“ justice svědčí i to, že Ladislav Malý je v žalobě označen jako Jan Malý (sic!). Dále je mj. v žalobě uvedeno, že František Vejmelka opatřil pro potřeby protistátní skupiny vysílací stanici.²⁶⁰ Vejmelka ale dle své výpovědi žádnou vysílací stanicí nedisponoval, ani domovní prohlídka žádnou neobjevila. Vysílací stanice se v seznamu věcí nalezených při domovní prohlídce objevuje náhle až 26. června 1951.²⁶¹ Podle obžaloby se Fr. Vejmelka, J. Vejmelka, Machovec, V. Vejmelka a Václavek spojili s farářem Janem Bulou k „*pokusu o zničení a rozvrácení lidově demokratického zřízení republiky...*“ Miloslav Hlouch se dále spojil s Janem (sic!) Malým a Janem Bulou taktéž k pokusu o rozvrácení tehdejšího zřízení, přičemž se „*činu dopustil za zvláště přitěžujících okolností*“, když poskytl Malému pomoc. Všichni byli obžalováni z trestného činu velezrady, přičemž Hlouch dále z trestného činu pomoci při loupeži, které se měl dopustit s Ladislavem Malým.²⁶²

Do protokolu z 21. srpna 1951 o ponechání ve vazbě, který byl zatčeným doručen a ke kterému se mohli vyjádřit, Václav Vejmelka uvedl: „*K samotné věci nechci ničeho podotknouti, cítím se vinen jen v tom, co mi bylo dokázáno*“²⁶³. Zde je na mysli pouze to, že odcizil z poštovní schránky dopis, který obsahoval udání na místního občana. Jinými slovy popřel to, že by členem „protistátní organizace“, či že by o ní věděl.

²⁵⁸ Takováto informace se ale v žádném protokolu neobjevila.

²⁵⁹ Tamtéž, č. l. 6 – 13.

²⁶⁰ Tamtéž, Žaloba proti Vejmelka František a spol., č. l. 14 - 16.

²⁶¹ Viz pozn. 189 na str. 51.

²⁶² ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Žaloba proti Vejmelka František a spol., č. l. 16.

²⁶³ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 241, sp. zn. 1 Ts II 73/51, Protokol o ponechání ve vazbě ze dne 21. 8. 1951, SPt II 109/51, č. l. 31.

Jaroslav Václavek vypověděl toto: „*Co se týče mé výpovědi, ohledně toho, že jsem při vyšetřování řekl, že o ilegální činnosti mi řekl František Vejmelka, nezakládá se toto na pravdě.*“²⁶⁴

15. října 1951 byla obviněným doručena dr. Jiřím Kepákem žaloba ze dne 1. října 1951, k níž měli obvinění možnost se vyjádřit. František Vejmelka podotkl pouze, že barvírna nebyla ani z části jeho, že patřila jeho bratrovi. Miloslav Hlouch vyloučil, že by opatroval zbraně. Dále popřel svůj podíl na loupeži, které se Malý dopustil u hajného Žáka, jemuž měl odcizit zbraně. Podle Hloucha se jej Malý ptal pouze na cestu, kterou mu Hlouch ukázal. Josef Vejmelka odmítl, že by se mu Bula zmiňoval o tom, že v kostelní hrobce jsou ukryty zbraně. V tomto případě šlo údajně pouze o Vejmelkovu domněnku, když se jej při vyšetřování ptali, kde by zbraně mohly být.²⁶⁵

Zadržení trávili vazbu v budově jihlavské věznice, v dnešní budově Vysoké školy polytechnické. Zajímavé svědectví podává dodatkový zápis o výpovědi s Janem Bulou z 18. října 1951. Zápis pojednával o dorozumívání mezi celami v jihlavské věznici. Jan Bula dlel na cele č. 52, jeho rokytničtí spoluobčané Josef Vejmelka a Václav Machovec obývali celu č. 53. Dorozumívání mezi celami probíhalo záchodovým otvorem. Výslech Jana Buly nepřímo poukazuje na vykonstruovaná obvinění z činnosti v „ilegální skupině“, kdy Bula vypověděl: „*Ohlásil jsem se mu (Machovcovi, pozn. J. H.) a tento se mne tázal, do čeho jsem ho to vtáhl, že v mém protokolu je uveden jako člen ilegální skupiny. Já jsem mu odpověděl, že jsem vyjmenoval všechny, kteří do skupiny byli zapojeni.*“²⁶⁶

Dalšího dne navázal s Bulou spojení Josef Vejmelka. Ten se ptal Buly, co o něm u výslechu řekl. Bula odpověděl, že byl u něj párkrát pro psací stroj, že se bavili o divadle, o opravě kostela a o obrazech. Vejmelka na toto reagoval, „*že je to tak dobré, že on více také neřekl.*“ Posléze se snažil navázat spojení i se svým bratrem Františkem, což se ale nepovedlo, a Josef Vejmelka to údajně komentoval slovy: „*Když je osel, tak ho nechte být.*“ Bulova výpověď dále zmiňuje, že Josef Vejmelka měl přehled o výpovědích obžalovaných, jejichž protokoly měl údajně možnost číst. Dále měl poslat svému bratru Františkovi obšírný moták o tom, jak má vypovídat. Když se ostatní

²⁶⁴ Tamtéž, č. l. 33.

²⁶⁵ Tamtéž, Protokol o doručení žaloby obviněným ze dne 15. 10. 1951, č. l. 66.

²⁶⁶ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1645 Brno, spis Bula Jan a spol., vyšetřovací svazek, Dodatkový zápis ze dne 18. 10. 1951, č. l. 147.

podivovali, jak toto všechno Vejmelka ví, odpověděl „že má oči všude, že mu starému kriminálníkovi nic neujde a že má školu z Buchenwaldu, kde byl 2 roky vězněn.“²⁶⁷

Václav Machovec si ještě Bulovi postěžoval na své zdraví, poté mu řekl, že má na smrt nemocnou matku a těhotnou ženu, „proto je nervově zdeprimován“.²⁶⁸

²⁶⁷ Tamtéž, č. l. 149.

²⁶⁸ Tamtéž, č. l. 151.

8. SOUDNÍ PŘELÍČENÍ

Veřejné soudní přelíčení se konalo 11. prosince 1951 v porotní síni krajského soudu v Jihlavě, téměř měsíc po soudu s farářem Bulou a spol. v Třebíči. Předsedou senátu byl Dr. Jiří Kepák, dalšími soudci Dr. Zdeněk Ondráček a Jaroslav Pastorek, soudci z lidu byli Antonín Houf a František Dvořák a prokurátor Dr. Jan Příbyl. Obviněným byli přiděleni obhájci ex offo.²⁶⁹

František Vejmelka soudu vylíčil skutečnosti, za kterých vznikla v Rokytnici „protistátní organizace“. Vejmelka vypověděl, že o přípravě na převrat a o pohotovosti byl informován Jaroslav Václavek, který se zúčastnil i čištění zbraní u hajného Škrdly. Vejmelka o tom dále vypovídal, že Václavek dostal od Krátkého peníze na cigarety, které měl donést ke Škrdlovi, kde se čistily zbraně. Dále zmínil, že i Václav Vejmelka, který rozhodně vše popíral, přišel na faru v době příprav na údajný převrat. Na svoji obhajobu Fr. Vejmelka udal to, že se svých trestných činů dopustil vlivem výchovy strany národně socialistické.²⁷⁰

Miloslav Hlouch byl předsedou senátu několikrát napomínán, aby vypovídal hlasitěji, protože mluvil tak potichu, že mu nebylo vůbec rozumět. Soudu vylíčil jednak chystaný převrat, jednak spolupráci s Ladislavem Malým, kterého znal již od mládí, když spolu hráli fotbal. Malý údajně operoval s historkou, že se o Velikonocích r. 1951 chystá v ČSR převrat. O krádeži zbraní u hajného Žáka vypověděl Hlouch, že pouze hlídal, kdežto při doručení žaloby odmítal jakoukoli účast na této akci. Závěrem jeho výpovědi je uvedeno, že byl opět předsedou senátu důrazně napomínán, aby mluvil hlasitěji, avšak marně.²⁷¹

Josef Vejmelka ve „své“ výpovědi před soudem uvedl, že neví nic o zbraních, jež měly být ukryty v kostelní kryptě a že s farářem Bulou se nikterak zvlášť nestýkal, pouze se vzájemně pozdravili při setkání. Na svoji obhajobu zmínil, že od října 1949 se v Rokytnici zdržoval velmi málo.²⁷²

Václav Vejmelka před soudem doznal, že odcizil ze schránky dopis, který přibíl na vrata místnímu občanovi, ale také doznal to, že se asi 1 x týdně stýkal s farářem

²⁶⁹ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Protokol o hlavním líčení proti Vejmelka František a spol., č. l. 17.

²⁷⁰ Tamtéž, č. l. 18.

²⁷¹ Tamtéž, č. l. 19 – 20.

²⁷² Tamtéž, č. l. 21 – 22.

Bulou a že věděl o tom, že se chystá státní převrat. Václav Machovec při těchto schůzkách údajně nebyl přítomen.²⁷³

Jaroslav Václavek zmínil, že ho v roce 1948 nebo 1949 žádal František Vejmelka o ilegální spolupráci, kterou ale Václavek, jak před soudem uvedl, odmítl. František Vejmelka však při soudním přelíčení vypověděl, že se Václavek zúčastnil čištění zbraní u hajného Škrdly. Tato informace se v protokolu nikde neobjevila. Tuto skutečnost Václavek před soudem potvrdil i s tím, že se čištění zbraní, které měly sloužit k převratu, zúčastnil, když donesl Krátkému na hájenku cigarety. Na dotaz obhájce uvedl Václavek, že „*Vejmelka a Krátký šli ke Škrdlovi, a proto jsem šel s těmi cigaretami za nimi. Já jsem se o politiku nikdy nestaral.*“²⁷⁴ Jaroslav Václavek vzpomíná, že cigarety Bohumilu Krátkému ke Škrdlovi zanesl, protože byl zvyklý k nim chodit, když se mu starával o koně. Škrdla měl sklípek, ve kterém seděl on, Krátký a Fr. Vejmelka, a podle Václavka tam „*nějakou flintu měli*“, ale nestaral se o to, dal Krátkému cigarety, pohrál si se Škrdlovými dětmi a odešel. Toto byla podle Jaroslava Václavka jediná činnost, ze které jej mohli usvědčit, ačkoli během vyšetřování o tomto nepadlo ani slovo. Až před soudem zmínil František Vejmelka tuto skutečnost, která Václavkovi v konečném rozsudku přitížila.²⁷⁵

Václav Machovec před soudem vypověděl, že podlehl vlivu faráře Buly, u něhož se často nadávalo na poměry v republice, z čehož „*vyvodil*“, že je v obci založena „*ilegální skupina*“. Na dotaz prokurátora Příbyla ovšem Hlouch odpověděl, že si na nic takového nepamatuje.²⁷⁶

Ke konci soudního přelíčení navrhl prokurátor rozšíření žalobních důvodů u Václava Vejmelky, který se před soudem doznal, že se zúčastnil „*ilegálních schůzek*“ u faráře Buly, a u Jaroslava Václavka, u něhož vyšlo výpovědí Františka Vejmelky najevo, že se zúčastnil čištění pušek u hajného Škrdly, o nichž prý věděl, že mají sloužit k ozbrojenému převratu.²⁷⁷

Předseda senátu dr. Jirí Kepák poté po poradě vyhlásil rozsudek, v němž byli vinni Fr. Vejmelka, Jos. Vejmelka, V. Vejmelka a Václavek tím, že se spojili s farářem Janem Bulou k pokusu o zničení a rozvrácení lidově demokratického zřízení republiky.

²⁷³ Tamtéž, č. l. 22.

²⁷⁴ Tamtéž, č. l. 22 – 23.

²⁷⁵ Rozhovor s Jaroslavem Václavkem, záznam učiněn 6. 3. 2011.

²⁷⁶ ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Protokol o hlavním líčení proti Vejmelka František a spol., č. l. 21 – 22.

²⁷⁷ Tamtéž, č. l. 23.

Miloslav Hlouch byl vinen, že se spolčil kromě Jana Buly ještě s „agentem“ Malým za účelem výše uvedeným. O ležérnosti justice svědčí to, že osoba agenta Malého má v rozsudku jméno Jakub (sic!). Je to již druhá obměna jména Ladislava Malého. Ve výše uvedené žalobě je totiž Malý uveden jako Jan. Václav Machovec byl vinen pouze z toho, že odeslal výhružný dopis předsedovi MNV Přemylovi, čili za činnost v roce 1948, jež skončila ještě téhož roku.

Všichni obvinění kromě Václava Machovce spáchali zločin velezrady. Vejmelka Fr., Vejmelka Josef, Vejmelka Václav a Václavek Jaroslav podle § 1, odst. 2, odst. 1 písm. c), František Vejmelka navíc dále podle odst. 3. písm. c) zákona čis. 231/48 Sb. Miloslav Hlouch spáchal trestní čin velezrady podle § 78 odst. 2 písm. a), odst. 1 písm. c), a odst. 3 písm. d) f) tr. z. Václav Machovec se dopustil trestního činu úkladů o republiku podle § 2 zákona č. 50/23 Sb.

Miloslav Hlouch byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 25 roků, František Vejmelka na 20 roků, Josef Vejmelka na 15 roků, Václav Vejmelka si vyslechl trest odnětí svobody na 5 let, Jaroslav Václavek na 4 roky a Václav Machovec na 9 měsíců. U všech odsouzených, mimo Václava Machovce, vyslovil soud dále konfiskaci veškerého majetku. Soud dále odňal Hlouchovi, Františku Vejmelkovi a Josefu Vejmelkovi čestná práva občanská na dobu 10 let, Jaroslavu Václavkovi a Václavu Vejmelkovi po dobu 3 let.²⁷⁸ Rozsudek byl jednomyslně členy senátu odhlasován.²⁷⁹

Kromě Václava Machovce byli všichni odsouzeni podle neblaze proslulého zákona č. 231/48 Sb., zatímco Machovec byl odsouzen podle prvorepublikového zákona č. 50/23 Sb. a dostal také nejmenší trest.²⁸⁰ Zatímco ostatním obviněným byly přičítány všechny možné přitěžující okolnosti, u Václava Machovce přihlédl soud na jeho proletářský původ „*a nepovažoval za nutné vyslovovat vzhledem k jeho třídnímu původu ani propadnutí jmění, ani trest peněžítý.*“²⁸¹

Hlavní líčení bylo ukončeno téhož dne ve 20 hodin, všichni obvinění se vzdali odvolání a nastoupili ihned trest.²⁸²

²⁷⁸ Tamtéž, Rozsudek, 1 Ts II 73/51, č. l. 25 – 26.

²⁷⁹ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 241, sp. zn. 1 Ts II 73/51, č. l. 139.

²⁸⁰ ELLINGER, Jirí: Babické soudní procesy. In: *Západní Morava*. Vlastivědný sborník, ročník IV., Brno 2001, s. 114.

²⁸¹ MZA, f. C 145 Státní soud Brno, k. 241, sp. zn. 1 Ts II 73/51, Protokol o hlavním líčení, č. l. 145.

²⁸² ABS, f. KS StB, a. č. V – 1566 Brno, spis Vejmelka František a spol., Vyšetřovací spis č. B/4 – v – 706/51, Protokol o hlavním líčení proti Vejmelka František a spol., č. l. 24.

9. ZÁVĚR

Údajná ilegální skupina v Rokytnici nad Rokytnou byla rozsudkem Státního soudu zlikvidována, přičemž dva její údajní členové – Jan Bula a Bohumil Krátký – se do místa svého bydliště již nikdy nevrátili. František Vejmelka byl propuštěn v roce 1962, jeho bratr Josef v roce 1960, Václav Machovec roku 1952, Václav Vejmelka a Jaroslav Václavek v roce 1955 a Miloslav Hlouch až roku 1968, jako úplně poslední ze všech odsouzených ve všech babických soudech.²⁸³ Vystává otázka, zda v Rokytnici skutečně existovala „protistátní skupina“, jež měla mít natolik troufalé cíle, jakými byly ozbrojený puč a návrat předúnorové doby. Jaroslav Václavek, jeden z mála dosud žijících pamětníků, který byl za svoji činnost odsouzen v tomto procesu, tvrdí, že o žádné protistátní skupině nemůže být řeč. Podle jeho svědectví hrála prim v tomto procesu snaha StB zlomit v Rokytnici odpor proti zakládání JZD a těmito represemi a vytvářením pocitu strachu donutit dosud se vzpouzející občany ke vstupu do družstva. Činnost v „ilegální skupině“ byla pouhou záminkou pro to, aby mohlo přijít na řadu zatýkání oněch „ilegalistů“. Ostatně Jaroslav Václavek dokládá svoji domněnku zkušenostmi z výsledků, kdy se vyšetřovatelé snažili na něm vymámit příslib, že přesvědčí svého otce ke vstupu do družstva. Poté, co odmítl toto akceptovat, byl „usvědčen“ z toho, že měl o „protistátní skupině“ v obci vědomost a odsouzen ke čtyřem letům odnětí svobody.

Jako součást babického případu, spojeného s osobou Ladislava Malého, je brán i tento proces, tato šestice odsouzených. Podle trestního oznámení byla údajná činnost této „protistátní skupiny“ zárodkem budoucí činnosti údajného agenta CIC Ladislava Malého, která vyvrcholila vraždami tří funkcionářů MNV v Babicích. Z údajné rokytnické protistátní skupiny měli později styky s Ladislavem Malým („kapitánem Ladislavem“) farář Jan Bula, Miloslav Hlouch a Bohumil Krátký. P. Jan Bula byl „vtáhnut“ Malým do hry historkou o únosu arcibiskupa Berana, který se chtěl prý nechat před riskantním převozem přes hranice u Buly vyzpovídat. Když však k tomu mělo dojít, reagoval Malý „*různými výmluvami*“. Poté, co mu již Bula řekl, že mu nevěří a ať odejde z kraje, byl zatčen i s Miloslavem Hlouchem, který Malého historkám o brzkém zvratu a o únosu arcibiskupa uvěřil a s Malým krátce spolupracoval. Poté

²⁸³ ELLINGER, Jiří: Babické soudní procesy. In: *Západní Morava*. Vlastivědný sborník, ročník IV., Brno 2001, s. 128.

ovšem, co faráře a Hloucha zaráželo neprofesionální chování tohoto údajného agenta, kdy se často opíjel a chodil na faru i za denního světla, mu přestali věřit.²⁸⁴ Je ovšem třeba v první řadě pochopit atmosféru doby, kdy lidé skutečně věřili, že konec komunistické nadvlády se blíží a s podobnými agenty spolupracovali ve víře v brzký konec komunismu.²⁸⁵

Výše uvedené skutečnosti spojené s osobou Ladislava Malého jsou smutnou pravdou, která dále vygradovala do hrozivé podoby rozsudků smrti a mnohaletých trestů odnětí svobody. Co se týče činnosti „ilegální skupiny“, je důležité si všimnout toho, jak StB kompromitovala údajné členy protistátní organizace. V tomto případě se nabízí ta skutečnost, že když byl František Vejmelka nucen vypovídat o vysílačce, musela mít StB hmatatelný důkaz a ačkoli se žádná vysílačka při domovní prohlídce zatčeného Vejmelky nenašla, v protokolu zabavených věcí, jenž byl vyhotoven měsíc po prohlídce bytu, se objevuje v seznamu věcí i zabavená vysílačka. Dalším nápadným rysem je to, že od výpovědi Miloslava Hloucha z poloviny května 1951, kdy se poprvé objevuje zmínka o „protistátní skupině“ a její činnosti, všechny další výpovědi zatčených z tohoto případu se až neuvěřitelně shodovaly a všemožně do sebe zapadaly a doplňovaly se již po prvním výsledku, který byl s nimi učiněn. Stejně jako se naopak vyšetřovatelům nedařilo z aktivní činnosti usvědčit Václava Vejmelku, který vždy odmítal jakoukoli vědomost, ba dokonce činnost v „jakési ilegální skupině“. Nezanedbatelné a přínosné je i svědectví Marie Krátké, manželky Bohumila Krátkého a zároveň sestry Miloslava Hloucha, která v televizním dokumentárním pořadu *Mlynáři od Babic* popřela, že by se její manžel v době plánovaného převratu při IX. sjezdu KSČ v květnu 1949 zdržoval na faře, přičemž poukazuje i na to, že výpověď Bohumila Krátkého byla vynucena po brutálních násilných výsleších. Toto vše společně se svědectvím Jaroslava Václavka nahrává závěru, že obvinění v souvislosti s „protistátní skupinou“ byla vykonstruovaná a vytvořená záměrně k tomu, aby se StB dostaly do rukou „důkazy“ a záminky k zatýkání a tím pádem i k likvidaci protikomunistického odporu v Rokytnici nad Rokytnou.

²⁸⁴ Biskupství brněnské, Svědectví Miloslava Hloucha ze dne 29. 10. 1990, neuspořádáno.

²⁸⁵ Z referátu historika ing. Adolfa Rázka na brněnské konferenci konané u příležitosti nedožitých 90. narozenin faráře Jana Buly.

10. PRAMENY A LITERATURA

A. Seznam pramenů

a) archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek Praha, Fond Krajská správa StB Brno

Archiv bezpečnostních složek Praha, Fond Studijní ústav MV, sekretariát MV, sp. zn. 310-68-12, Zpráva pro Ministerstvo národní bezpečnosti a Velitelství Státní bezpečnosti.

Archiv Biskupství brněnského (neuspořádáno).

Kronika obce Chlístova

Moravský zemský archiv Brno, Fond C 145 Státní soud Brno.

Moravský zemský archiv, Fond G 658 Národní fronta – Krajský výbor Jihlava

Školní kronika obce Rokytnice nad Rokytnou

b) tištěné prameny

VOREL, Jaroslav; ŠIMÁNKOVÁ, Alena a kol.: *Československá justice v letech 1948 - 1953 v dokumentech. Díl I.*, Praha 2003.

RÁZEK, Adolf: *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*. Vyd. 1. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. 295 s.

c) vzpomínky pamětníků

Rozhovor s panem Jaroslavem Václavkem, bytem Rokytnice nad Rokytnou 47, zatčeným v souvislosti s likvidací protistátní skupiny, záznam učiněn 6. 3. 2011.

Písemné svědectví pana Miloslava Hloucha ze dne 29. 10. 1990, dokument uložen v archivu Biskupství brněnského.

Vzpomínky paní Marie Krátké v dokumentárním pořadu České televize Mlynáři od Babic.

d) noviny

Jiskra: týdeník komunistické strany třebíčského kraje. 17. listopadu 1951.

Horácké noviny, 3. 9. 2010.

e) audiovizuální zdroje

Mlynáři od Babic

Autoři dokumentu:

Režie: Marcel Petrov

Scénář: Luděk Navara, Miroslav Kasáček

Dramaturg: Josef Albrecht

Šéfproducent: David Boháč

Centrum publicistiky a dokumentu Televizního studia Ostrava

Datum zhotovení: 2009

Stopáž: 57 minut.

Případ Babice

Autoři dokumentu:

Miloš Doležal a Michal Šimek

Český rozhlas 3 - Vltava

Pořad Prameny a proudy

Dostupný z WWW:

< http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/261232>

B. Seznam literatury

BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 399 s.

BOČKOVÁ, Marie. *Kolektivizace zemědělství na Olešnicku v letech 1949 – 1960 (Diplomová práce)*, Brno, FF MU, 2006. 91 s.

BURSÍK, Tomáš. *Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!: životy politických vězeňkyň v československých věznicích padesátých a šedesátých let dvacátého století*. 1. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2006. 197 s.

KAPLAN, Karel. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. 1. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. 439 s.

- ELLINGER, Jiří. Babické soudní procesy. In: *Západní Morava*. Vlastivědný sborník, ročník IV., Brno 2001. s. 107 – 129.
- HEJL, Vilém. *Zpráva o organizovaném násilí*. 1. vyd. Praha: Univerzum Praha, 1990. 350 s.
- KAPLAN, Karel; PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001. 253 s.
- KAPLAN, Karel. *Nebezpečná Bezpečnost*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1999. 289 s.
- KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1993. 440 s.
- KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. 1. vyd. Praha, 1992. 303 s.
- MIKULÁŠEK, Jiří. *Sejdeme se v nebi*. Vyd. 1. Brno: Biskupství brněnské, 2003. 77 s.
- NAVARA, Luděk; KASÁČEK, Miroslav. *Mlynáři od Babic: nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. Vyd. 1. Brno: Host. 2008. 333 s.
- OPAVSKÝ, Jaroslav. *Babice. Materiál o procesu se záškodníky v Babicích*, Praha: Svoboda, 1951. 153 s.
- RÁZEK, Adolf. *StB + justice: nástroje třídního boje v akci Babice*. Vyd. 1. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002. 295 s.
- Rokytnice nad Rokytnou: historie vzdálená i blízká*. Rokytnice nad Rokytnou: Obec Rokytnice nad Rokytnou, 2006. 36 s.
- STEHLÍK, Michal. „Je vhodná doba se s nimi vypořádat...“ In: *Paměť a dějiny 1/2008*. s. 53 – 65.
- TOMEK, Prokop. Svazek StB jako historický pramen. In: *Časopis soudobé dějiny*, 2005, č. 1. s. 208 – 214.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. 255 s.
- VAŠKO, Václav. *Neumlčená: kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. 266 s.
- Věřím, že můj krátký život nebyl nadarmo*: sborník z konference k 90. výročí narození kněze Jana Buly. Brno: Biskupství brněnské, 2010. 99 s.
- ZEJDA, Radovan. *Babice: věnováno 50. výročí všech obětí*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2001. 189 s.

11. SEZNAM ZKRATEK

ABS – Archiv bezpečnostních složek

CIC – americká kontrarozvědka

ČSL – Československá strana lidová

ČSM – Československý svaz mládeže

ČSR – Československá republika

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KA – Katolická akce

KSČ – Komunistická strana Československa

KS StB – Krajská správa Státní bezpečnosti

KV StB – Krajské velitelství Státní bezpečnosti

MNV – Místní národní výbor

NF – Národní fronta

NF-KV – Národní fronta-Krajský výbor

ONV – Okresní národní výbor

OSOŽ – Ozbrojená stráž ochrany železnice

P. – Páter

R. D. – reverendus dominus – důstojný pán

SNB – Sbor národní bezpečnosti

StB – Státní bezpečnost

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VB – Veřejně bezpečnost

12. RESUMÉ

Tato bakalářská práce se zabývá odhalením a následnou likvidací údajné ilegální skupiny, která se v obci Rokytnice nad Rokytnou měla utvořit po roce 1948 a byla souzena v souvislosti s případem Babice v prosinci roku 1951.

V práci je zpracován politický proces s římskokatolickým farářem Janem Bulou a s dalšími sedmi osobami z protistátní skupiny a nabízí přehled vývoje vyšetřování a následného soudního přelíčení s touto ilegální skupinou.

Bakalářská práce se snaží odpovědět na otázku, zda ilegální skupina v obci Rokytnice opravdu existovala a pakliže ano, jaké měla úkoly, či zda se jednalo pouze o výmysl Státní bezpečnosti.

This bachelor thesis deals with the detection and resulting elimination of illegal group, that should have been formed in the village of Rokytnice upon Rokytná after year 1948 and that was judged together with the case Babice in December 1951.

There is a description of political trial with catholic parson Jan Bula and other seven people from the seditious group – starting from investigation and following law case with this illegal group.

This bachelor thesis tries to answer a question – if there was an illegal group in the village of Rokytnice and if yes, what was the mission and if not, was it only a fiction of the state police Stb.

13. PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha č. 1: P. Jan Bula v době před zatčením

Příloha č. 2: Vazební fotografie Jana Buly

Příloha č. 3: Prohlášení občanů Rokytnice n. Rokytinou před volbami v květnu 1948

Příloha č. 4: Kostel sv. Jana Křtitele v Rokytnici nad Rokytinou

Příloha č. 5: Škola v Rokytnici nad Rokytinou

Příloha č. 6: Zpráva o pověsti Jana Buly

Příloha č. 7: Vazební fotografie Bohumila Krátkého

Příloha č. 8: Oznámení o úmrtí Bohumila Krátkého

Příloha č. 9: Hlavní strana protokolu o hlavním líčení proti Bulovi, Krátkému a spol.

Příloha č. 10: Vazební fotografie Františka Vejmelky

Příloha č. 11: Vazební fotografie Miloslava Hloucha

Příloha č. 12: Vazební fotografie Josefa Vejmelky

Příloha č. 13: Vazební fotografie Václava Vejmelky

Příloha č. 14: Vazební fotografie Jaroslava Václavka

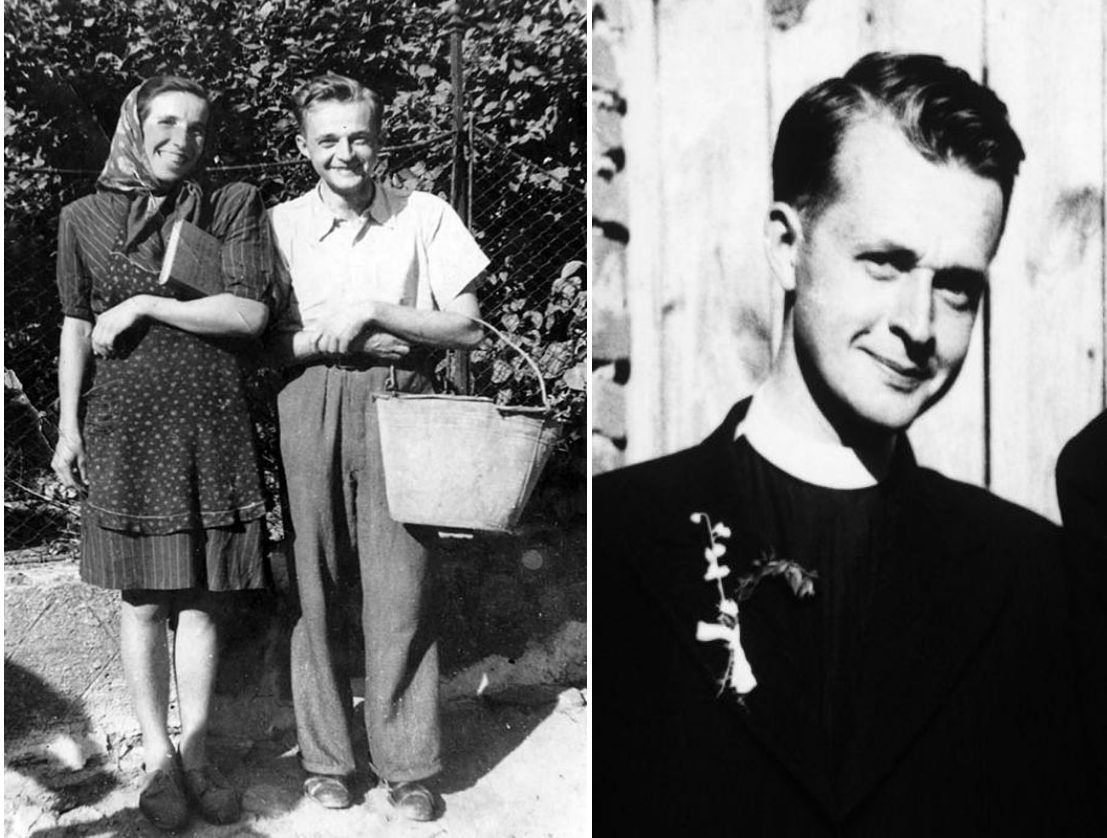
Příloha č. 15: Vazební fotografie Václava Machovce

Příloha č. 16: Hlavní strana protokolu o hlavním líčení proti Františku Vejmelkovi a spol.

Příloha č. 17: Rozsudek ve věci Vejmelka František a spol.

Příloha č. 18: Přepis části kroniky obce Chlístova

Příloha č. 1: P. Jan Bula v době před zatčením při působení na faře v Rokytnici nad Rokytnou

Zdroj: Archiv obce Rokytnice nad Rokytnou

Příloha č. 2: Vazební fotografie Jana Buly

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 3: Prohlášení občanů Rokytnice nad Rokytnou, ve kterém vyzývají své spoluobčany k odevzdání jednotné kandidátky do Ústavodárného národního shromáždění.

Prohlášení.

My, podepsaní občané obce Rokytnice n. rok., pol. okres Třebíč, jsou si vědomi veliké odpovědnosti před našimi dějinami, kdy reakce usiluje o zvrát výstavby našeho socialistického státu, jako praví vlastenci, obracíme se s výzvou ke všem lidem dobré vůle, by o volbách 30. V. 1948 zachovali se jako praví synové českého národa a odevzdali jednotnou kandidátku do Ústavodárného národního shromáždění.

Nechceme, aby na naši obec padla skvrna pohany, že v době tak pro národ důležité jednali jsme proti vlastnímu národu a lidu a proto prohlašujeme naši obec za vlasteneckou, kde nebude odevzdán ani jeden bílý lístek o volbách 30. V. 1948.

Toto naše rozhodnutí dáváme všem občanům obce Rokytnice n. Rok. na vědomí a věříme, že se podle něho zachovají.

Dnes, kdy reakce je odstraněna z našeho národa, nestrpíme mezi sebou zrádce a také každého, kdo odevzdá bílý lístek, budeme považovat za vlastizrádce.

Věříme, že naši občané při památce padlých a umučených našich bratrů a sester se ukáží býti hodni jejich odkazu a tím dokáží, že stojí pevně za vládou Klementa GOTTWALDA, za milovaným presidentem Dr. Edvardem BENEŠEM.

V Rokytnici n. Rok. 18. V. 1948.

Dřemyl Antonín, předseda MNV, v. r.,

Auer Jan, místopředseda MNV, v. r.,

Veselý Ludvík, předseda MAV, v. r.,

Lakomý Stanislav, kons. rada, v. r.,

Bula Jan, kaplan, v. r.,

Hutař Kamil, řídící učitel, v. r.,

Špaček Mirko, učitel, v. r.,

Kuthan Lilji, krejčovský mistr, v. r.,

Kovář Jan, dělník, v. r.,

Hobza Josef, dělník, v. r.,

Špaček Emanuel, sítář, v. r.,

Matyáš Karel, listonoš, v. r.,

Nováček Cyril, rolník, v. r.,

Blažek Antonín, rolník, v. r.,

Burda Antonín, trafikant, v. r.,

Nováček Václav, rolník, č. 83, v. r.,

Hobza Josef, domkář, č. 54, v. r.,

Skoumal Antonín, sítář, v. r.,

Machovec František, mechanik, v. r.,

Václavek Josef, rolník, v. r.,

Klusák František, rolník, v. r.,

Dokulil Matěj, pokrývač, v. r.,

Tomek Josef, obuvník, v. r.,

Janík Václav, zedník, v. r.,

Kučera Adolf, sítář, v. r.,

Diálek Jaroslav, sítář, v. r.,

Dřihoda Milán, dělník, v. r.,

Špaček Jaroslav, cestař, v. r.,

Kopečný František, tov. dělník, v. r.,

Bobek Václav, sítář, v. r.

Zdroj: Archiv autora

Příloha č. 4: Kostel sv. Jana Křtitele v Rokytnici nad Rokytnou – první a poslední působiště Jana Buly

Zdroj: Archiv autora

Příloha č. 5: Budova školy, v níž byl během výuky Jan Bula 30. 4. 1951 zatčen

Zdroj: Archiv autora

Příloha č. 6: Zpráva o pověsti Jana Buly obsahující spoustu urážek a hrubých pomluv

- 2 -

0054

Majetkové poměry :

B u l a Jan nevlastní žádného majetku, neboť svůj podíl z hospodářství dle udání informátorů dostal na své studie. Má je nějaký osobní majetek a kus políčka ve formě záhumenky ve výměře asi 1 Ha, které přináležejí k faře, ale výtěžek náleží jemu. Dále vlastní několik slepic a psa vlčáka. Vlastnil ještě motorku, která byla po jeho zatčení zabavená a odvezena do Třebíče.

Povahové vlastnosti :

Jmenovaný je dosti lehkomyslné povahy, s ničím si nedělal nikdy žádných starostí, velice rád pil a také vyhledával ženy a údajně udržoval poměr s více ženami.

Velmi rád chodil na svadby, kdy se obyčejně napil a potom zpíval písničky dosti sprosté a hrubé a také si potrpěl na choulostivé anekdoty.

Plnění občanských povinností :

V plnění občanských povinností, které vyplývali s jeho úřadu, nelze mu ničeho vytknouti, neboť udělal vše co mu bylo řečeno a o co byl požádán, kýmkoliv a kdykoliv. Dovedl činit rozdíly mezi chudými a bohatými. Jako člen MNV v Rojčtinici byl v zemědělské komisi a nedá se říci, že by lidovcům nadřezoval.

Tresty dříve a nyní :

Za první republiky nebyl B u l a Jan trestán a rovněž jeho chování z doby okupace nevykazuje žádných závad, pokud je informátorům známo. Po osvobození byl v roce 1949 potrestán MNV v Třebíči pokutou 4.000.- Kčs, pro čtení pastýřských listů a různých vlastních komentářů, namířených proti lidovědemokratickému zřízení.

Politická příslušnost :

Za první republiky pokud je známo, nebyl B u l a Jan přímo organizován, ale v době studií byl v lidovecké mládeži. Za okupace pokud je známo nebyl organizován v žádné politické straně, ani v žádné aktivistické organizaci. Po osvobození vstoupil do strany lidové a byl velmi činným, ačkoliv nebyl funkcionářem, řídil práci lidové strany v místní obci. Založil skupinu mládeže ze školních dětí, kterou nazval VOJTÍŠ CI a

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 7: Vazební fotografie Bohumila Krátkého

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 8: Oznámení o úmrtí Bohumila Krátkého

Ústav nápravných zařízení MV č. 2 Praha
věznice - prac. tábor

HLÁŠENÍ ZMĚN
Zákl. č. vězně 6942

Obviněný, odsouzený: **Krátký Bohumil,** 21.11.1919

příjmení jméno datum narození

Změny, k nimž u vězně došlo:

Dne 17.9.1961 zemřel ve výkonu trestu St. soudu Brno, čj. 2 Tz II 71/51, který si odpykával v útvaru MZ MV č. 2 Praha.
Obdržel: ~~OVV~~
~~kr. soud Brno k čj. 2 Tz II 71/51 b.v. St. s. Brno~~
~~OO VB Třebíč~~
KS MV I. svl. odbor Brno

Razítko věznice - prac. tábora: Dne 20.9.1961

Za správnost údajů odpovídá:
[Podpis]
čitelný podpis a hodnost

MV č. skl. 320

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 9: Hlavní strana protokolu o hlavním líčení s Janem Bulou, Bohumilem Krátkým a spol.

41

2 Ts II 71/51

PROTOKOL O HLAVNÍM LIČENÍ
konaném v Třebíči ve dnech 13.-15. listopadu 1951.
Trestní věc proti
Janu B u l o v i a spol.
pro zločiny velezrady podle § 78 tr.z. a dalších.

P ř í t o m n í :

Předseda senátu : Dr. Jiří Kepák,
Přisedící: Dr. Vojtěch Rudý,
Dr. Miloslav Kyselka, vojenská osoba z povolání,
Antonín Houf,
Karel Pomajzl, vojenská osoba z povolání,
Zapísovatel: Josef Černohorský.
Prokurátor: Dr. Jan Příbyl.

O b v i n ě n í :

1/ Jan Bula,	10/ Josef Pánek,
2/ Bohumil Krátký,	11/ Ludvík Stehlík,
3/ Josef Jeřábek,	12/ Jan Pánek ml.,
4/ Bohumil Dvořák,	13/ František Berka,
5/ František Kříž,	14/ Helena Nestrojilová,
6/ Karel Vodička,	15/ Anna Rejlová,
7/ Ladislav Roupec,	16/ Ladislav Ježek,
8/ Jan Pánek,	17/ Jakub Malý
9/ Stanislav Žákovský,	

byli předvedeni z vazby.

Obháječi obviněných:

Dr. Jaroslav Streck, advokát v Brně
za obv.: 1, 7, 11, 15 vesměs ex offo,
Dr. František Seidl, adv. v Brně,
za obv.: 2, 12, 14, 16, 17 "
Dr. Jan Řezníček, adv. v Brně
za obv.: 3, 6, 8, 13 "
Dr. Arne Novák, adv. v Mor. Budějovicích
za obv.: 4, 5, 10 na plný mocí a 9 ex offo.

Předseda senátu zahajuje v 8.30 hod. hlavní líčení a dotazuje se obviněných, zda byla zachována lhůta k přípravě (§ 140 tr. ř.); obvinění udávají, že lhůta byla zachována.
Líčení je veřejné.
Předseda senátu zjišťuje totožnost předvolaných osob.
Prokurátor přednáší žalobu.

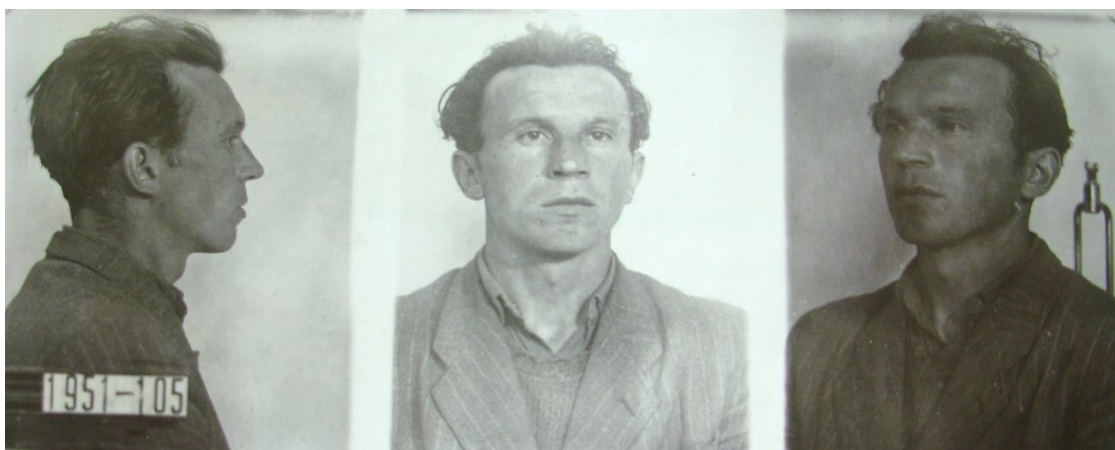
Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 10: Vazební fotografie Františka Vejmelky

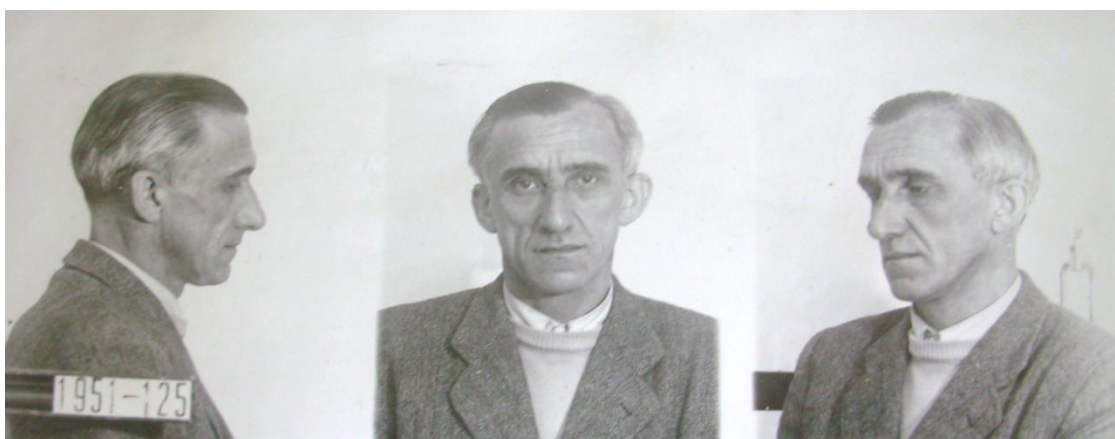
Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 11: Vazební fotografie Miloslava Hloucha

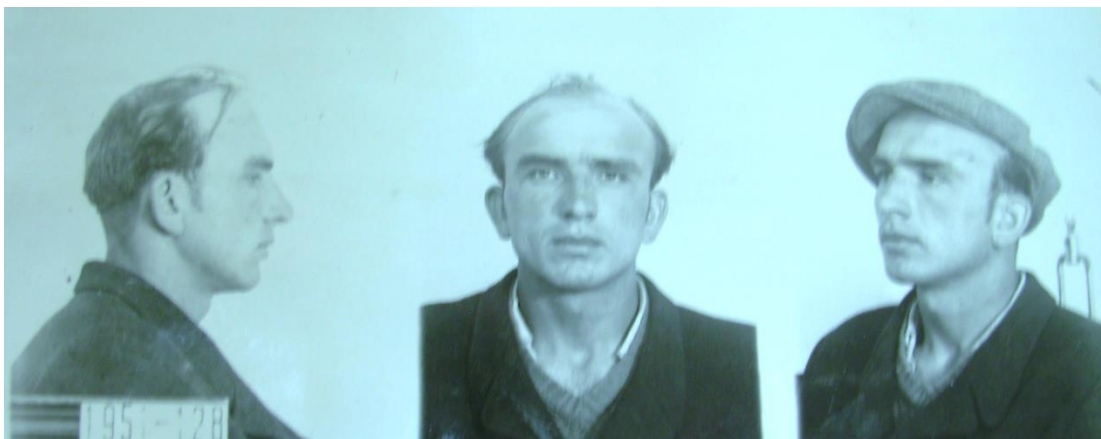
Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 12: Vazební fotografie Josefa Vejmelky

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 13: Vazební fotografie Václava Vejmelky

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 14: Vazební fotografie Jaroslava Václavka

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 15: Vazební fotografie Václava Machovce

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 16: Hlavní strana protokolu o hlavním líčení proti Františku Vejmelkovi a spol.

1 Ts II 73/51 14

PROTOKOL O HLAVNÍM LÍČENÍ

před státním soudem oddělení BRNO dne 11. prosince 1951
v J i h l a v ě v porotní síni.

Trestní věc
proti Františku V e j m e l k o v i a spol.
pro § 1, odst. 2, odst. 1 písm. c), odst. 3 písm. c) zák. č. 231/48 Sb.,
§ 78, odst. 2, písm. a), odst. 1 písm. c) a odst. 3, písm. d), f) tr. z.
§§ 7, 232 odst. 1 tr. z.

P ř í t o m n i :

Předseda senátu: Dr. Jiří Kepák
Soudci : Dr. Zdeněk Ondráček
Jaroslav Pastorek
Soudci z lidu : Antonín Houfárek
František Dvořák
Zapisovatel : Stanislav Chudáček
Prokurátor : Dr. Jan Příbyl

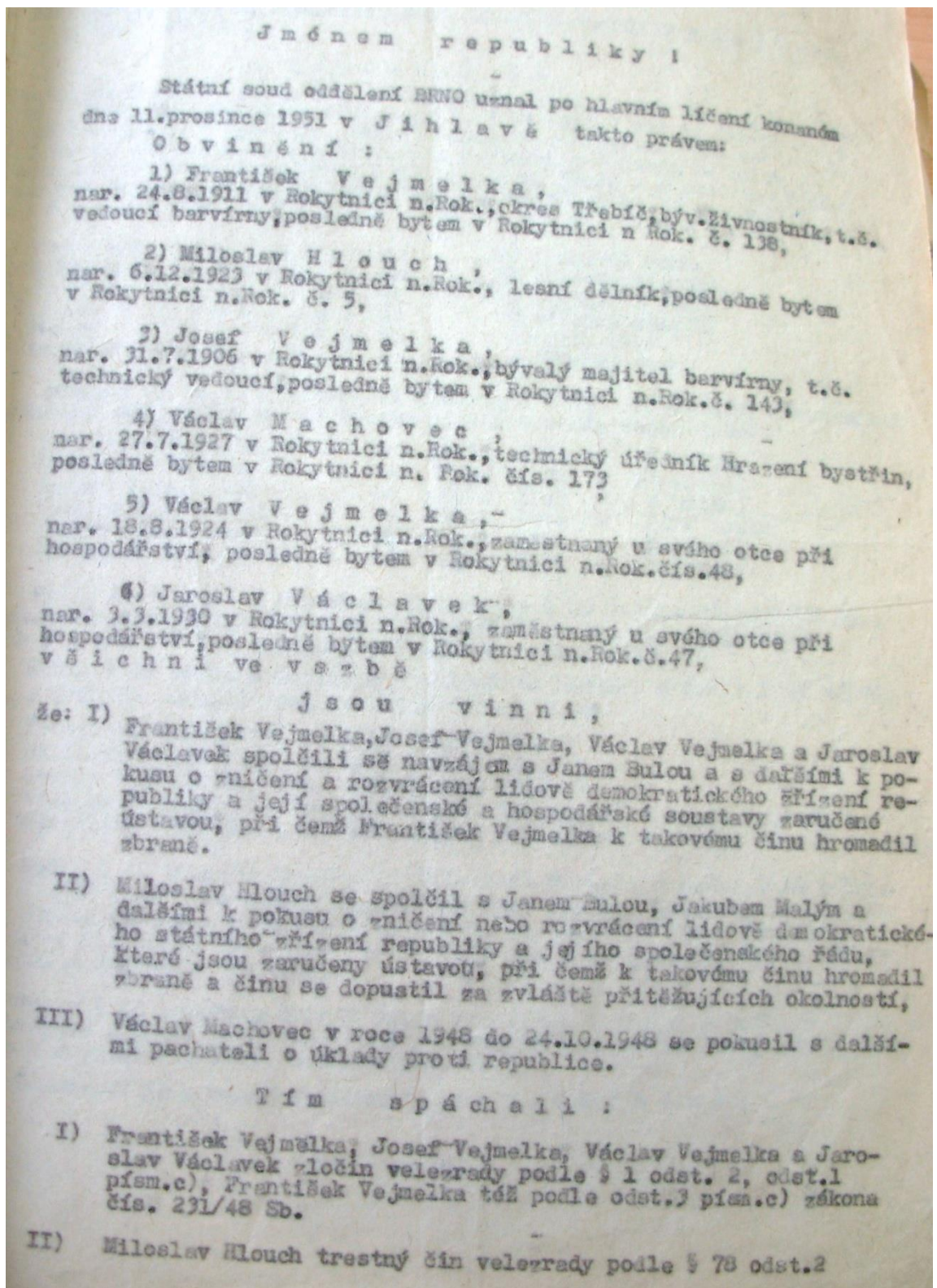
Obvinění : 1) František Vejmelka
2) Miloslav Hlouch ✓
3) Josef Vejmelka
4) Václav Machovec
5) Václav Vejmelka
6) Jaroslav Václavěk
byli z vazby předvedeni.

Obhájci :

za Františka Vejmelku	-	Dr. Arne Novák, advokát v Jihlavě - ex offo
za Miloslava Hloucha	-	-"-"-"-"-
za Josefa Vejmelku	-	Dr. Vladimír Němec, advokát ve Znojmě, -"-
za Václava Machovce	-	Dr. Arne Novák, advokát v Jihlavě - ex offo
za Václava Vejmelku	-	Dr. Vladimír Němec, advokát ve Znojmě, -"-
za Jaroslava Václavka	-	Dr. Vladimír Němec, advokát ve Znojmě, -"-.

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 17: Rozsudek ve věci Vejmelka František a spol.

117
26

písm.a), odst.1, písm.c) a odst. 3 písm.d)f) tr. v.

III) Václav Machovec trestního činu ukládá o republiku podle § 2 zákona čis. 50/23 Sb.

a odsuzují se

František Vejmelka podle § 1 odst.3 zákona čis. 231/48 Sb. a § 113 zák. čis. 319/48 Sb., Miloslav Hlouch podle § 78 odst.3 zák.č. 231/48 Sb. a § 29 tr. v.; Josef Vejmelka, Václav Vejmelka a Jaroslav Václavěk podle § 1 odst.1 zákona čis. 231/48 Sb.; u obviněných Václava Vejmelky a Jaroslava Václavka s použitím § 54 tr. v. r. 1852, u obviněného Václava Machovce podle § 2 zák.čis.50/23 Sb. a použitím § 54 tr. v. (1852); v šichni k trestu odnětí svobody a to:

- 1) František Vejmelka na 20 (dvacet) roků,
- 2) Miloslav Hlouch na 25 (dvacetpět) roků,
- 3) Josef Vejmelka na 15 (patnáct) roků,
- 4) Václav Machovec na 9 (devět) měsíců,
- 5) Václav Vejmelka na 5 (pět) roků,
- 6) Jaroslav Václavěk na 4 (čtyři) roky.

Podle § 23 tr. v. u Miloslava Hloucha a § 55a tr. v. (1852) u ostatních obviněných spočítává se do trestu odnětí svobody vězba a to:

Františku Vejmelkovi	od 29.5. 1951	- 6 hodin,
Miloslavu Hlouchovi	od 30.4. 1951	- 16 hodin,
Josefu Vejmelkovi	od 29.5. 1951	- 8 hodin,
Václavu Machovcovi	od 29.5. 1951	- 4.30 hodin,
Václavu Vejmelkovi	od 29.5. 1951	- 5 hodin,
Jaroslavu Václavkovi	od 29.5. 1951	- 5 hodin.

Podle § 47 tr. v. u Miloslava Hloucha a § 48 zákona čis.231/48 Sb., u ostatních obviněných mimo Václava Machovce vyslovuje soud k o n f i s k a c i. celého jmenů těchto obviněných

Podle § 48 tr. v. u obviněného Miloslava Hloucha a podle § 47 zákona čis. 231/48 Sb. ukládá soud peněžité tresty a to:

- Františku Vejmelkovi ve výši 30.000 Kčs,
- Miloslavu Hlouchovi ve výši 10.000 Kčs,
- Josefu Vejmelkovi ve výši 50.000 Kčs,
- Václavu Vejmelkovi ve výši 20.000 Kčs, event. 4 měsíce odnětí svobody
- a Jaroslavu Václavkovi ve výši 20.000 Kčs, event. 4 měsíce odnětí svobody

Podle § 49 tr. v. u obviněného Miloslava Hloucha a podle § 52 zákona čis. 231/48 Sb., u ostatních obviněných mimo Václava Machovce vyslovuje soud ztrátu šestných práv občanských a to na lhůtu 10 let u Františka Vejmelky, Miloslava Hloucha a Josefa Vejmelky a na dobu tří let u Václava Vejmelky a Jaroslava Václavka.

Podle § 50 zák.čis. 231/48 Sb. u Františka Vejmelky a podle § 55 tr. v. u Miloslava Hloucha vyslovuje soud propadnutí zabavených věcí, jichž bylo užito k trestné činnosti, zejména zbraní.

Odsouzení je u všech obviněných n e p o d m í n ě n ě .

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Příloha č. 18: Přepis části obecní kroniky Chlístova z roku 1951, ve které se nachází zmínka o procesu s Janem Bulou a Bohumilem Krátkým.

„Se všemi jmenovanými bylo vedeno přeličení ve dnech: 13., 14., 15. listopadu 1951 v Třebíči ve Stadion kinu (smrtelná ulice), kde občané dělníci, rolníci, rodičové a příbuzní obžalovaných vyslechli přiznání obžalovaných přímo z jejich úst, které působilo přímo příšerně, zvláště nad výpovědi faráře Buly a dalších jeho společníků, kteří vypovídali, jak vražděním pokojných občanů budujících socialismus a mír pro naše příští pokolení chtěli připravit zvrát a blaho zaprodancům vnitřní i zahraniční reakce, bývalým fabrikantům a milionářům utečeným s majetkem naší vlasti na západě, aby oni navrácením se zpět mohli zase se zakousnout do týlu našich pracujících a vysávat jejich sílu za bídný bakšiš, jak v jejich bývalé agrární republice.

Náš lid poznal jejich slepost a ubohost v tom, že zapomněli, že máme také věrné oddance našeho lidově demokratického zřízení v členech Stráže národní bezpečnosti (SNB), kteří okamžitou pohotovostí pochytali během dvou měsíců celou podařenou smečku s černým ptáčkem v čele Janem Bulou, který byl zatčen a odsouzen k trestu smrti. [...] Tak byla v našem okolí zlikvidována banda nespokojenců, kteří nikdy neznali nic jiného, jen sami sebe. Z toho plyne poučení pro všechny jim blízké a proto je dobře si pořádně osvojit přísloví: Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padne.“

Zdroj: Kronika obce Chlístova.